

ОПШТИНА МРКОЊИЋ ГРАД

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ МРКОЊИЋ ГРАД ЗА ПЕРИОД 2014 – 2024. ГОДИНА (ревидирана за период 2019-2024)

Стратегија развоја општине Мркоњић Град је припремљена у склопу Пројекта интегрисаног локалног развоја у Босни и Херцеговини (БиХ) који представља заједнички пројекат Развојног програма Уједињених нација (UNDP) у БиХ и Швајцарске агенције за развој и сарадњу (SDC). Гледишта изнесена у овој Стратегији не одражавају обавезно гледишта UNDP-а БиХ и SDC-а

II УВОД	4
III МЕТОДОЛОГИЈА КРЕИРАЊА РЕВИДИРАНЕ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА	5
IV СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА	6
IV.1. Извод из Социо-економске анализе¹	6
IV.2. СТРАТЕШКО ФОКУСИРАЊЕ	38
IV.2.1. SWOT анализа општине Мркоњић Град	38
IV.2.2. Визија и стратешки циљеви развоја	43
V СЕКТОРСКИ РАЗВОЈНИ ПЛАНОВИ	48
V.1. Усклађеност, комплементарност и међусобни утицај секторских планова	48
V.2. План локалног економског развоја	48
V.2.1. Преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима.....	49
V.2.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа	50
V.2.3. Иницијативе међуопштинске сарадње.....	50
V.2.4. Програми, пројекти и мјере	50
V.3. План друштвеног развоја	51
V.3.1. Преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима.....	52
V.3.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа	54
V.3.3. Иницијативе међуопштинске сарадње.....	54
V.3.4. Програми, пројекти и мјере	54
V.4. План заштите животне средине	56
V.4.1. Преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима.....	56
V.4.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа	58
V.4.3. Иницијативе међуопштинске сарадње.....	58
V.4.4. Програми, пројекти и мјере	59
VI. ОПЕРАТИВНИ ДИО	61
VI.1. План имплементације стратешких пројеката и мјера 2019-2021, за 3 године (1+2)	61
VI.2. План организационих и људских капацитета за имплементацију, праћење и вредновање стратегије	74
VII. ПРИЛОЗИ	79
Прилог 1: Интегрисани преглед ревидиране Стратегије локалног развоја општине Мркоњић Град (за период 2019-2024)	79

Прилог 2: Алат за кохерентност и листа варијабли за праћење индикатора ревидиране Стратегије локалног развоја	99
Прилог 3: План имплементације стратешких пројеката и мјера за 3 године (1+2) у ехцелу...	99
Прилог 4: Пројектне фише.....	99
Прилог 5: Пројена могућности финансирања приоритета Стратегије локалног развоја	99
Прилог 6: Пројекти који нису обухваћени планом имплементације	100

II Увод

Стратегија интегрисаног локалног развоја општине Мркоњић Град за период 2014 - 2024. година (у даљем тексту Стратегија) усвојена је од стране Скупштине општине Мркоњић Град у децембру 2013. године. Овим планским документом тада су дефинисани фокуси и стратешки циљеви будућег локалног развоја општине Мркоњић Град за дугорочни период до 2024. године, док су секторским развојним плановима (за секторе економског развоја, друштвеног развоја и заштиту животне средине) утврђени циљеви, резултати, програми, пројекти и мјере за период до 2018. године.

У складу са изабраним методолошким приступом у завршној години првог петогодишњег циклуса имплементације Стратегије (2014-2018), проведена је независна средњорочна евалуација Стратегије. Евалуација је показала да су у периоду имплементације од 2014. године постигнути значајни резултати и направљене позитивне промјене у локалној заједници. Од укупно 9 секторских циљева у посматраном периоду су 3 циља у потпуности остварена а 6 дјелимично. Остварен је и висок укупан проценат реализације планираних пројеката у оквиру Стратегије од 84,06%. Најбољи резултати током првог петогодишњег циклуса забиљежени су у домену повећања инвестиција, повећаног запошљавања, повећања БДП-а и оснаживања руралних подручја општине. Позитивни помаци забиљежени су такође и у повећању обухвата и квалитета услуга социјалне заштите, здравствених и комуналних услуга и изградње културне и спортске инфраструктуре, гдје је примјетан већи фокус на рурална подручја у односу на период прије усвајања Стратегије.

Као полазна основа за процес ревидирања Стратегије узети су кључни налази и препоруке евалуације који се односе на потребу прилагођавања стратешких фокуса у наредном петогодишњем периоду и то у смислу да се:

- Адресира проблем миграција младих људи у иностранство и да се предвиди наставак активности на побољшању квалификационе структуре радне снаге према потребама тржишта рада и осмисле нове активности за сарадњу са дијаспором.
- Анализирају потенцијали за развој туризма и пратећих дјелатности у контексту потенцијала за развој природног и културно-историјског наслеђа и руралног развоја.
- Ускладе локални приоритети са приоритетима из стратешких докумената на вишим нивоима власти – Републике Српске и БиХ, који су усвојени послје 2014. године.
- Предвиде активности на смањењу утицаја елементарних непогода, посебно активности за јачање система за рано упозоравање, превенцију и заштиту од природних непогода и других несрећа.
- Планира имплементација пројеката енергетске ефикасности у јавним објектима, посебно ако се има у виду да у општинској управи постоји енергетски менаџер и да се ради о теми која је међу приоритетима глобалних трендова у области заштите животне средине.

На основу налаза и препорука евалуације приступило се процесу ревидирања Стратегије интегрисаног локалног развоја општине Мркоњић Град при чему је посебан фокус стављен на прилагођавање секторских планова за период 2019-2024. година. Ревидирање Стратегије проведено је од стране Општинског развојног тима и секторских група, те уз учешће

представника јавног, приватног и невладиног сектора у оквиру ревитализоване Партнерске групе. Техничка помоћ у процесу израде Стратегије, средњорочне евалуације и ревизије Стратегије развоја пружена је Општинском развојном тиму у оквиру Пројекта интегрираног локалног развоја (ИЛДП) који представља заједнички пројекат Развојног програма Уједињених нација (UNDP) у БиХ и Швајцарске агенције за развој и сарадњу (SDC)

III Методологија креирања ревидиране стратегије развоја

У процесу ревизије стратешког плана развоја општине Мркоњић Град кориштена је стандардизована Методологија за интегрисано планирање локалног развоја (МиПРО). Ради се о методологији која је препоручена од стране ентитетских влада те савеза општина и градова оба ентитета. МиПРО је у потпуности усклађена са постојећим законским оквиром којим је дефинисано планирање развоја на локалном нивоу, гдје је општинска администрација носилац процеса израде и имплементације стратегије, уз максимално укључивање и свих других актера живота у локалној заједници.

И током процеса ревизије задржани су водећи принципи на којима се заснива Стратегија развоја општине Мркоњић Град, а то су одрживост и социјална укљученост. Одрживост као принцип интегрисања економски и аспект животне средине, док принцип социјалне укључености подразумијева једнаке шансе за све и правичност у смислу идентификовања потреба и интереса маргинализованих и социјално искључених група становништва. Надаље, ревидирану Стратегију развоја карактеришу интеграција (што значи да су економски, друштвени и аспект заштите животне средине посматрани као неодојиви дијелови једне цјелине) и партиципација (сви заинтересовани актери су ангажовани и допринијели су изради Стратегије).

Процес ревизије Стратегије, инициран од стране начелнице Општине и подржан од стране Скупштине општине. Процес је оперативно водио Општински развојни тим (ОРТ) уз помоћ секторских радних група те уз учешће Партнерске групе (ПГ) – консултативног тијела које чине представници јавног, приватног и невладиног сектора.

Као што је у уводу већ поменуто, полазну тачку за ревизију Стратегије представљала је независна средњорочна евалуација Стратегије. Ревизију стратешке платформе, која обухвата социо-економску анализу, стратешке фокусе, визију развоја и стратешке циљеве развоја урадио је ОРТ, уз подршку ПГ. Ревизију секторских планова развоја економије, друштва и заштите и унапређења животне средине израдиле су за ту сврху формиране секторске радне групе, које су чинили чланови ОРТ-а и ПГ, уз интензиван рад ОРТ-а. У завршном дијелу процеса, ОРТ је, на бази принципа интеграције, објединио и ускладио ревидиране секторске документе, те припремио оквирне трогодишње планове имплементације, укључујући и план развоја организационих капацитета и људских потенцијала неопходних за имплементацију Стратегије. Финансијски оквир Стратегије је усклађен са општинским буџетом и реалним могућностима за кориштење средстава из екстерних извора.

IV Стратешка платформа

IV.1. Извод из Социо-економске анализе¹

У овом дијелу ревидиране Стратегије развоја општине Мркоњић Град припремљен је сажети преглед кључних измјена социо-економског стања у односу на стање из 2013. године, а које су резултат имплементације Стратегије у претходних пет година и измијењених околности услјед дјеловања вањских фактора (ван обухвата Стратегије). Дијелови социо-економске анализе који нису претрпјели значајне промјене изостављени су из овог прегледа и њихове кључне карактеристике су представљене у оквиру документа Стратегија локалног развоја општине Мркоњић Град 2014- 2024.

ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И ПОТЕНЦИЈАЛИ ОПШТИНЕ

Када су у питању природне карактеристике општине Мркоњић Град стање је непромијењено у односу на протекли петогодишњи период с тим да су поново наведени најважнији природни потенцијали географског подручја како би се што боље разумио контекст осталих промјена социо-економског стања. У том смислу треба истаћи да општина Мркоњић Град има веома повољан саобраћајно-географски положај и добру саобраћајну повезаност са околним подручјем. Ова компаративна предност општине је нарочито значајна у контексту стратешких путних комуникација које су предвиђене Просторним планом Републике Српске, попут трасе ауто-пута Градишка – Бања Лука – Мркоњић Град – Купрес. Мркоњић Град има повољне климатске прилике које омогућавају угодан живот становника и услове за пољопривредну производњу.

Слика 1. Графички приказ географско-саобраћајног положаја општине Мркоњић Град

Најзначајнији земљишни ресурси општине Мркоњић Град су пољопривредно земљиште и шуме (види Табелу 1). Укупне површине пољопривредног земљишта износе преко 35.583 ха, што чини више од половине укупног земљишта општине (53,8 %). Шуме чине 29.161 ха (44,1% укупног земљишта).

Табела 1. Употребна вриједност земљишта на подручју општине Мркоњић Град (у ха)

УКУПНА ПОВРШИНА	УПОТРЕБНА ВРИЈЕДНОСТ		
	ПОЉОПРИВРЕДНО НО ЗЕМЉИШТЕ	ШУМЕ	НЕПЛОДНЕ ПОВРШИНЕ
66.144	35.583 (53,8%)	29.161 (44.1%)	1.392 (2,1%)

(Извор: Одјељење за привреду и финансије општине Мркоњић Град)

Општина Мркоњић Град располаже природним богатствима, која могу бити солидна развојна основа. Посматрајући укупно стање ресурса нешто више се издвајају шума, пољопривредно земљиште, руде (доломит, бентонит и боксит), водни ресурси, као и богата флора и фауна. Присутнија је експлоатација шума, воде, руда, а нешто мање пољопривредног земљишта. У наредној табели су приказани доступни подаци везани за годишњу експлоатацију руда.

Табела 2. Годишњи ниво експлоатације (т) 2013-2016.година

Минерал/ руда	Локација	Процијене- на количина налазишта	Годишњи ниво експлоатације (т)			
			2013	2014	2015	2016
Боксит	Лисковица	103.996	1.523,00	10.406,00	11.555,00	8.000,00
Боксит	Пецка	1.564.263	8.933,00	14.244,00	3.088,00	4.575,00
Боксит	Љ. долина	82816	0,00	0,00	0,00	0,00
Бијели Мермер*	Мајдан	35784	447,00	260,00	383,00	265,00
Доломит*	Чираковац	4.800.000	1.977,00	5,00	32.911,00	22.405,00

Извор: Одјељење за привреду и финансије

ЗАКЉУЧАК – ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

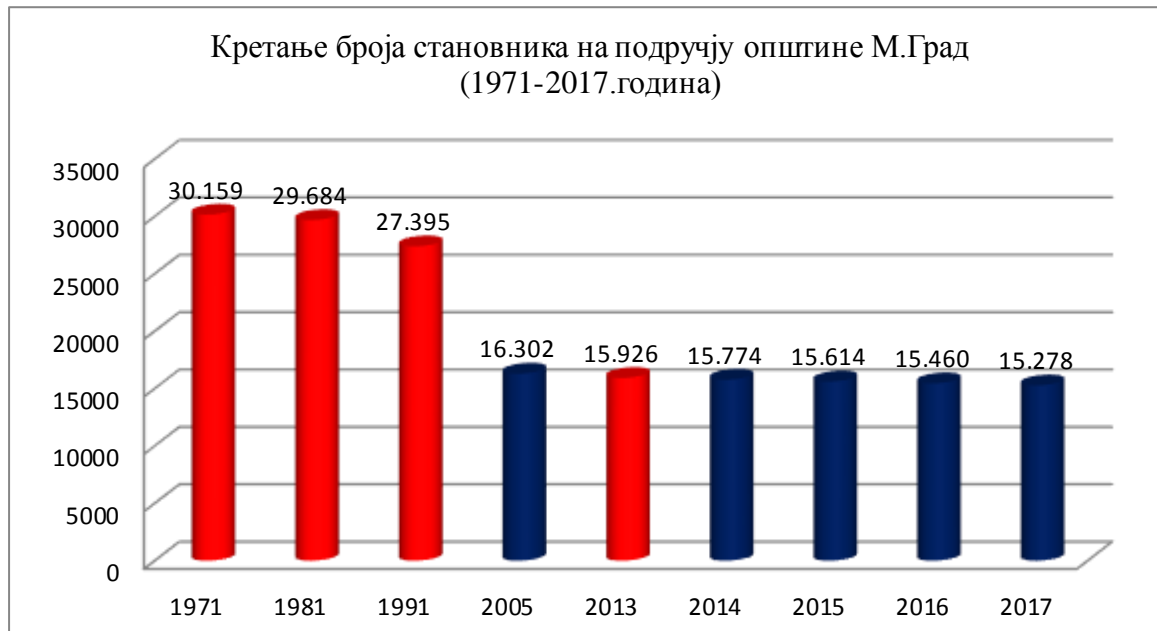
Општина Мркоњић Град има повољан гео-стратешки положај а природна богатства у смислу шумских ресурса, пољопривредног земљишта, руда, водних ресурси, као и богате флоре и фауне, могу бити солидна развојна основа. У циљу њиховог што ефикаснијег стављања у функцију, неопходно је извршити детаљније сагледавање квалитативног и квантитативног стања те утврдити конкретне програме за њихову експлоатацију и управљање.

ДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

На основу података последњег пописа из 2013.године на подручју општине Мркоњић Град насељено је је 15.926 становника, настањених у 22 мјесне заједнице, односно у 38 насељених мјеста. Према званичним пописима становништва из 1971, 1981, 1991. године, на подручју општине Мркоњић Град број становника се кретао од 30.159 становника до 27.395 становника 1991.године. На основу процјена Завода за Статистику и а на основу званичних података из пописа становништва који је проведен у октобру 2013. године број становника износи 15.926. Овај број је у 2017. још и мањи и износи 15,278 становника.

Дакле, присутан је негативан миграциони тренд. Надаље, према попису из 2013. године процјењује се да 8.486 (53,3%) становника живи у урбаном дијелу, а 7.440 становника (46,7%) живи у руралном дијелу општине (в. Табелу 2).

Графикон 1. Кретање броја становника на подручју општине Мркоњић Град 1971-2017.

(Извор, Завод за статистику РС, Општинска пописна комисија)

На основу процјена Републичког завода за статистику у 2017. години у старосној структури становништва највише је становништва старосне доби од 65 и више година (23,3% у укупном становништву општине) и становништво 50-64 година са 22,53 % док је у 2013. години укупном становништву општине било становништво 50-64 година (23,8%).

У 2017. години становништво од 15-29 година заузима 16,3%, и на приближно истом је нивоу као и у 2013. години. У 2017. години становништво од 0-14 година заузима 13,52%, док је у 2013. години заузимало 13,97%. У 2017. години становништво од 40-49 година заузима 12,7%, а у 2013. години је заузимало 12,7%. Најмање учешће у укупном становништву има становништво од 30-39 година са 11,6%, док је у 2013. години имало учешће са 12,23%. Из напријед наведеног евидентно је да на радно способно становништво од 15-64 године у 2017. години учествује са 63,1% у укупном становништву општине, док је у 2013. години учествовало са 64,8%.

Табела 3. Старосна структура становништва 2013-2017.година

Групе старости	2013	%	2017	%
0-14	2225	13,97	2065	13,52
15-29	2607	16,37	2491	16,30
30-39	1948	12,23	1772	11,60
40-49	1984	12,46	1940	12,70
50-64	3790	23,80	3442	22,53
65+	3372	21,17	3568	23,35
Укупно	15926	100,00	15278	100,00

(Извор: званични подаци пописа из октобра 2013. године)

Када је у питању полна структура становништва у 2017. години на подручју општине Мркоњић Град, било је 48% становника мушког пола и 52% становница женског пола. У 2013. години на подручју општине Мркоњић Град, било је 48,1% становника мушког пола и 51,9% становница женског пола

Табела 4. Преглед становништва у урбаном и руралном дијелу општине

Р.бр.	Локалитет	Број становника	%
1.	Урбано ¹	8.486	53,3
2.	Рурално	7.440	46,7
	Укупно	15.926	100

(Извор: званични подаци пописа из октобра 2013. године)

Укупна популациона кретања у општини Мркоњић Град карактеришу двоструки негативни трендови: у погледу пада наталитета и по питању миграција. С обзиром на обим и на хитност рјешавања проблема депопулације општине, а посебно њених руралних дијелова, неопходно је осмислити и имплементирати конкретне мјере и пројекте које ће чинити окосницу општинске популационе политике.

Графикон 2. Природно кретање становништва 2013-2017. година

(Извор: Републички завод за статистику РС)

ЗАКЉУЧАК – ДЕМОГРАФСKE КАРАКТЕРИСТИКЕ

Негативан миграциони салдо и опадајућа стопа природног прираштаја постају све израженији демографски трендови на подручју општине Мркоњић Град. Они могу довести до још значајнијег смањења укупног броја становника што налаже хитност у рјешавању овог проблема. У складу с тим основу будућих стратешких интервенција треба да чине пројекти

¹ Урбани дио општине обухвата градски дио са Подоруглом и Брдом

и мјере којима ће се зауставити негативан тренд и стимулирати демографски раст. Ради се о вишедимензионалном и интегрисаном приступу који ће кроз пројекте економског и друштвеног развоја ојачати понуду радне снаге и расположивост људског капитала на подручју општине.

ПРЕГЛЕД ПРИВРЕДНОГ СТАЊА И КРЕТАЊА

Стање привреде у општини Мркоњић Град у посљедњих неколико година показује благи раст у готово свим кључним економско-финансијским параметрима пословања, када су у питању индустријска производња, запосленост у индустрији, остварени укупни приходи, пораст укупног броја запослених у сектору привреде, извозне активности пословних субјеката са подручја општине Мркоњић Град и др.

Највећа постигнућа у односу на 2013. годину постигнута су у индустрији, чему је допринијела реализација 7 brownfield инвестиција, гдје су отворена 372 радна мјеста. У ПЗ Подбрдо 9 локација је стављено у функцију, али још нису отворена нова радна мјеста. У руралним подручјима регистровано је 13 нових пословних субјеката и отворено је 250 нових радних мјеста. Приходи предузећа са руралних подручја повећани су за 45,3%, а број ноћења туриста повећан је за 232%.

Реализацијом значајних инвестиција у периоду 2013-2017.година, као што су отварање фабрике за прераду метала силицијума „Р-С Силикона д.о.о.“, фабрике за израду дрвених дијелова намјештаја „Prowood d.o.o.“, отварање МХЕ „Бочац“ 2, значајано је отворен напредак у индустријској производњи.

У 2017. години остварени приходи у индустријској производњи су износили 92.067.000КМ, док су у 2013. години износили 31.834.000КМ, што значи да су приходи у 2017. години повећани за 2,8 пута у односу на 2013.годину.

Запосленост у индустрији у 2017.години је 679 радника, док је у 2013. години износила 445 радника, што представља повећање за 53% у односу на 2013. годину.

Извозне активности пословних субјеката са подручја општине Мркоњић Град у 2017. години су 64.049.914КМ, што је за 7,5 више него у 2013. години.

Када је у питању кретање броја привредних друштава, из Графикана 2. је видљиво да је у претходне три године отприлике на истом нивоу. У посматраном периоду број привредних друштава на 1000 становника се креће у распону 6,7– 7,2 што је испод просјека у БиХ који је негдје око 8, а знатно испод просјека развијених подручја у сусједним земљама.

Графикон 3.Регистровани привредни субјекти са подручја општине Мркоњић Град који су поднијели извјештај АПИФ-у у периоду 2013-2017.година

(Извор: АПИФ)

Свеукупни амбијент погодан за улагање које су имали инвеститори на располагању, кроз створен однос општинске управе према инвеститорима, подстицајне мјере за свако ново запошљавање, кроз стално улагање у опрему, су допринијели да се одрже позитивни трендови, који су присутни већ неколико година код укупно оствареног промета и остварене добити (в. Графикон 4). 3).

Графикон 4. Тренд кретања прихода и расхода 2013-2017. године

(Извор: АПИФ)

У прерађивачкој индустрији у односу на претходни период се види раст остварених прихода у 2017. години када је износио 79.215.000КМ, што представља повећање за 64.782.00 у односу на 2013. годину. Укупно остварени расходи у прерађивачкој индустрији прате укупно остварене приходе што је видљиво у петододишњем периоду приказаном у наредном графикану.

Графикон 5. Кретање остварених прихода и расхода у прерађивачкој индустрији од 2013.године до 2017. године (у 000КМ)

(Извор: АПИФ)

Кад је у питању кретање броја запослених у индустрији видљив је значајан раст у 2017. години за 237 лица или 80% у односу на 2013. годину. Просјечне бруто плате запослених у индустрији на основу података АПИФ-а у 2017. години су износиле 1.228КМ, односно веће за 2% у односу на 2013.годину.

Графикон 6. Кретање броја запослених у прерађивачкој индустрији од 2013-2017.године

(Извор: АПИФ)

Пољопривредна производња

Најзначајнији земљишни ресурси општине Мркоњић Град су пољопривредно земљиште и шуме. Укупне површине пољопривредног земљишта износе преко 35.583 ха, што чини више од половине укупног земљишта општине (53,8 %). Шуме чине 29.161 ха (44,1% укупног земљишта).

Табела 4. Употребна вриједност земљишта на подручју општине Мркоњић Град (у ха)

УКУПНА ПОВРШИНА	УПОТРЕБНА ВРИЈЕДНОСТ		
	ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ	ШУМЕ	НЕПЛОДНЕ ПОВРШИНЕ
66.144	35.583 (53,8%)	29.865 (44,1%)	1.392 (2,1%)

(Извор: Одјељење за привреду и финансије општине Мркоњић Град)

Више од двије трећине пољопривредног земљишта представља земљиште средње класе (категорије 5-6), што представља солидну основу за развој пољопривреде. Међутим, према расположивој документацији, односно доказу о посједовању земљишта, укупна површина пољопривредног земљишта у власништву општине Мркоњић Град износи 2.900 ха или 8,1% укупног пољопривредног земљишта. У процесу давања под закуп пољопривредног земљишта општина Мркоњић Град је додијелила 102 ха, а на располагању је још 513 ха пољопривредног земљишта.

Расположиви земљишни ресурси по мјесним заједницама отварају могућност обједињавања парцела у власништву општине, што може бити важна опција за будуће управљање земљиштем, уз чињеницу да је већина пољопривредног земљишта у приватном власништву. Када је у питању воћарство, процјењује се да на подручју општине има засађено око 198.000 стабала шљиве, 11.900 стабала јабуке, 7.700 стабала крушке и 42.000 садница малине. Од тога кроз стратешке Програме подстицаја привредног развоја је додјељено и посађено 6.900 стабала шљиве, 3.200 стабала јабуке и 3.100 стабала крушке и 27.500 садница малине.

У области сточарства се процењује да има око 3.200 грла говеда, од чега је 2.450 крава и јуница и 750 телади, док је укупан број оваца 6.000, од чега је 600 приплодних овнова, а остало су овце и јагњади.

У сектору пољопривреде постоје могућности за улагања у прерађивачке погоне за прераду воћа и поврћа и погоне за прераду меса. У том правцу општина је инсталирала хладњачу капацитета 60 тона и шок комору капацитета 3 тоне/12 часа и сваке године пласира подстицајна средства за пољопривреду путем Програма привредног развоја општине. Пољопривредна производња усљед уситњености посједа и недостатка традиције у интензивној пољопривредној производњи не исказује свој пуни производни капацитет.

Туристичка дјелатност, и поред значајних природних и културно-историјских капацитета, не обезбјеђује пропорционално значајне приходе, како за становништво и туристичка предузећа, тако и за саму општину. Од 13 атрактивних туристичких локација, ниједна не располаже свим елементима туристичке понуде. Овдје се могу посебно истаћи туристички потенцијали подручја Балкане, планине Лисине, ријеке Сане, Понора, Зеленковца, и бројни културно-историјски споменици.

Најкомплетнију понуду има излетиште Балкана, а потом Зеленковац, али ни те, као ни остале туристичке локације немају уведене редовне посјете организованих туристичких тура. Укупно 7 локација нема нити један уређен елеменат туристичке понуде.

Према Заводу за статистику РС укупан број ноћења у 2017. години је 2.157 ноћења из чега је евидентан раст у односу на 2013. годину када је било 1.034 ноћења.

Графикон 6. Кретање броја ноћења 2012-2017.година

(Извор: Завод за статистику РС)

Укупно расположиви капацитети на подручју општине су 184 лежаја који су регистровани, а процјене су да постоји још око 80 лежајева који се користе на подручју општине али нису регистровани, док је у 2013. години било 114 лежејева.

Општина Мркоњић Град је израдила Зонинг план подручја посебне намјене „Балкана“ којим је дефинисана намјена и правац развоја туризма на овој дестинацији и постоје позитивне реакције у укупном привредном амбијенту. У наредном периоду ће се подузети активности како би се привукли инвеститори који ће изградити планиране садржаје на овој локацији.

Описано тренутно стање привреде општине Мркоњић Град упућује на потребу озбиљнијег ангажмана на тражењу дугорочних и одрживих привредних рјешења. Нека од њих се називу у већ започетом процесу привлачења инвеститора кроз пословне зоне (нпр. пословна зона Подбрдо). Стимулисање пословне активности сеоског предузетништва и унапређење туристичких потенцијала су, такође, важне стратешке одреднице за наредни период.

Дијаспора

Уврштавање концепта миграција и развоја у релевантне политике, планове и активности у Босни и Херцеговини има за циљ јачање улоге бх. дијаспоре у развојним процесима у БиХ. Према процјенама, преко 5.000 људи је поријеклом из Мркоњић Града (прва генерација), односно 1,5 члан сваке породице живи живи у дијаспори, највише у земљама западне Европе. Већина задржава снажне емоционалне, финансијске и породичне везе са својом домовином, док су истовремено добро интегрисани у својим земљама домаћинима, с потенцијалом и спремношћу за допринос развоју. Дијаспора би могла имати значајну улогу у развоју, смањењу сиромаштва и економском развоју Мркоњић Града.

Напосљетку, иако у претходном периоду нису предузимане значајније активности на мапирању кориштењу потенцијала дијаспоре, осим што је остварена једна мања инвестиција у области трговине, док у наредном периоду, треба предузети активности како би се користили потенцијали дијаспоре попут знања, пословних веза и новца, ради отварања нових и побољшања постојећих привредних капацитета, укључујући и оне у пољопривреди и туризму.

ЗАКЉУЧАК – ПРИВРЕДА

Стање привреде у општини Мркоњић Град у посљедњих неколико година показује раст у готово свим кључним економско-финансијским параметрима пословања, када су у питању индустријска производња, запосленост у индустрији, остварени укупни приходи, пораст укупног броја запослених у сектору привреде и извозне активности пословних субјеката са подручја општине Мркоњић Град. Општина је у претходном периоду уложила значајне напоре да у функцију стави пословну зону „Подбрдо“ и да се реализују инвестиције у индустријском сектору које ће омогућити запошљавање локалног становништва. У складу са започетим активностима и у наредном периоду је потребно радити на помоћи инвестиционих потенцијала, посебно у оквиру већ успостављене пословне зоне „Подбрдо“, и привлачењу инвестиција у оне секторе који ће донијети нова радна мјеста и боље плаћене послове.

Када је у питању пољопривреда, може се констатовати да општина Мркоњић Град посједује значајан потенцијал у смислу пољопривредног земљишта али велико ограничење за снажанији развој пољопривреде представља проблем уситњених посједа и недостатак потребних знања и капацитета код локалних пољопривредних произвођача за комерцијалну пољопривредну производњу. У том смислу потребно је у наредном периоду посветити посебну пажњу јачању људских и техничких капацитета за развој пољопривреде, подизању степена прераде пољопривредних производа и њиховом пласману на домаћем и иностраном тржишту.

У сектору туризма општина Мркоњић Град располаже са туристичким потенцијалима и бројним туристичким локацијама (подручја Балкане, планине Лисине, ријеке Сане, Понора, Зеленковца, Пецке и бројни културно-историјски споменици). Ипак, од 13 евидентираних атрактивних туристичких локација ниједна не располаже свим елементима туристичке понуде који су потребни како би се у пуном смислу искористили њихови комерцијални потенцијали. У том смислу неопходно је у наредном периоду радити на обнови постојећих и изградњи нових туристичких локалитета те креирању нових туристичких садржаја који ће интегрисати елементе, не само локалне, већ и регионалне туристичке понуде.

ПРЕГЛЕД СТАЊА И КРЕТАЊА НА ТРЖИШТУ РАДА

Као резултат, како активности и напора наших привредника, и реализовањем неколико страних инвестиција тако и активностима локалне заједнице и виших нивоа власти, у протеклом периоду је остварено неколико позитивних ефеката кључних за укупан локални економски развој, односно смањење броја незапослених лица. У периоду 2013. -2017. година, у 4 бивша погона (Фабрике вијака, Мањаче, Младости и Ударника) реализовано је

7 бровнфиелд инвестиција („Фабрика вијака“, „МиГ-електро д.о.о.“, „Провоод“ д.о.о., „Радић М.Град“ д.о.о., „Мак Младост“, „Р-С Силикон“ д.о.о.) у којима је укупно запослено 383 радника, што је допринијело да се у 2017. години биљежи највећи број запослености од 3.765 лица од почетка реализације Стратегије.

Претходни резултати су утицали на повећање укупног броја запослених, у 2017. години у односу на 2013. годину за 403 лица што је и виљиво у наредном графикону. Стопа запослености у 2017. години износила је 27,50%.

Данашње стање на тржишту рада у односу на 2013. годину показује позитивне трендове, међутим потребно је и даље тражити системска рјешења како би се број незапослених свео на минимум.

У наредном графикону је представљен однос укупног броја запослених и незапослених, односно активних тражилаца посла² од 2013. до 2017. године.

Графикон 7. Однос укупно броја запослених и незапослених - активних тражилаца посла 2013-2017.године

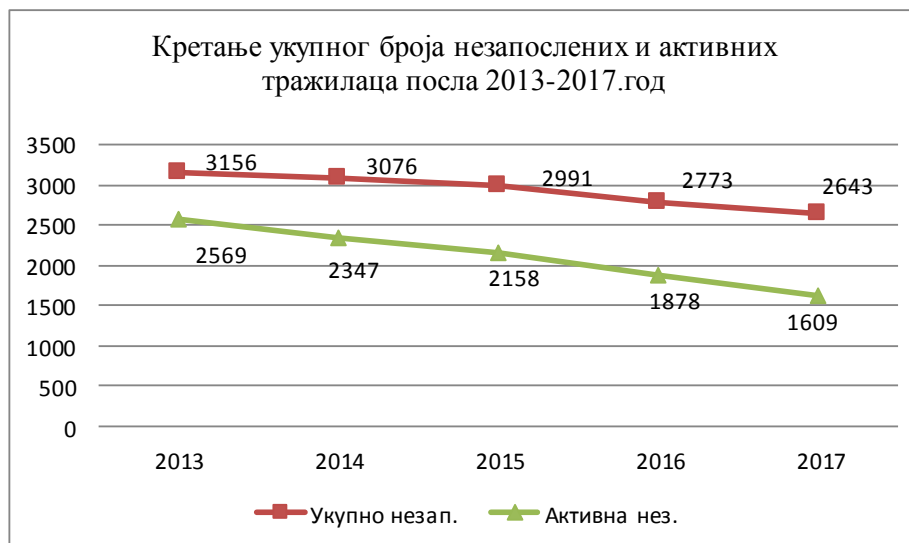

Извор: Завод за запошљавање РС-Биро М.Град

Такође, слична је ситуација и у погледу незапослености. У 2017. години стопа незапослености износила је 27,7%. Укупан број незапослених лица тако је смањен за 16% у односу на 2013.годину, док је број активних тражилаца посла смањен за чак 37%. И даље је присутна проблематична незапосленост код старијих лица између 50 и 60 година, односно код лица која су у стечајним поступцима бивших привредних колектива пријављени на евиденцији Завода.

Графикон 8. Кретање укупног броја незапослених и активних тражилаца посла 2013-2017.год.

² Активни тражиоци посла су незапослена лица која активно траже запослење за разлику од незапослених лица која се јављају на евиденцију ради остваривања других права (здравствено осигурање, разна увјерења и др.), а који у суштини не представљају активну понуду радне снаге.

(Извор:Завод за запошљавање РС-Биро М.Град)

Када су у питању квалификациона структура незапослених лица, у наредној табели су приказане најбројније квалификације, гдје је виљдиво да је у 2017. години у односу на 2013.годину дошло до смањења броја запослених у свим калификацијама.

Табела 5. Квалификациона структура незапослених (најбројнији) 2013.-2017.година

Р.број	Најбројније квалификације	2013	2017
1	Бравари	134	114
2	Металостругари	102	76
3	Кројачи и конфекционари	305	188
4	Продавачи	198	172
5	Кувари и конобари	151	112
6	Матуранти гимназије	138	158
7	Економски техничари	87	97
8	Машински техничари	129	105
9	Дипл економисти	46	43
10	Дипл правници	15	25
11	Дипл.инг пољопривреде	15	11
УКУПНО		1320	1101

(Извор:Завод за запошљавање РС-Биро М.Град)

ЗАКЉУЧАК – ТРЖИШТЕ РАДА:

Кретања на тржишту рада у општини Мркоњић Град су повољнија у односу на почетак имплементације Стратегије. Иако је присутан тренд смањења незапослености и повећања броја запослених даља кретања на тржишту рада не зависе само од стања у економији, већ и од промјена у демографској структури те од кретања на извозним тржиштима, прије свега онима у земљама ЕУ.

Да би се позитивни трендови на тржишту рада задржали потребне су системске и координисане интервенције како на локалном тако и на регионалном/републичком нивоу. На локалном нивоу потребно је предузети низ подстицајних мјера те њиховим

комбиновањем са кључним развојним потенцијалима и квалитетним промотивним активностима, привући пажњу потенцијалних инвеститора. Овдје се посебно мисли на креирање различитих подстицајних мјера, које општина сваке године уз консултације са привредницима, пласирају кроз Програме привредног развоја општине. Подстицајне мјере би требале потакнути привлачење нових инвестиција и проширивање већ постојећих инвестиција које ће обезбиједити отварање нових одрживих радних мјеста у области индустрије, пољопривреде и туризма.

Упоредо са активностима на унапређењу привредног амбијента и тражењу начина за покретање привредних активности, потребно је помоћи преквалификацију и доквалификацију постојеће радне снаге у складу са потребама привреде. С друге стране, не мање важан сегмент активности треба да обухвати прилагођавање наставних планова и програма потребама тржишта рада како би ученици и студенти након свога школовања лакше и пронашли посао на подручју општине.

ПРЕГЛЕД СТАЊА И КРЕТАЊА У ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА

Образовни процес у општини Мркоњић Град, као и у претходном периоду се одвија у 1 дјечијем вртићу, 4 основне и 2 средње школе (Гимназија и Машинска школа).

Јавна установа Дјечији вртић „Миља Ђукановић“ Мркоњић Град је установа за предшколско образовање. Што се тиче техничких капацитета –објекат у Мркоњић Граду је намјенски грађен и адаптиран за потребе предшколског васпитања у складу са дјечијим потребама и интересовањима. Вртић је намјенски прошириван и дограђиван у неколико наврата. 2007. године су дограђени простори и по први пут у историји нашег града отворене су јаслице, капацитета за 30 дјеце. 2016. године адаптирана је још једна јасличка просторија, па капацитет јасличког узраста сада обухвата 50 дјеце. И свакако проширења капацитета су се дешавала и независно и у складу са стратегијом развоја наше Општине. Просторни капацитет вртића је попуњен али довољан да пружимо услугу за дјецу вртићког узраста за све заинтересоване родитеље. Али тренд заинтересованости родитеља је у порасту, што значи да у неком наредном периоду можемо очекивати да неће бити довољни садашњи капацитети, па ће бити потребна нова доградња односно проширење. У саставу ове установе ради Подручно одјељење у Подрашници и новоотворено у Бјелајцу. Подручно одјељење у Бјелајцу је отворено 2018.године и свака наша стратешка настојања су била и биће да се обухвати што већи број дјеце у руралним срединама, а отварањем овога објекта смо то и учинили.

Табела бр. 3 Број дјеце у вртићу по годинама: Мркоњић Град – Подрашница -Бјелајце

Године	Дјечији вртић МРКОЊИЋ ГРАД	ПО Подрашница	ПО Бјелајце	УКУПНО
2014/15	178	12	-	190
2015/16	183	15	-	198
2016/17	181	17	-	198
2017/18	206	12	-	218

2018/19	205	15	18	238
---------	-----	----	----	-----

(Извор: Дјечији вртић „Миља Ђукановић“ Мркоњић Град)

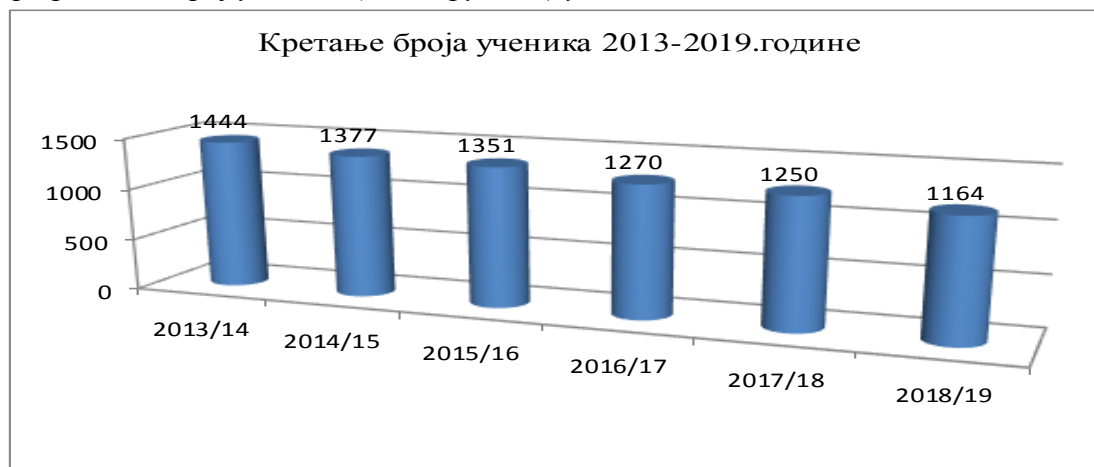
ПО Бјелајце – Вртић у Бјелајцу је поред вртића у Подрашници, други вртић који у руралној средини, пружа могућност да дјеца из тих средина буду укључена у предшколско васпитање и образовање. Један од таквих пројеката је оснивање вртића у Бјелајцу, којим ће се повећати обухват дјеце укључене у предшколско васпитање и образовање. Из године у годину број малишана који бораве у вртићу се повећава, тако да у вртићу борави 240 малишана. Просторије вртића налазе се у објекту ОШ „Бранко Ћопић“ Бјелајце, за адаптацију и уређење вртића уложено је 20.000 КМ. Већина средстава је обезбијеђена из буџета општине Мркоњић Град, као и од донатора и спонзора. Простор вртића је укупне површине 75м² и садржи: радну собу, трпезарију, гардеробу, кухињу и санитарне чворове. Радне собе су опремљене намјештајем који је прилагођен и приступачан дјечи предшколског узраста.

За наредни период, у Дјечији вртић „Миља Ђукановић“ Мркоњић Град, планирана су следећа улагања: замјена остатка столарије, термичка изолација крова, реконструкција фасаде са термичком изолацијом, реконструкција система расвјете –LED расвјета и реконструкција система гријања.

Што се тиче Подручног одјељења у Подрашници оно егзистира од 1997. године, капацитета је 20 васпитаника, а тренутно борави 15, што је за руралну средину доста добро. Објекат је стар око 80 година, успјешно га санирамо и одржавамо, али би била потребна замјена столарије. Загријавање просторија је спојено на котловницу, на чврсто гориво, основне школе „Вук Караџић“ с којом дијеле и двориште, а то је понекад потешкоћа јер школа и вртић немају исто радно вријеме па је загријавање простора отежано.

Број ученика у основним школама из године у годину се смањује (в. Графикон 9). У односу на 2013/2014. школску годину, број уписане дјеце у основне школе у школској 2016/2017. години је мањи за 12%. Овај проблем захтијева хитну интервенцију у смислу доношења и провођења активних мјера популационе политике и директан је одраз негативног природног рпираштаја?.

Графикон 9. Број ученика (са подручним) у основним школама 2013-2019 година

(Извор: Одјељење за друштвене дјелатности)

У области образовања, похвална су настојања да се образовни профили приближе потребама тржишта рада. Потребно ја да средњошколске образовне институције, у сарадњи са Општином, ресорним министарством и Републичким педагошким заводом РС, али и са заинтересованим предузећима и предузетницима, интензивније раде на даљем прилагођавању постојећих образовних програма, као и на увођењу нових програма доквалификације и преквалификације одраслих, у циљу лакшег запошљавања теже запошљивих категорија. Посебну пажњу потребно је посветити неформалном образовању дјецe и младих како би имали прилику да своје слободно вријеме користе на што је могуће ефикаснији начин. У школској 2017/2018. години у оквиру Машинске школе образују се наставни профили у 5 струка и 13 занимања:

- машинство и обрада метала (машински техничар за компјутерско конструисање, машински техничар за моторе и моторна возила, монтер, механичар грејне и расхладне технике, инсталатер, аутомеханичар, варилац),
- економија, право и трговина (економски техничар, банкарски техничар),
- текстилство и кожарство (текстилни техничар),
- електротехника (техничар рачунарства, техничар електротехнике),
- саобраћај (техничар друмског саобраћаја).

Једино ново занимање које је уведено о 2013. године је техничар друмског саобраћаја.

Што се тиче набавке опреме за практичну наставу, није било већих набавки у посматраном периоду сем текућег прибора и алата, који је потребан за практично одвијање наставе. Практичну наставу изводи квалификован наставни кадар који у складу са потребама похађа одређене обуке, савјетовања и семинаре.

Табела бр. 4 Број ученика у средњим школама (Гимназија и Машинска школа)

Године	Гимназија	Машинска школа	Укупно
2013/14	270	403	673
2014/15	242	386	628
2015/16	244	362	606
2016/17	231	375	606
2017/18	201	360	561
2018/19	199	347	546

Извор: Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности

Општину Мркоњић Град, из области **спорта, рекреације и културе** карактеришу бројне и веома интересантне традиционалне манифестације. Реализацијом пројекта Унапређење града кроз туризам, спорт и културу „**Љето у Мркоњићу**“ у оквиру програма Унапређење културних, образовних и информативних садржаја и активности, реализује се велики број манифестација по којима смо и постали препознатљива општина које окупљају много грађана, младих те активних чланова удружења из области спорта и културе и других (Дан општине, Дјеца пјевају граду, дани косидбе, Цез фестивал, Дани позоришта, Фестивал

дјечијег драмског стваралаштва, Аранђеловдански вашар, „Реска rock climbing festival“ , „Реска outdoor festival“, Годишњи концерти КУД-ова, Избор спортисте године, Госпојинска улична трка, street ball и др.), те градски спортски турнири и остале активности младих кроз различите области. Нова манифестација је „Реска outdoor festival“. Поред манифестација наведених у Календару, у складу са пристиглим програмима удружења и појединаца и оствареним буџетом општине одржавају се још неке културне манифестације, ликовне изложбе, позоришне представе, књижевне вечери и др. У циљу њихове што боље комерцијализације потребно је дефинисати стратешки приступ према њима, односно утврдити манифестације од посебног интереса за општину те радити на њиховој пуној комерцијализацији. Број младих који су укључени у ове активности је задовољавајући, самим тим што имамо већи број манифестација.

Спортска инфраструктура – Актуелно стање спорта у Мркоњић Граду је задовољавајуће, али нема развојну компоненту и адекватан систем организације. Скоро све мјесне заједнице имају неки од спортских терена које у наредном периоду треба одржавати и надограђивати. Спортска дворана је опремљена савременом опремом (теретана) и тиме су створени оптимални услови за бављење различитим спортовима, и има капацитет од 1.200 гледалаца. У наредном периоду неопходна су додатна улагања око одржавања исте, по фазама (унутрашње кречење, енергетска ефикасност, санација паркета и обнова теретане у виду набавке новијих справа).

На подручју општине функционише 6 спортских клубова (КК „Младост“, ФК „Слобода“, ЖОК Балкана МП“, ЦК „Атос“, СТК „Мимоза“, Школа фудбала „Монтевидео“) који свакако имају значајну улогу у одржавању *спортских манифестација* које окупљају младе који се баве или желе бавити спортом. У односу на 2013. годину једина је разлика да тениски клуб „Нец“ је у стању мировања. Неке од спортских манифестација су: Госпојинска улична трка, Избор спортисте године и спортског клуба, Street Ball, „Реска rock climbing festival“, „Реска outdoor festival“- (први Пецка маратон у бициклизму) турнири у малом фудбалу, и друго. Спортским активностима поред клубова дјеца и одрасли у нашем граду могу да се рекреативно баве аеробним програмима, фитнесом, плесом и другим програмима у складу са интересовањем. У спортским клубовима ангажовано је преко 500 спортиста, свих узраста у свим такмичарским категоријама. Повећан број дјеце која су укључена у спортске и културне активности (клубове, школске секције...) – у 2017. години, процентуално у односу на 2013. годину број дјеце се повећао за 4, % или са 858 на 900 дјеце и младих укључених у културно-спортским активностима.

У периоду 2014-2017. године реализовани су инфраструктурни пројекти у области спорта: изградња помоћног објекта на тениским теренима, реконструкција спортске сале у средњој школи, санација и изградња дјечијих игралишта (Бркић Башта, Ново насеље, Металац, Збориште, Силос, Бјелајце, Брешин поток, Брдо) изградња и опремање спортских игралишта (Новом насељу, Пошиљак).

Тренутно, један од већих проблема јесте што ФК „Слобода“ нема одговарајућу инфраструктуру за одигравање утакмица по прописима Фудбалског савеза РС.

ФК „Слобода“ броји 140 чланова у свим категоријама. Први тим такмичи се у првој лиги Републике Српске. „Изградња Спортско рекреативног центра „ЛУКЕ“ је пројекат који је финансиран средствима Владе Србије и буџета Општине и издвојен је као стратешки приоритет. Имплементација пројекта је започела у септембру 2018. године, када су започели први земљани радови који подразумевају припрему за постављање вјештачке подлоге (равнање терена, дренажа, насипи и др.), а завршетак прве фазе се очекује у

септембру 2019. године. Завршетак прве фазе подразумијева: изградњу фудбалског стадиона са вјештачком подлогом и расвјетом, који задовољава прописе и стандарде ФИФА, УЕФА, НС БИХ и ФСРС за одигравање националних лига. У плану је и друга фаза која подразумијева –изградњу трибина и свлачионица, затим: саниране тениске терене, дјечије игралиште, аква паркове, трим стазе, шеталишне стазе, одбојкашки терен, кошаркашки терен и сл.

Изградња фудбалског стадиона са вјештачком подлогом на локацији старог помоћног стадиона у Спортско–рекреативном центру Луке има велик значај за унапређење спортске инфраструктуре и развој спорта, а допринијеће значајно и развоју туризма Мркоњић Града.

Носиоци културних дешавања у овом периоду су ЈУ Културно спортски центар „Петар Кочић, „ ЈУ „Народна библиотека, и остала удружења грађана која се баве културом. Неке од бројних традиционалних културних манифестација које су уврштене у календар културних активности су: Свечана академија поводом Дана општине, Музичка манифестација „Дјеца пјевају граду“, Дани косидбе, Цез фестивал, Аранђеловдански вашар, Дани позоришта, концерти КУД-ова и бројне културне манифестације као и у претходним годинама се организују са предшколским и школским установама.

Дом културе представља центар културног и друштвеног живота града. Што се тиче просторних капацитета, просторије Дома културе су последњих година дјелимично саниране али не у потпуности, завршена је санација равног крова Дома културе и замјена дијела столарије (простор ЈУ Народне библиотеке, Агенције за привредни развој).

Приоритет у наредном периоду је реконструкција система гријања и санација купола изнад Библиотеке и Позоришне сале. Иначе, сам објекат Дома културе је енергетски неефикасан.

Потребна је реконструкција **Кино сале** (реконструкција пода, бине, тапазирање сједишта, кречење, замјена расвјете-LED расвјета, сценска расвјета, реконструкција просторије за гардеробу, разглас, и улазна врата...). Реализацијом споменутих инфраструктурних пројеката, побољшаће се стање у области спорта, рекреације и културе, што ће довести и до већег броја укључивања младих у културно-спортске активности.

Примарну и секундарну здравствену заштиту на подручју општине пружа Јавна здравствена установа Дом здравља „Др Јован Рашковић“ Мркоњић Град, као и неколико приватних здравствених установа. Од приватних здравствених установа највећи број је установа из области стоматологије, а регистрована је и једна интернистичка амбуланта. На 1.000 становника долази 4,8 медицинских радника, што је ниже од просјека у Републици Српској који је за 2016. годину био 5,2³. У односу на 2013. годину, на подручју Општине регистрована је још једна стоматолошка амбуланта и апотека, а број медицинског особља је смањен за 3 љекара опште праксе и једног специјалисту.

У овом сектору је потребно планирати унапређење постојећих услуга као што су побољшање рада службе хитне медицинске помоћи и гинеколошко акушерске службе. Због недостатка кадрова у нашој општини од 2014. године није у функцији породилиште, а

³ Кориштени подаци из Стратегије за секундарни и терцијарну здравствену заштиту РС:

<http://www.vladars.net/sr-SP->

[Cyrl/Vlada/Ministarstva/MZSZ/Documents/Strategija%20za%20sekundaru%20i%20tercijarnu%20zastitu.pdf](http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/MZSZ/Documents/Strategija%20za%20sekundaru%20i%20tercijarnu%20zastitu.pdf)

реално постоји потреба за оваквом врстом услуге због удаљености наше општине, као и општина у окружењу од породилишта УКЦ Бањалука. До сада су реализовани пројекти набавке новог ултразвучног апарата и биохемијског анализатора чиме су омогућене 4 нове услуге: ултразвук срца, доплер крвних судова главе и врата, додатне лабораторијске анализе, тумор маркери, хормони штитне жлијезде, дигитализација рентген кабинета. У наредном периоду ће бити настављена имплементација пројекта породичне медицине и сертификација Дома здравља, као и ангажман специјалиста из УКЦ Бања Лука како би се пацијентима пружила квалитетнија здравствена заштита уз проширење обима услуга.

У сектору **социјалне заштите** може се очекивати повећан број корисника – лица која су у одређеној врсти социјалне потребе. Укупан број корисника помоћи које пружа Центар за социјални рад у 2017. години је 1386 корисника, док је у 2013. години износио 1213 корисника, што је више за 14%.

Посматрајући демографско стање становништва примјетно је да у 2017. години 3.568 становника општине је старије од 65 година или 23,35%, док је у 2013. години било 3372 или 21,17%. С обзиром на укупни број становника општине велики број становника је старије животне доби па је реално очекивати да ће у наредном периоду бити потребна већа средства за исплату права из социјалне заштите, као што је право на туђу његу и помоћ, као и исплату помоћи за лијечење те за једнократне помоћи лицима без новчаних примања и пензионерима са најнижом пензијом. Знатан пораст број корисника је из категорије *Новчана накнада за помоћ и његу друге особе* који у 2017. години износи 512 корисника, док је у 2013. години износио 361 корисника, што представља повећање за 42%, што је видљиво у наредној табели. Нова услуга *Кућна њега и помоћ у кући*, је уведена у 2016. години кроз пројекат „Помоћ старим и изнемоглим лицима“, гдје се на терену радило на побољшању здравствених и социјалних услуга за становнике руралних подручја и лица са посебним потребама

Табела 5. Видови помоћи који се исплаћују путем Центра за социјални рад и број корисника помоћи

Врста	Број корисника					
	2013			2017		
	М	Ж	С	М	Ж	С
Стална новчана помоћ	9	54	63	11	44	55
Новчана накнада за помоћ и његу друге особе	158	203	361	247	265	512
Друга материјална помоћ	40	78	118	72	86	158
Оспособљавање за живот и рад	1	3	4	3	3	6
Смјештај у другу породицу	1	3	4	2	4	6
Смјештај у установе социјалне заштите	17	13	30	18	15	33
Једнократне новчане помоћи	57	72	129	73	103	176
Здравствено осигурање	12	24	36	14	47	61
Кућна њега и помоћ у кући			0	7	53	60
Дјечији додаток	0	350	350	0	206	206

Накнада умјесто плате родитељу који је у радном односу	0	51	51	0	74	74
Накнада умјесто плате родитељу који која није у радном односу	0	67	67	0	39	39
Укупно особа	295	918	1213	447	939	1386

(Извор: Центар за социјални рад)

Када су у питању **малољетници** као рањиве категорије друштва у 2017. години је било укупно регистровано 56 малољетника по различитим категоријама, док је у 71 малољетника у 2013.години. Детаљније приказано у наредној табели.

На основу података Дневног центра за младе и дјецу са посебним потребама „БУБАМАРА број корисника се повећао за 20,5 % поредећи са 2013.годином са 900 корисника, на 1085 корисника у 2017. години.

Табела 6. Рањиве категорије малољетници

Година	Дјеца без ротиљеског старања			Одгојно занемарена и запуштена дјеца			Дјеца чији је развој ометен породичним проблемима			Дјеца са менталним и физичким сметњама		
	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С
2013	1	3	4	3	4	7	10	14	24	20	16	36
2017	1	3	4	2	2	4	5	7	12	19	17	36

(Извор: Центар за социјални рад)

Када су у питању **одрасли** као рањиве категорије друштва у 2017. години је било укупно регистровано 267 одраслих по различитим категоријама, док је у 406 малољетника у 2013.години. Детаљније приказано у наредној табели

Табела 6. Рањиве категорије одрасли

Година	Особе ометене у психичком и физичком развоју и особе са инвалидитетом			Материјално неосигурани и за рад неспособне особе			Старе особе без породичног старања			Особе и породице у стању социјалне потребе која је због посебних околности потребна помоћ		
	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С
2013	146	76	222	28	44	72	9	54	63	13	36	49
2017	90	34	124	32	14	46	11	44	55	25	17	42

(Извор: Центар за социјални рад)

Када су у питању војни инвалиди као рањиве категорије друштва у 2017. години је било укупно регистровано 765 војних инвалида по различитим категоријама, док је у 2013.години било 770 војних инвалида. Детаљније приказано у наредној табели:

Табела 7. Војни инвалиди

Категорија	Број инвалида
------------	---------------

	Степен инвалидитета	2013			2017		
		М	Ж	С	М	Ж	С
I	100 % -потребна помоћ са стране	7	0	7	7	0	7
II	100 %- без помоћи са стране	28	0	28	28	0	28
III	90%	15	0	15	15	0	15
IV	80%	33	0	33	33	0	33
V	70%	51	0	51	48	0	48
VI	60%	109	1	110	110	1	111
VII	50%	101	1	102	100	1	101
VIII	40%	166	0	166	161	0	161
IX	30%	186	0	186	187	0	187
X	20%	74	0	74	74	0	74
УКУПНО		770	2	772	763	2	765

(Извор: Центар за социјални рад)

у 2017. години је било укупно регистровано 19 *цивилних жртава рата* по различитим категоријама, као и у 2013.години. Детаљније приказано у наредној табели

Табела 9.6. Категорија цивилних жртава рата: Број цивилних жртава рата

Категорија	Степен инвалидитета	Број цивилних жртава рата					
		2013			2017		
		М	Ж	С	М	Ж	С
I	100 % -потребна помоћ са стране	1	0	1	1	0	1
II	100 %- без помоћи са стране	2	0	2	2	0	2
III	90%	0	2	2	0	2	2
IV	80%	0	1	1	1	0	1
V	70%	4	3	7	4	3	7
VI	60%	3	3	6	3	3	6
	0 – 60%	0	0	0	0	0	0
Укупно		10	9	19	11	8	19

На подручју општине дјелује веома активан **невладин сектор**, регистровано је 55 удружења. Удружења која дјелују су углавном из области културе и информисања, хуманитарна удружења, удружења која се баве питањем младих, еколошка удружења, спортска удружења и борачка удружења. Нека од регистрованих удружења на подручју општине већ дужи период су у статусу мировања (око 15), док остала удружења активно учествују у развојним пројектима и манифестацијама које су битне и значајне за локалну заједницу.

Општина Мркоњић Град годишње расписује Јавни позив за пријаву пројеката удружења грађана/невладиних организација, који се финансирају из буџета Општине из различитих области. Једна од тих области које су наведене у Јавном позиву јесу свакако и пројекти који имају директну или индиректну везу са стратешким циљевима који су у складу са Стратегијом развоја Општине. Финансирани пројекти се тичу побољшања положаја дјеце и

младих, пројекти који доприносе развоју спортских, културних и туристичких манифестација, унапређењу животне средине и екологије, те социјалне политике.

Сви пројекти се финансирају у складу са Правилником о јавном позиву, критеријумима и начину оцјењивања пројеката удружења грађана/невладиних организација. Планом буџета за 2018. годину предвиђено је да се издвоји 37.000,00 км за финансирање удружења грађана, што представља јасно опедјељење општине Мркоњић Град да подржи рад и развој невладиног сектора.

Ове организације је потребно категоризовати према њиховом доприносу развоју локалне заједнице и укључити у развојне пројекте.

Стање у области јавне безбједности

Полицијска управа Мркоњић Града прати и процјењује стање безбједности, подузима мјере и поступке у циљу заштите грађана и њихове имовине, спречавања вршења и откривања свих облика криминала и друштвено штетних радњи и појава.

У наредној табели је приказано кретање по годинама степена откривености криминалитета и структура криминалитета на подручју општине Мркоњић Град.

Табела бр. 5. Криминалитет и јавни ред и мир: степен откривености

	Укупан бр. кривичних дјела	Укупан бр. пријављених починилаца	Укупан бр. кривичних дјела по познатом починиоцу	Укупан бр. кривичних дјела по непознатом починиоцу	% укупне рјешености	Укупан бр. починилаца малолетника	Укупан бр. пријављених прекршаја
2013	156	141	67	89	84,04	9	179
2014	163	138	59	104	86,30	6	163
2015	116	106	46	70	82,78	3	160
2016	111	101	45	66	83,93	0	116
2017	99	97	48	51	86,27	3	77

(Извор: Полицијска управа Мркоњић Град)

Из наведене табеле је видљиво да је укупан број кривичних дијела у 2017. години смањен за 36% у односу на 2013. годину Када је у питању структура криминалитета, што је приказано у наредној табели, у 2017. години видљива је тенденција раста наркоманије.

Табела бр.6. Структура криминалитета

	2013		2014		2015		2016		2017	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Крвни деликти-напад на живот и тијело	0	0,00	1	0,61	0	0,00	1	0,90	1	1,01
Организовани и привредни криминал	4	2,56	1	0,61	0	0,00	1	0,90	4	4,04
Имовински деликти	57	36,54	60	36,81	46	39,66	47	42,34	41	41,41
Наркоманија	0	0,00	0	0,00	1	0,86	1	0,90	4	4,04

Трговина људима-проституција	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,90	1	1,01
Остала кривична дјела	95	60,90	101	61,96	69	59,48	60	54,05	48	48,48
Укупан број/постотак	156	100	163	100	116	100	111	100	99	100
Малољетничка деликвенција	9		4		3		0		3	

(Извор: Полицијска управа Мркоњић Град)

На основу изнесених показатеља је видљиво да није било евидентираних тежих кривичних дјела, ни случајева нарушавања јавног реда и мира у већем обиму, због чега се оцијењује стање безбједности на подручју општине Мркоњић Град задовољавајуће.

Ризици и заштита од природних и других опасности

Општини Мркоњић Град, узимајући у обзир конфигурацију земљишта, тло на којем је распрострањена и природне ресурсе, пријете опасности од шумских пожара и пожара отвореног простора, бујичних поплава, великог снијега и сњежних падавина, земљотреса, града и осталих природних непогода.

На локалитету села Подгорја 2017. године је избио велики шумски пожар, који је трајао 4 дана и угашен ангажовањем Ватрогасног друштва Мркоњић град и Шумских газдинстава „Лисина“ Мркоњић Град и „Горица“ Шипово. Углавном материјална штета је била на ниском растињу, мања на високој црногоричној шуми и два напуштена стамбена објекта са пратећим објектима.

Општина Мркоњић Град је 15.06.2015. године донијела Одлуку о формирању Општинског штаба за ванредне ситуације, који броји 16 чланова из различитих области.

Служба цивилне заштите функционише у оквиру Одјељења за општу управу и друштвене дјелатности. Послове цивилне заштите обавља на основу Програма рада Службе, у складу са законским прописима из области заштите и спасавања у ванредним ситуацијама.

На основу члана 22. Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама (Службени гласник Републике Српске“, број:121/12) израдила је:

- Процјену угрожености од елементарне непогоде и друге несреће (октобар 2015.),
- Програм развоја цивилне заштите (новембар 2015.),
- Одлуку о организацији и функционисању цивилне заштите (март 2015.),
- Одлику о формирању Општинског штаба за ванредне ситуације (јун 2015.).

Сходно Закону о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама (Службени гласник Републике Српске“, број:121/12), Уредби о садржају и начину израде плана заштите од елементарне непогоде и друге несреће (Службени гласник Републике Српске“, број:63/13) у области која се односи на планирање и мјере цивилне заштите извршени су следећи задаци:

- План активности у припреми и спровођењу мјера заштите и спасавања од шумских и других пожара на отвореном простору у општини Мркоњић Град у 2018. години (март 2018.),
- План заштите од поплава (март 2018.),
- План заштите и спасавања од већих сњежних падавина и снијега (октобар 2018.),
- Одлука о стављање у стање приправности дијела ватрогасне јединице за гашење пожара у сусједним општинама/градовима (март 2018.).

Сви наведени Планови и Одлуке су достављени Републичкој управи цивилне заштите.

Служба цивилне заштите има добру сарадњу са Подручним одјељењем цивилне заштите Бања Лука и редовно се одржавају Координациони састанци, који се организују сваке године у другој локалној заједници. У периоду од 2013. године када су формиране специјализоване јединице за прву медицинску помоћ, јединица за заштиту од пожара, јединица за спашавање из рушевина, јединица за санацију терена и јединица за заштиту животиња вршена су редовна годишња ажурирања и подмлађивања јединица са млађим припадницима. Због недостатка финансијских средстава, обука наведених јединица није вршена у последњих неколико година. Такође, због недостатка средстава, није вршено ни техничко опремање специјализованих јединица од 2013. године.

Приједлог Службе цивилне заштите је да се у наредном периоду у буџету општине планирају и издвајају одређена средства, од којих би се 50% користило за предузимање превентивних активности, а 50% за опремање и обуку структура заштите и спасавања.

Општина Мркоњић Град у оквиру Развојног програма Уједињених нација (UNDP) је од 2017. године укључена у имплементацију пројекта под називом: „*Интегрисање климатских промјена и смањење ризика од поплава у сливу Врбаса*“. Главни циљ овог пројекта је пренос технологија и интегрално управљање поплавама у сливу ријеке Врбас узимајући у обзир климатске промјене, како би се ублажио утицај поплава на најугроженије групе становништва.

Како би се институционални и локални капацитети ојачали у управљању ризиком пројектом су реализоване следеће активности :

- Израђене су мапе ризика и мапе опасности од поплава за слив Врбаса,
- Израђен је План управљања поплавним ризиком (ПУПР) за слив Врбаса,
- Развијен систем прогнозирања и раног упозоравања на поплаве,
- Развијен план реакције у ванредним ситуацијама и обезбиједити обуке о заштити становништва у случају поплава,
- Проведена обука у локалним заједницама слива Врбаса о управљању поплавним ризиком у складу са климатским промјенама и увести систем раног упозоравања,
- Припремљен општински план реакције и спремности на поплаве
- Проведене обуке о управљању ризицима од поплава под утицајем климе

Пројекат је подржао и имплементацију инфраструктурних пројеката за регулацију водотокова Вилењак, Митрића поток, Црљеница за смањење ризика од поплава.

Општина је партнер на пројекту Јачање отпорности на катастрофе (ИРЛММ), који се финансира из средстава Владе Чешке. Пројекат ће пружити подршку партнерским јединицама локалне самоуправе (Ливно, Мркоњић Град и Маглај) да ојачају управљање ризиком од катастрофа на локалном нивоу кроз адекватне механизме планирања и координације, уз кориштење савремених технологија и унапређујући капацитете за реализацију и промоцију мјера за боље управљање ризиком од катастрофа и климатским промјенама. До сада је реализовано у склопу пројекта систем за анализу ризика од катастрофа (ДРАС) проширен, те сада обухвата Ливно и Мркоњић Град.

Припремљени нацрти приручника у случају настанка најчешћих врста катастрофа.

Садржај приручника се тренутно дискутује са партнерима прије финалног усвајања.

Ажурирани су планови заштите и спашавања и проведена је обука начелника и општинских службеника.

пси луталице

Општина Мркоњић Град, Међународни фонд за добробит животиња (International Fund Animal Welfare) и Развојни програм Уједињених нација (UNDP) су у партнерству покушали заједнички да изнађу рјешења за стварање хумане заједнице и сагледавање проблема паса луталица. Одржана је радионица са циљем искорака у започињању процеса рјешавања овог проблема. Излазна анкета показује значајну промјену у ставовима учесника у вези са перцепцијом самог проблема, властитог аранжмана на рјешавању, као и ставовима у вези са оним што се може урадити у општини Мркоњић Град, како би се кренуло у правцу успостављања механизма контроле популације паса луталица.

Године 2018. је између Општине Мркоњић Град и УГ Колиба (и фондације Dogs Trust) потписан Споразум о протоколу сарадње за подршку у провођењу акција стерилизације/кастрације власничких и паса луталица на подручју општине, који је на снази до 2021. године. Методом „ухвати, стерилиши, вакциниши, означи и врати“ обезбијеђен је хуман однос према псима у складу са Законом о заштити и добробити животиња.

ЗАКЉУЧАК – ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ

У области друштвеног развоја у општини Мркоњић Град се могу уочити и позитивни и негативни трендови. Подаци везани за образовање показују да долази до смањења броја ученика и у основним и у средњим школама (Гимназија и Машинска школа). То је уско повезано са демографским кретањима и стањем на тржишту рада који су раније објашњени. Тамо је већ речено да треба предузимати мјере како би се боље ускладиле уписне политике са потребама локалне економије са радном снагом. Осим тога, неопходно је обезбиједити услове за квалитетније извођење наставе и изнад нивоа који су прописани педагошким нормативима и стандардима у свим школским објектима. Отуда потреба за додатним улагањима у наставна учила и опрему како би се осавременио наставни процес.

У области културе носиоци културних дешавања су ЈУ Културно спортски центар „Петар Кочић“, ЈУ „Народна библиотека“ и удружења грађана која се баве културом. Постоји богат календар културних манифестација али су присутне значајне осцилације у зимском периоду, нарочито љети, док је у зимским мјесецима понуда културних дешавања сиромашна. Један од разлога за то је што је објекат Дома културе, као центра културног и друштвеног живота града, неуслован у зимским мјесецима. Просторије Дома културе су последњих година само дјелимично саниране па је приоритет у наредном периоду реконструкција система гријања и санација купола изнад Библиотеке и Позоришне сале те реконструкција Кино сале.

Када је спорт у питању, услови за бављење спортом на подручју општине Мркоњић Град само дјелимично задовољавају потребе локалног становништва. У протеклих 5 године извршена је реконструкција неколико спортских објеката а изграђена су и нова спортска игралишта. Један од приоритета за наредни период јесте изградња фудбалског стадиона са вјештачком подлогом на локацији старог помоћног стадиона у Спортско–рекреативном

центру Луке. Ради се о важном пројекту који има велик значај за унапређење спортске инфраструктуре и развој спорта, а допринијеће значајно и развоју туризма Мркоњић Града. Стање у цивилном сектору показује да се број невладиних организација у протеклим неколико година константно повећава. Такође, сарадња локалне управе са невладиним организацијама је све интензивнија а у наредном периоду потребно је наставити са праксом реализације заједничких пројеката и јачања капацитета невладиног сектора за активизам значајнијег нивоа.

Када су у питању здравствена и социјална заштита, евидентна је потреба за унапређењем. То се прије свега односи на обезбјеђивање адекватних инфраструктурних услова, развој људских ресурса и набавку опреме и средстава потребних за несметан рад надлежних установа и побољшање доступности њихових услуга становницима у руралном подручју. Тиме би се омогућило веће превентивно и ефикасније дјеловање на здравље становништва, као и несметано остваривање свих права из области социјалне заштите (дневно збрињавање, помоћ и нега у кући, итд) у складу са стандардима квалитета који се морају испунити и досљедно примјењивати.

Узимајући у обзир конфигурацију земљишта, тло на којем је распрострањена и природне ресурсе, општини Мркоњић Град пријете опасности од шумских пожара и пожара отвореног простора, бујичних поплава, великог снијега и сњежних падавина, земљотреса, града и осталих природних непогода. У складу с тим у наредном периоду треба наставити са улагањима у људске и материјално-техничких у циљу боље заштите од елементарних непогода.

ИНФРАСТРУКТУРА И ЈАВНЕ УСЛУГЕ

Генерално стање инфраструктуре и јавних услуга у општини Мркоњић Град је задовољавајуће, али захтијева додатно улагање и одржавање.

Укупна дужина електро мреже је 781,18КМ, и у односу на 2013.годину изграђено је 112,27 км. Покривеност електро мрежом за домаћинства и привреду је 99%, а у наредном период фокус је на реконструкцији, санацији и оджавање постојеће мреже.

Табела. Дужина еекетро мреже2013-2017.година

		2013	2014	2015	2016	2017
Дужина електро мреже (km)	на средњем напону	668,91	668,91	769,44	777,28	781,18
	на ниском напону	954,5	954,5	973,5	973,5	1096
Дужина реконструисане електро мреже(km)	на средњем напону		2	2		
	на ниском напону	2	7	10	12	
	на средњем напону				4	17,5

Дужина изграђене електро мреже(km)	на ниском напону			6	7	10
------------------------------------	------------------	--	--	---	---	----

Укупна дужина **водова** који су у власништву Електропреноса БиХ а који пролазе кроз подручје Општине Мркоњић Град је 97,76км, а у питању су следећи водови:

1. Укупна дужина 220 kV водова је 45,8 км -ДВ 220 kV Јајце-Приједор (24,4 км)
2. Укупна дужина 2x110 kV водова је 19,16 км-ДВ 220 kV Какањ-Приједор (21,4 км), ДВ 2x110 kV ХЕ Јајце 1-Мркоњић Град и ХЕ Јајце 1-ХЕ Бочац (5,8 км), ДВ 2x110 kV ХЕ Бочац-Мркоњић Град и ХЕ Јајце 1-ХЕ Бочац (8 км), ДВ 2x110 kV ХЕ Бочац-Бања Лука 3 и ХЕ Бочац-Бања Лука 1 (5 км),
3. Укупна дужина 110 kV водова је 30,3 км-ДВ 110 kV ХЕ Бочац-Мркоњић Град (7,1 км), ДВ 110 kV ХЕ Јајце 1-Мркоњић Град (6 км), ДВ 110 kV ХЕ Бочац-Бања Лука 3 (4 км), ДВ 110 kV ХЕ Бочац-Бања Лука 3 (3,9 км),

У односу на 2013. годину 12,16км је новоизграђених водовова и то: ДВ 2x110 kV прикључни вод за фабрику РС Силикон (0,36 км) изграђен 2015.године, ДВ 110 kV Мркоњић Град-Језеро-Шипово (9,3 км) изграђен 2015. године и ДВ 20 kV Кула-Рогољи-Пословна зона - (2,5 км) изграђен 2016.године

У власништву Електропреноса БиХ налазе само водови високог напона (110 kV и више).

Када су у питању **телекомуникације** на подручју општине су присутна пет оператера М:тел, БХ телеком, Хт еронет, Елта, Телемах. Подаци о броју корисника фиксне телефоније су једино доступни од стране М:тела и износе 3.727, док је у 2013.години тај број износио 4721 корисник. Број корисника интернет (м:тел) је 2225 корисника, док је у 2013. години тај број износио 1939 корисника. Покривеност општине мобилним сигналом М:тел је 81,12% као и у 2013. години, Хт еронет 91,7%, док је у 2013. години покривеност била 90,2%, БХ телеком покривеност 99,99%, док је у 2013.години 99,83% била.

Јавна расвјета

Територија општине Мркоњић Град, око 1,57 % или скоро цијело урбано подручје, је покривено јавном расвјетом и сама структура расвјете је у доста добром стању. Међутим, трошкови одржавања, као и трошкови електричне енергије су доста велики. Значајне уштеде, као и повећање енергетске ефикасности ће се постићи уколико се у наредном периоду све преостале живине сијалице замијене са натријум сијалицама високог притиска или уколико се пронађе одговарајући модел финансирања са ЛЕД расвјетним тијелима, временским управљањем јавне расвјете као и регулацијом свјетлосног тока. Укупно је постављено 2.285 свијетилки и до данас је постављено око 234 нових ЛЕД свијетилки.

Водоснабдијевање је на подручју општине адекватно ријешено за 4.736 домаћинстава односно 430 привредних субјеката, док је у 2013.години 4.472 домаћинстава и 404 привредна субјеката било прикључено на градски водовод. Побољшања у овој области су потребна, и то у неколико домена:

- изградња система водоснабдијевања у мјестима гдје то још није ријешено;
- заштита водозахватних подручја и

- квалитетно текуће одржавање постојећих система.

У односу на 2013.годину урађени су водоводни системи за села Оћуне и Ораховљани, остало још да се ураде водоводни системи за три безводна села Баљвине, Дабрац и Сурјан.

Постоје проблеми са **канализационом мрежом** која покрива већину урбаног и мањи дио руралних дијелова општине. Процјењује се да око 50% становништва има приступ канализационом систему општине. У периоду 2013-2017.година новоизграђено је 273 метра канализационе мреже, док је реконструисано 1023 метара. У наредном периоду потребно је обезбиједити средства за финансирање изградње канализационе мреже у приоритетним подручјима, имајући у виду захтјеве заштите животне средине. Приоритет свакако представља изградња постројења за пречишћавање отпадних вода на мјесту испуста отпадних вода из градског језгра у водоток Црне Ријеке.

Када је у питању стање **локалне путне инфраструктуре** (категорисане и некатегорисне), може се констатовати да је она на задовољавајућем нивоу и да пружа солидан основ за развој различитих привредних дјелатности на подручју мркоњићке општине. У табели 3 се налази преглед улагања у путну инфраструктуру у периоду 2013-2017. У наредном периоду планира се асфалтирање некатегорисаних путева и улица, као и реконструкција појединих градских улица.

Табела 8 . Преглед извршених улагања у путну инфраструктуру (2013-2017)

Година	Урађено путева(м)	Урађено улица(м)	УКУПНО	Уложена средства (КМ)
2013	1.477	1.357	2.834	462.310
2014	2.858	1.975	4.833	721.084
2015	1.330	0	1.330	208.547
2016	8.905	3.595	12.500	2.338.952
2017	7.270	310	7.580	808.819
УКУПНО	21.840	7.237	29.077	4.539.712

(Извор: Одјељење за изградњу града и управљање имовином)

Општина Мркоњић Град не посједује централизоване топлификационе системе града. У протеклом периоду је у партнерству са Амбасадом Чешке израдила Студију изводљивости за изградњу централног топлификационог система на биомасу. Студијом су предвиђена три ријешења од којих су два ријешења са котловима на биомасу различите снаге у зависности од фазе обухвата (4 MW и резервним котлом на лож уље 2 MW) и когенерација-производња електричне енергије и топлоте до 1 MW_e. Пројекат саме изградње постројења је планиран да се ради у склопу јавно-приватног партнерства, стога даља реализација овог пројекта је замнишљена у правцу проналажења приватног партнера.

Јавне услуге- Општинска управа је крајем 2017.године, успјешно обновила свој сертификат ISO 9001:2008. Провјера усклађености успостављеног система управљања квалитетом (QMS) у општинској управи са стандардом ISO 9001:2008 показала је континуитет и успјешност примијењеног система у пословној пракси. Ресертификација је, као и претходних година, обављена од стране SIQ –Словенски институт за квалитет. Сертификат се издаје на период од три године, а у току његовог важења, акредитациона кућа SIQ обављаће редовне надзорне провјере система сваке године. До краја 2018.године прелази се на нови стандард ISO 9001:2015.

Општини Мркоњић Град је у 2016. години додијељен међународни сертификат о повољном пословном окружењу (BFC SEE) као повољне инвестиционе дестинације. Општина је унаприједила привредни амбијент и улила сигурност у привредне токове, 2014. године формиран Привредни савјет општине Мркоњић Град као један од кључних аспеката комуникације са привредним сектором. Привредни савјет чини 19 чланова, од чега су 11 чланова представници приватног сектора из различитих области привређивања. Задатак Привредног савјета је да предлаже интервенције, мјере, политике подршке и заједничке акције у погледу повећања профитабилности и запошљавања у водећим привредним гранама општине. Поред Привредног Савјета, 2017. године формиран је Савјет за запошљавање општине Мркоњић Град, који броји 12 чланова. Задатак Савјета је да иницира и координира процес израде локалне политике запошљавања, креира акциони план запошљавања, учествује у изради појединачних оперативних планова (програма/пројеката) у сагласности са акционим планом запошљавања и акционим плановима запошљавања Владе Републике Српске, прати остваривање акционог плана и појединих пројеката/програма за запошљавање, доноси закључке и даје мишљења о питањима из своје надлежности, даје мишљење на приједлоге прописа и одлука које доноси Скупштина општине Мркоњић Град у областима значајним за запошљавање, усваја годишње и периодичне извјештаје о остваривању локалне политике запошљавања и даје сагласност Начелнику општине, координира и подстиче сарадњу између заинтересованих страна и пружа помоћ у реализацији њихових активности.

ЗАКЉУЧАК – ИНФРАСТРУКТУРА

У протеклом периоду издвојена су значајна средства (посебно улагања у путну инфраструктуру) како би се побољшало стање комуналне инфраструктуре на подручју општине Мркоњић Град. У овој области су потребна побољшања, нарочито кроз изградњу система водоснабдијевања у мјестима гдје то још није ријешено, заштиту водозахватних подручја те квалитетно текуће одржавање постојећих система.

ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Проблеми у области заштите животне средине на подручју мркоњићке општине завређују посебну пажњу, јер здрав и незагађен животни простор представља оставштину будућим генерацијама. **Кључне институције и организације** које су носиоци активности заштите животне средине у општини Мркоњић Град су:

- Одбор за заштиту животне средине при Скупштини општине Мркоњић Град,
- Одјелјење за просторно планирање општине Мркоњић Град,
- Одјелјење за инспекцијске послове општине Мркоњић Град,
- Комунално предуеће Парк а.д.,
- Организације цивилног друштва.

Највећи број еколошких проблема на подручју општине егзистира због заостајања у развоју комуналне инфраструктуре, те због неријешених еколошких проблема производних капацитета

Када је у питању **шумски екосистем**, обзиром да је површина општине Мркоњић Град износи 68 455 *ha*, па је степен шумовитости 42,9 % што је на нивоу процентуалне заступљености шума (43 %) у БиХ и у потпуности задовољава у погледу испуњења бројних функција шуме (*заштитно-регулаторне, санитарно-хигијенске, рекреативно-*

здравствено-туристичке и друге) на њеном простору. Важно је и напоменути да БиХ по степену заступљености шума на својој укупној површини, заузима високо пето мјесто у Европи (иза Финске, Шведске, Аустрије и Словеније).

Важно је истаћи и најважније проблеме на заштити шума:

- Онемогућен приступ површинама шума и шумског земљишта које су минирале, на површини од 1 353 ха, гдје је преко 55 % минирале површине у категорији високих шума са природном обновом. Посљедица тога је немогућност приступа и примјене одговарајућих система газдовања, што може довести до нестабилности екосистема и штетног утицаја на околне просторе.
- Спорост и компликованост поступка приликом уступања радова на сјечи, изради и износу случајних ужитака. Прописани услови су исти као и код редовне сјече.
- Неодговорно понашање локалног становништва према свим упозорењима о изазивању шумских пожара и сл.

Праћење квалитета ваздуха на подручју општине Мркоњић Град се не проводи. Због тога није могуће анализирати податке о квалитету ваздуха, као што је концентрација СО и СО₂, црног дима, чађи и других честица. Главни проблеми у вези са стањем ваздуха су и даље исти, узроковани урбаним загађењем (емисија од гријања и саобраћаја) и емисијама из индустрије (индустријско загађење). Крајем 2015. године у насељеном мјесту Бјелајце почела је са радом фабрика силицијум метала, „РС Силикон“, која има одређене утицаје на ваздух, јер су јој то и главне емисије у животну средину. Због непостојања јединственог система топлификације, загријавање објеката се врши помоћу појединачних котловница у привредним објектима као и пећи за загријавање у објектима индивидуалног становања. За унапређење квалитета ваздуха неопходно је надзирати досљедну примјену еколошких стандарда у индустријским погонима, уводити принципе енергетске ефикасности (нарочито када је у питању гријање јавних и приватних објеката) и правилно димензионисање и регулисање градског саобраћаја. У наредном периоду планира се постављање мјерних станица за праћење квалитета ваздуха.

У домену заштите вода, отпадне воде су највећи проблем насељених мјеста на подручју општине. Загађење водотокова је углавном узроковано отпадним водама из домаћинства, а у мањој мјери и испустима из индустрије. Процјењује се да само око 50% становништва има приступ канализационом систему општине. Стога је у домену заштите вода потребно планирати постављање главног пречистача на Црној Ријеци, реконструкцију и изградњу канализационих мрежа, те заштиту изворишта. У претходном периоду није било активности око заштите изворишта питке воде, али се у наредном периоду планира израда елабората и техничке документације на основу којих би биле спроведене мјере истог.

Сакупљање, одвоз и депоновање чврстог комуналног отпада на подручју општине Мркоњић Град обавља Комунално предузеће „Парк“ а.д. Количина прикупљеног отпада у 2017. години на основу података КП „Парк“ а.д. износи 14.340 м³, док је у 2013. години 12.037 м³. На подручју општине у 2017. години покривено услугом одвоза отпада је укупно обухваћено 3.414 домаћинства (56% од укупног броја домаћинства), док је у 2013. години било обухваћено 3153 домаћинства. Општина је 2010. године у циљу превенције настајања депонија на ванрубном подручју донијела Одлуку о сакупљању комуналног отпада на ванрубном подручју општине Мркоњић Град, којом је обухваћено 8 села (Бараћи, Подрашница, Подбрдо, Доњи и Горњи Граци, Брдо, Копљевићи и Бјелајце, односно 515

корисника, а затим је 2017. године допуњена Одлука на још 6 села (Котор, Густовара, Кула, Ораховљани, Ођуне и Мајдан), којом је обухваћено укупно 776 корисника.

Од 2015. године, набавком пресе и контејнера, врши се одвајање картонске амбалаже, пет амбалаже, фолије и жељеза. Од укупног прикупљеног комуналног отпада само се 0,65% разврстава и продаје као сировина, што би се у наредном периоду требало проширити и на селекцију других врста отпада.

Стање у области енергетске ефикасности је унапријеђено у односу претходни период. Нарочито се од 2016. године убрзано почело са примјеном мјера ЕЕ на јавне објекте, а који се прије свега односе на образовне установе, као што су ОШ „Петар Кочић“ (замјењена комплетна столарија и термички изолована фасада), Средњошколски центар (замјењена комплетна столарија), ОШ „И.Г.Ковачић“ (замјењен дио столарије), ЈУ Дјечији вртић „Миља Ђукановић“ (замјењен дио столарије). Поред ових, примјењене су мјере ЕЕ на објекте Ватрогасног дома (замјењена комплетна столарија и термички изолована фасада) и објекат ЈУ КСЦ „Петар Кочић“, гдје је постављена термичка изолација на равни кров у површини од око 1000 м².

Поред наведених активности, у општини Мркоњић Град је крајем 2017. године уведен енергетски менаџмент који се бави свим питањима из домена ове области. На тај начин је обезбијеђен систем праћења и верификације уштеда енергије и финансијских средстава реализацијом мјера енергетске ефикасности.

Што се тиче енергетских потенцијала општине, основни циљ је повећање учешћа произведене енергије из обновљивих извора енергије уз смањење негативних утицаја на животну средину, док су оперативни циљеви израда квалитетне студије о могућностима коришћења обновљивих извора енергије на подручју општине Мркоњић Град и коришћење биомасе (остаци из пољопривреде, шумарства и дрвне индустрије) и соларне енергије. У том правцу планирају се реализовати пројекти реконструкције постојећег система јавне расвјете на подручју општине Мркоњић Град који је неефикасан, изискује велике трошкове за електричну енергију као и велике трошкове за одржавање, затим увођење топлификационог система града на еколошки прихватљив енергент. Овај пројекат треба оставити ефекат заштите животне средине али и ефекат подизања квалитета живота грађана са становишта комфора живљења, смањење емисије CO₂, енергетски ефикасно управљање енергијом и одрживо кориштење дрвене биомасе.

Значајан број и различитост непокретних културних и природних добара на територији општине, представља велики потенцијал у туристичкој понуди, али до данас није у довољној мјери искоришћен, а поготово није довољно третиран и заступљен у оквиру свеобухватне туристичке понуде. Могућност за значајно побољшање коришћења у погледу едукативног туризма и презентације природних и културно-историјских вриједности овог простора, представља потенцијал чије је коришћење од приоритетног значаја. Локалитете непокретних културних и природних добара неопходно је допунити комплементарним садржајима који ће допринијети атрактивности уз обавезно поштовање прописане заштите. Свеобухватним третирањем потенцијала као једне цјелине и адекватном презентацијом кроз туристичку понуду, могу се створити услови за издвајање новчаних средстава и формирање фондова за заштиту и унапређење непокретних културних добара, чиме би се њихово кориштење подигло на виши ниво и у погледу заштите и у погледу атрактивности понуде.

СТАЊЕ ПРОСТОРНО-ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

У периоду од 2014. до 2018. године стање у области просторно-планске документације је знатно побољшано. Почетком 2017. године, усвојен је Зонинг план подручја посебне намјене ТРЦ „Балкана“, који је веома битан са аспекта развоја туризма као и свеукупног развоја општине. Поред тога, у 2017. години је усвојен план који се односи на Измјену дијела регулационог плана „Центар“ за локалитет Бркића Башта.

Почетком 2018. године донесен је кључни стратешки просторно-плански документ, Просторни план општине Мркоњић Град за период од 2016. до 2036. године. Овим документом су дефинисани основни циљеви и принципи развоја општине.

Општина је приступила изради Урбанистичког плана општине, који би поред Просторног плана представљао важан документ у којем би биле наведене смјернице развоја, када је у питању просторно планирање. Након доношења урбанистичког плана општине, потребно је приступити изради кључних регулационих планова. Нарочито је акценат на изради и доношењу спроведбених планских докумената којима се детаљно разлажу опредјељења из Зонинг плана подручја посебне намјене ТРЦ „Балкана“, а то су Регулациони план за викенд насеље Балкана, Регулациони план за изградњу етно села Балкана, те Регулациони плана за зону резервисану за будући развој Балкане. Поред планске документације за ову туристичку дестинацију, планира се израда Регулационог плана за еко зону Зеленковац.

У претходном периоду општина Мркоњић Град је унаприједила своје услуге кад је у питању инвестирање и добијање одређених дозвола. Највећи успјех је добијање сертификата по којем је у 2016. години општина Мркоњић Град испунила услове и стекла међународни сертификат о повољном пословном окружењу (Business Friendly Municipality-BFC SEE). Поред тога, када је ријеч о прибављању дозвола за градњу, одређене сагласности као што су комунална, телекомуникациона и електроенергетска се прибављају по службеној дужности, што самим инвеститорима представља значајно олакшање.

ЗАКЉУЧАК – ЖИВОТНА СРЕДИНА И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА

Стање у области заштите животне средине се може оцијенити задовољавајућим уз одређене еколошке проблеме који су најчешће узроковани недовољним улагањима у потребну објекте и опрему те ниским нивоом свијести грађана као и појединаца о потреби очувања квалитета животне средине. Земљиште се на веома широком простору загађује отпацама, ископима и слично, еродира и деградира те уколико се наредном периоду не предузму одговарајуће мјере могу се очекивати знатно урбанији процеси деградације животне средине, односно еколошких услова што може имати знатне посљедице на цјелокупан развој општине.

Праћење квалитета ваздуха на подручју општине Мркоњић Град се не проводи иако су у протеклих пет година почела са радом индустријска посторојења са значајном емисијом и утицајем на квалитет ваздуха на подручју општине. Због тога је у наредном периоду неопходно успоставити систем мјерења квалитета ваздуха и инсистирати на досљедној примјени еколошких стандарда у индустријским погонима.

Основни проблеми по питању управљања отпадом, на које се треба фокусирати у наредном периоду, односе се на низак ниво едукације и свијести становништва из области заштите животне средине и здравља људи, ограничен капацитет градске депоније, велики број дивљих депонија које су у близини водотокова и непримјерен начин одлагања животињског (анималног) отпада. У наредном периоду је потребно мапирати све дивље депоније и упоредо са чишћењем проводити мјере које ће додатно превенирати настанак нових депонија. Свим природним ресурсима општине потребно је одговорније управљати, прије свега шумама, минералним богатствима, као и ограниченим количинама обрадивог земљишта. Заштита земљишта од трајних губитака, смањења плодности, ерозије и контаминације треба да буде саставни дио политике према пољопривредном земљишту, али и укупном простору. Стога је неопходно обезбиједити досљедно провођење важеће законске регулативе. Овдје се, кроз боље и одговорније газдовање, отварају и нове могућности продуктивнијег кориштења ресурса (лов, риболов, туризам, рударство...), уз вођење рачуна о еколошким захтјевима.

Стање у области енергетске ефикасности је унапријеђено у односу претходни период и издвојена су значајна средства. Ипак, у наредном периоду потребно је реализовати пројекте утопљавања на преосталим јавним објектима и установама гдје нису проведене мјере енергетске ефикасности. Поред тога, потребно је реализовати пројекат реконструкције постојећег система јавне расвјете на подручју општине Мркоњић Град који је неефикасан, и који изискује велике трошкове за електричну енергију и одржавање

По питању уређења простора потребно је нагласити да је почетком 2018. године донесен Просторни план општине Мркоњић Град за период од 2016. до 2036. године као кључни просторно-плански документ. У складу с тим у наредном периоду неопходно је наставити са израдом просторно-планске документације нижих нивоа све до спроведбених планских докумената ка што су Регулациони план за викенд насеље Балкана, Регулациони план за изградњу етно села Балкана, те Регулациони плана за зону резервисану за будући развој Балкане и Зеленковца.

АНАЛИЗА БУЏЕТА

Укупни буџетски приходи Општине падали су у 2013. и 2014. години, затим су расли у 2015. и 2016. године, да би опет пали у 2017. години.

У 2017. години текући расходи у укупним расходима учествују са око 74%, а учешће капиталних расхода је укупним расходима је условљено трансферима од стране виших нивоа власти. Међутим, структура расхода је стабилна у протеклим годинама, што пружа одређену сигурност приликом њиховог планирања. Самим тим, буџет Општине показује одређену стабилност.

Графикон 10. Графички приказ кретања пословног резултата општине (2013-2017)

(Извор: Одјељење за привреду и финансије – Одсјек за финансије)

Кредитна задуженост општине Мркоњић Град се креће у законом дозвољеним оквирима. У 2017. години кредитна задуженост је износила 9,71% изворних прихода остварених у претходној години што је значајно испод дозвољеног лимита, што представља добар кредитни потенцијал за реализацију нових стратешких пројеката.

За реализацију Стратегије 2014-2017. година уложено је 16.691.369 KM, а финансијски степен реализације је 73,58%. У структури укупно реализованих средстава из општинског буџета је издвојено 7.030.566 KM (42% укупних средстава), а из спољних извора је уложено 9.660.803 KM (58%).

На основу расположивих података процијењена су буџетска средства за финансирање приоритета из локалне развојне стратегије у периоду 2019 – 2023. и то у износу од око 12 милиона конвертибилних марака, односно, у просјеку 2,4 милиона KM годишње.

IV.2. Стратешко фокусирање

IV.2.1. SWOT анализа општине Мркоњић Град

SWOT анализа представља мост између садашњег стања, које је утврђено анализом, и жељеног будућег стања које се дефинише стратешким планом развоја. Овај концепт нам даје систематску анализу пријетњи и прилика као и њихово усаглашавање са јаким и slabим странама општине. SWOT анализа обезбјеђује информације корисне за усклађивање општинских капацитета и способности са окружењем у којем општина дјелује.

Најважније снаге и даље које општини Мркоњић Град пружају конкурентне предности, чинећи ово подручје атрактивним мјестом за живот и пословање су креирано повољно пословно окружење за инвестирање у привреду општине потврђено и стицањем BFC сертификата у 2016. години. У протеклом периоду је значајно улагано у просторно-планску документацију и инфраструктуру како би се природни, културни потенцијали у наредном периоду ставили у пуну функцију. Ове снаге општина треба да искористи и да усмјери своје капацитете на њихово економско ефектуирање.

С друге стране и даље најважније слабости, препреке или ограничења за развој општине Мркоњић Град су негативан природни прираштај, недостатак привредних инвестиција, низак животни стандард, недовољно развијена еколошка свијест и недовољан капацитет за креирање пројеката и аплицирање на пројекте. У односу на 2013. годину препознате су још слабости недостатка радне снаге у укупном становништву, велики број корисника социјалних давања, ниска покривеност канализационом мрежом и неријешен третман отпадних вода, затим нефункционална спортска и културна инфраструктура, неефикасни јавни објекти у енергетском смислу, скуп и компликован систем здравствене заштите. Ове слабости би требало минимизовати или, ако је могуће, потпуно елиминисати, како би се конкурентске предности искористиле на најбољи могући начин.

Најважније прилике, која омогућавају и олакшавају реализацију развоја конкурентских предности општине Мркоњић Град, су раст цијена производње хране, воде и туризма у глобалној економији и укључивање у постојеће ланце вриједности у земљи регији и иностранству. Геопроектни положај и најављена изградња ауто пута, који би требао проћи преко територије општине Мркоњић Град. Могућност различитих видова сарадње са дијаспором. Ове као и друге прилике би требало максимално искористити како би се конкурентске предности реализовале на најбољи могући начин.

Најзначајније пријетње за развој општине Мркоњић Град су као и прије депопулација општине, политичка нестабилност и наставак рецесије у окружењу и БиХ, као и одлазак младих и високообразованих људи, могу довести до губитка или опадања конкурентности, те привредног и друштвеног развоја уопште и угрозити остварење могућности које стоје пред овом општином. Поред тога у задње вријеме истичу се видљиве климатске промјене које могу бити пријетња развоју општине.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Креиран амбијент за brown и green-field инвестиције, 2. Унапријеђена просторно-планска документација (зонинг планови) 3. Значајан природни потенцијал за привреду (шуме, пољопр. земљиште, питка вода и рудно-минерална налазишта), те профилисани произвођачи са трендом повећања финализације, 4. Значајно природно и културно-историјско наслеђе као основ за туризам, 5. Проактиван приступ општине привреди, локалном развоју и заштити животне средине, 6. Значајно унапређена путна, комунална и друштвена инфраструктура, поготово у руралном подручју, 7. Унапређени културно-спортски садржаји, поготово заинтересованост за спортске активности. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Недостатак привредних инвестиција, 2. Неусклађеност образовних профила између тржишта рада и потреба привреде, 3. Недостатак радно способног становништва у укупном становништву, 4. Негативан природни прираштај, 5. Низак животни стандард, 6. Недостатак капацитета у туризму (организациони и технички), 7. Недовољно развијена еколошка свијест, 8. Ниска покривеност канализационом мрежом и неријешен третман отпадних вода 9. Недовољан капацитет за креирање пројеката, аплицирање на фондове, и управљање пројектима. 10. Нефункционална спортска и културна инфраструктура 11. Енергетски неефикасни јавни објекти 12. Скуп и компликован систем здравствене заштите (породичне медицине) поготово за становништво из руралних подручја 13. Константан пораст броја корисника социјалних давања
ПРИЛИКЕ	ПРИЈЕТЊЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Глобални трендови: раст цијена енергије, хране, воде и туризма као гране привреде, 2. Геопроектни положај на раскршћу путева Сарајево - Бихаћ и Бањалука - Сплит (најављена изградња ауто-пута/брзе цесте (Средња Европа – Јадран) преко Мркоњић Града), 3. Могућности различитих видова сарадње са људима из МГ који живе у иностранству, 4. Распољивост ЕУ фондова. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Депопулација општине због миграционих кретања (поготово из руралног подручја) и негативног природног прираштаја, 2. Нестабилне политичке прилике у БиХ, 3. Административно-правне баријере и фискална и парафискална оптерећења у РС и БиХ – дестимулишу пословање и инвестиције. 4. Климатске промјене

Социо-економска и SWOT анализа општине Мркоњић Град су поставиле основ за дефинисање стратешких праваца развоја општине који су фокусирани у слиједеће четири области:

- 1. Привлачење нових инвестиција и подстицање постојећих које ће бити у функцији стварања одрживих радних мјеста у индустрији, пољопривреди и туризму,**
- 2. Јачање економске и социјалне димензије квалитета живота грађана,**
- 3. Заштита природног и културно-историјског наслеђа општине и њихово стављање у функцију развоја туризма,**
- 4. Унапређење комуналне инфраструктуре са акцентом на заштиту животне средине и енергетску ефикасност.**

Образложење стратешких фокуса општине Мркоњић Град

1. Привлачење нових инвестиција и подстицање постојећих које ће бити у функцији стварања одрживих радних мјеста у индустрији, пољопривреди и туризму

Општина је у протеклом периоду успјела упослити неискориштене „brown-field“ капацитете, који у ранијем периоду из различитих разлога нису били доступни за нове инвестиције. Овдје се прије свега мисли на просторне капацитете бивших државних предузећа („Мањача“ а.д., „Фабрика вијака“ а.д., „Ударник“ а.д., „Младост“ а.д. „Алкон“). Највећа постигнућа у односу на 2013. годину постигнута су у индустрији, чему је допријела реализација 7 brownfield инвестиција, („Р-С Силикон“ д.о.о., „Фабрика вијака“ д.о.о., „МиГ-електро“ д.о.о., „Prowood“ д.о.о., „Мак младост“ д.о.о., Радић М.Град“ д.о.о., „Al-Fe-Ма“ д.о.о.) гдје су отворена 372 радна мјеста у којима данас послују значајне инвестиције.

У наредном периоду фокус ће бити на подстицању постојећих и привлачењу нових инвестиција. Овдје се првенствено мисли на даљу продају парцела у пословним зонама „Подбрдо“ и „Кула-Рудићи“, подизање објеката и покретање производње на већ проданим парцелама у зонама и на привлачење нових инвестиција у туризму у складу са усвојеним Зонинг планом којим је дефинисана намјена локалитета Балкана и другим локацијама.

Да би постојећи расположиви ресурси били значајније искориштени потребно је предузети низ подстицајних мјера те њиховим комбиновањем са кључним развојним потенцијалима и квалитетним промотивним активностима, привући пажњу потенцијалних инвеститора. Овдје се посебно мисли на креирање различитих подстицајних мјера које ће потакнути привлачење нових инвестиција и проширивање већ постојећих инвестиција, те које ће обезбиједити отварање нових одрживих радних мјеста у области индустрије, пољопривреде и туризма. У том правцу Општина Мркоњић Град је 2016. године испунила услове за стицање међународног сертификата о повољном пословном окружењу (Business Friendly Municipality – BFC SEE). Овај сертификат осликава ефикасан рад управе, нарочито када је у питању подршка привредном развоју и представља значајну основу за маркетинг локације Општине Мркоњић Град.

2. Јачање економске и социјалне димензије квалитета живота грађана

Један од кључних изазова са којим се сусреће општина Мркоњић Град је, поред неповољних миграционих кретања у односу на друга подручја, и негативан миграциони салдо унутар подручја општине, односно одлив становништва из руралних дијелова општине.

Да би се овај негативан процес зауставио потребно је мјерама из популационе политике али и различитим подстицајним мјерама подстаћи постојеће, али и покретање нових пословних субјеката који би обезбиједили стабилна радна мјеста као основну подлогу за егзистенцију становништва.

С обзиром да су основни показатељи квалитета живота грађана: запосленост, квалитет комуналних услуга и инфраструктуре, здравствена и социјална заштита, квалитет животне средине, образовање, култура, спорт, туризам, социјална укљученост и улога цивилног друштва у друштвеним процесима, потребно је стално предузимати мјере на унапређивању истих. Већина претходно наведених индикатора су у директној повезани са активностима дефинисаним у осталим стратешким фокусима. Поред њих на унапређењу укупног квалитета живота грађана потребно је и даље радити на развоју свих видова локалне инфраструктуре (комунална, друштвена, привредна и др), даљем развоју образовања, спорта и културе. Посебну пажњу потребно је посветити директним мјерама које ће резултирати побољшањем положаја свих маргинализованих група (особе са инвалидитетом), социјално угрожених породица, жена, младих и тако даље.

3. Заштита природног и културно-историјског наслеђа општине и њихово стављање у функцију развоја туризма

Подручје општине Мркоњић Град располаже са разноликим природним (шуме, воде, руде) и културно-историјским наслеђем (културни-историјски објекти, вјерски споменици).

Прије свега, неопходно је извршити инвентуру природног и културно-историјског наслеђа, те њихову валоризацију. Ово ће бити квалитетна основа њиховог одрживог кориштења и експлоатације. Рационално кориштење ових ресурса ће се обезбједити кроз израду различитих анализа, студија и просторно планске документације, којим ће се прецизно дефинисати намјена и кориштење потенцијала.

Након тога, на бази дефинисаних резултата квалитетном промоцијом, неки од ових ресурса ће бити промовисани потенцијалним инвеститорима за реализацију одређених инвестиционих пројеката, а они који то захтијевају биће заштићени или евентуално експлоатисани у строго одређене намјене (туризам, научно-истраживачки рад и др).

4. Унапређење комуналне инфраструктуре са акцентом на заштиту животне средине и енергетску ефикасност

Постојање квалитетне комуналне и социјалне инфраструктуре те њено ефикасно одржавање и управљање чине основне претпоставке друштвено-економског развоја и подизања квалитета живота .

У фокусу ће бити рјешавање приоритетних потреба усаглашених између свих заинтересованих страна који се односе на изградњу, санацију, адаптацију и опремање објеката комуналне и социјалне инфраструктуре.

Овдје се планирају провести мјере енергетске ефикасности у комбинацији са кориштењем енергената из обновљивих извора, које би очувале здраву животну средине али и подигле квалитет живота становника општине.

У домену заштите вода потребно планирати реконструкцију и изградњу канализационих мрежа, заштиту изворишта и ићи у правцу постављања главног пречистача на Црној Ријеци.

У домену управљања отпадом треба радити на подизању нивоа свијести становништва и ићи у правцу додатног разврставања и продаје отпада као сировине.

Такође је потребно мапирати све дивље депоније и упоредо са чишћењем проводити мјере које ће додатно превенирати настанак нових депонија.

Што се тиче енергетских потенцијала општине, основни циљ је повећање учешћа произведене енергије из обновљивих извора енергије уз смањење негативних утицаја на животну средину, док су оперативни циљеви израда квалитетне студије о могућностима коришћења обновљивих извора енергије на подручју општине Мркоњић Град и коришћење биомасе (остаци из пољопривреде, шумарства и дрвне индустрије) и соларне енергије. У том правцу планирају се реализовати пројекти реконструкције постојећег система јавне расвјете на подручју општине Мркоњић Град који је неефикасан, изискује велике трошкове за електричну енергију као и велике трошкове за одржавање, затим увођење топлификационог система града на еколошки прихватљив енергент. Овај пројекат треба оставрити ефекат заштите животне средине али и ефекат подизања квалитета живота грађана са становишта комфора живљења, смањење емисије CO₂, енергетски ефикасно управљање енергијом и одрживо кориштење дрвене биомасе.

IV.2.2. Визија и стратешки циљеви развоја

Визијом и стратешким циљевима се обликују намјеравана конкурентска позиција, у којој је уграђено начело стварања и одржавања конкурентске предности, као и заједничка перспектива, у којој је уграђено начело одрживости. Визија развоја општине Мркоњић Града је остала иста. Стратешки циљеви представљају прву трансформацију визије развоја.

Стратешки циљеви су одређеној мјери ревидовани. Први Стратешки циљ је гласио: “Постојећи расположиви ресурси у функцији нових привредних инвестиција уз уважавање европских стандарда, енергетске ефикасности и заштите животне средине“, који је био окренут ка привлачењу brownfield инвестиција, што је у највећој мјери и постигнуто, док је сада стратешки циљ усмјерен на даљни развој привреде. Други стратешки циљ је гласио „Уједначен развој и оснажени рурални дијелови општине“ и био је усмјерен на уједначавање развоја урбаних и руралних дијелова општина, док је сада усмјерен на квалитет живота грађана са аспекта плата, провођење мјера пронаталитетне политика, мјере социјалне заштите, здравствена заштита, образовање инфраструктура, др.

Трећи стратешки циљ је гласио “Унапријеђена укупна инфраструктура у функцији привреде и грађана“, и био је усмјерен на изградњу инфраструктуре, која се сада у ревидованој стратегији налази у зависности од сврхе изградње исте, налази у економском или друштвеном сектору. Садшњи циљ је окренут одрживом развоју заједнице, са очуваном животном средином, која рационално користи своје ресурсе.

С друге стране, стратешки циљеви имају упориште у дефинисаним стратешким фокусима као финалном резултату спроведене социо-економске и SWOT анализе. Тако заснованим и дефинисаним стратешким циљевима оцртавају се главни правци и очекивани домети трансформације општине Мркоњић Град као цјелине.

Слоган

Мркоњић Град - мјесто нових улагања, развијене привреде и квалитетног живота људи.

Кратка верзија визије

Мркоњић Град - мјесто гдје се стално и корисно улаже у обнову и развој привреде, у људе и у нови квалитет живота у граду и на селу. Тиме ће се створити добре привредне и животне могућности због којих ће све више људи живјети и радити на подручју општине.

Објашњење визије

Мркоњић Град у 2025. години ће бити мјесто многих успјешних инвестиција у привреду, људе, образовање, комуналну и друштвену инфраструктуру и, уопште, у побољшање квалитета живота. Инфраструктура и образовање ће се прилагођавати потребама инвеститора, јавни сектор ће одржавати и јачати партнерски однос са привредом и ефикасно реаговати на сваку потенцијалну инвестицију.

Поред прилива инвестиција као кључне полуге, динамичан развој Мркоњић Града ће бити заснован на подршци домаћим предузетницима и предузећима, подршци развоју села, развоју туризма и сталном побољшавању друштвене и културно-спортске понуде.

На овај начин у Мркоњић Граду ће бити креиране нове инвестиционе, привредне, образовне и животне могућности и обезбијеђен нови, бољи квалитет живота у граду и на селу. Нови, бољи квалитет живота ће омогућити демографску обнову, па ће Мркоњић Град задржавати и привлачити све, а посебно младе, образоване и успјешне људе.

Стратешки циљ (СЦ) 1: Распоживи ресурси стављени у функцији привредног развоја

Фокуси који адресирају овај циљ су „Привлачење нових инвестиција и подстицање постојећих које ће бити у функцији стварања одрживих радних мјеста у индустрији,

пољопривреди и туризму“ и „Заштита природног и културно-историјског наслеђа општине и њихово стављање у функцију развоја туризма“.

Општина је у протеклом периоду успјела да комбиновањем различитих подстицајних мјера привуче и реализује значајне инвестиције на локацијама бивших државних предузећа („Мањача“ а.д., „Фабрика вијака“ а.д., „Ударник“ а.д., „Младост“ а.д. „Алкон“). Да би постојећи расположиви ресурси били значајније искориштени потребно је извршити комбиновање различитих потенцијала и предузимање низа подстицајних мјера, са кључним развојним потенцијалима и квалитетним промотивним активностима, привући пажњу потенцијалних инвеститора. У наредном периоду то ће и даље бити циљ, да се и даље наставе привлачити нове инвестиције, али и да се подстакну већ постојеће инвестиције на проширење како би се обезбиједила стабилна радна мјеста. Овдје се мисли на настављање активности на даљој продаји парцела у пословним зонама „Подбрдо“ и „Кула-Рудићи“, као и подизање објеката и покретање производње на већ проданим парцелама у зонама.

Значајне мјере у наредном периоду ће биће усмјерене на развој пољопривреде у комбинацији са развојем туризма за које су претходном периоду израдом планске документације створене претпоставке за привлачење нових инвестиција у туризму у складу са усвојеним Зонинг планом којим је дефинисана намјена локалитета Балкана али и у друге потенцијале туристичке дестинације.

Циљани исходи стратешког циља 1:

- До 2024. године износ исплаћене просјечне бруто плате на подручју општине Мркоњић Град повећане за 25% у односу на 2018. годину
- До 2024. године ниво укупних прихода пословних субјеката који дјелују на подручју општине Мркоњић Град повећан за 15% у односу на 2018. годину
- До 2024. године смањен број незапослених на подручју општине Мркоњић Град за 10% у односу на 2018.

Стратешки циљ (СЦ) 2: Побољшана економска и социјална димензија квалитета живота грађана

Стратешки циљ у друштвеном сектору којим се покушава допринијети укупном друштвеном развоју заједнице подразумева комбиновање доста пројеката и мјера из области пронаталитетне политике, мјера социјалне и здравствене заштите, из области образовања, културе и спорта. Фокус који адресира овај циљ је „Јачање економске и социјалне димензије квалитета живота грађана“

Обзиром да су основни показатељи квалитета живота грађана: запосленост, квалитет комуналних услуга и инфраструктуре, здравствена и социјална заштита, квалитет животне средине, образовање, култура, спорт, туризам, социјална укљученост, улога цивилног друштва у друштвеним процесима потребно је стално предузимати мјере у унапређивању истих. Да би се економски и социјално ојачао квалитет живота грађана потребно је комбиновати горе наведене мјере али са мјерама које подстичу постојеће, али и покрећу нове пословне субјекте који би обезбиједили стабилна радна мјеста и плате, као основну подлогу за егзистенцију становништва.

Поред њих на унапређењу укупног квалитета живота грађана потребно је и даље радити на развоју свих видова локалне инфраструктуре (комунална, друштвена, привредна и др.). Посебну пажњу и даље треба посветити директним мјерама које ће резултирати побољшањем положаја свих маргинализованих група (особе са инвалидитетом), социјално угрожених породица, жена, младих и тако даље.

Циљани исходи стратешког циља 2:

- До 2024. године за 20% смањен негативни миграциони салдо становништва општине Мркоњић Град у односу на период 2013 - 2018. година
- До 2024. године више од 70% анкетираних грађана изразило задовољство квалитетом друштвених и економских садржаја на подручју општине Мркоњић Град

Стратешки циљ (СЦ) 3: Очувана, енергетски ефикасна и просторно уређена животна средина

Мркоњић Град кроз овај циљ настоји да буде мјесто са очуваном животном средином, која кроз енергетско ефикасно управљање води рачуна о заштити својих природних ресурса, и тиме омогућава одрживи развој заједнице. Фокус који адресира овај циљ је „Унапређење комуналне инфраструктуре са акцентом на заштиту животне средине и енергетску ефикасност“.

Овом стратешком циљу допринијеће и провођење низа пројеката и мјера енергетске ефикасности и начини примјене обновљивих извора енергије, што би требало имати за резултат подизање стандарда становника и квалитета животне средине.

Унапређење система управљања комуналним отпадом на подручју општине се треба обезбиједити кроз настављање одвоза комуналног отпада из руралних дијелова општине како би се створили предуслови да не настају нове дивље депоније, затим кроз настављање селекције отпада, како би се смањило оптерећење животне средине, а сам систем прикупљања отпада чини се одрживим.

У области шума, вода и ваздуха планирају се проводити пројекти који ће допринијети очувању, заштити и рационалном кориштењу природних ресурса.

Кроз унапређење стања планске документације и надзора над грађењем потребно је сачувати расположиве ресурсе и рационално користити простор усмјеравајући потенцијалне инвеститоре у она подручја гдје се остварује најмања штета за животну средину, а највећи ефекат у остваривању свих стратешких циљева.

Циљани исходи стратешког циља 3:

- Остварене финансијске уштеде настале примјеном мјера е.е. 30% за све јавне објекте до 2024. године
- Идентификовано и санирано 90% дивљих депонија до 2024.године
- До 2024. године смањена емисија штетних гасова за 20% у складу са законски прописаним стандардима у односу на 2021. годину када је успостављен систем мјерења
- До 2024. године урађена просторно-планска документација за сва приоритетна подручја

V СЕКТОРСКИ РАЗВОЈНИ ПЛАНОВИ

V.1. Усклађеност, комплементарност и међусобни утицај секторских планова

Приликом израде секторских развојних планова водило се рачуна о међусобној комплементарности. Елементи секторског плана економског развоја усклађени су са принципима заштите животне средине и свакако ће имати снажан утицај и на друштвени развој општине. Стварањем повољнијег пословног амбијента и јачањем конкурентности локалних провредних субјеката се истовремено стварају услови за унапређење друштвене инфраструктуре локалне заједнице, а јачањем капацитета локалних пољопривредних произвођача се очекује запосленост једног дијела становништва општине Мркоњић Град што ће имати позитиван ефекат и на друштвени развој општине у цјелини.

Стратешке интервенције дефинисане у сектору друштвеног развоја општине се првенствено односе на уравнотежен развој друштвене и комуналне инфраструктуре у урбаним и руралним дијеловима општине те унапређење положаја социјално осјетљивих категорија. Унапређење комуналне инфраструктуре погодује јачању пословне атрактивности општине али и заштити животне средине. Унутар сектора друштвеног развоја фокус интервенције је усмјерен на заустављање одлива становништва са подручја општине, посебно је акценат стављен на дјецу и младе јер су то највиталнија снаге локалне заједнице за њену будућност.

Сектор заштите животне средине предвиђа стратешке интервенције чија реализација има позитиван утицај на квалитет живота свих грађана, посебно у аспекту водоснабдијевања али и стање укупне комуналне инфраструктуре. Основни пројекти у сектору заштите животне средине јесу реконструкција и изградња водоводног и канализационог система, како у урбаном тако и у руралном подручју, унапређење инфраструктуре за селективно прикупљање отпада, те примјена енергетске ефикасности у јавним објектима и јавној расвјети. Побољшање комуналне и јавне инфраструктуре значајно ће допринијети инвестиционој атрактивности општине, и омогућити унапређење културног и спортског садржаја, а тиме и квалитетнијег друштвеног живота грађана.

V.2. План локалног економског развоја

Општински развојни тим за сектор економског развоја размотрио је тренутно стање привреде на подручју општине те користећи се расположивим подацима из социо-економске анализе и на основу претходно утврђених стратешких фокуса за даљи економски раст установио сљедеће секторске циљеве економског развоја општине Мркоњић Град за период 2019-2024. година:

- **Секторски циљ 1: Развијена пољопривреда**
- **Секторски циљ 2: Развијена прерађивачка индустрија и пратеће дјелатности са посебним фокусом на ПЗ „Подбрдо“**
- **Секторски циљ 3: Убрзан развој туризма**

V.2.1. Преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима

Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
<p>1. Развијена пољопривреда</p>	<p>⇒ До 2024. године повећан укупан приход остварен у пољопривредној производњи на подручју општине Мркоњић Град за најмање 10% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године повећан број регистрованих пољопривредних газдинстава за 10% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године локални пољопривредни произвођачи остварују од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде 30% више подстицаја у односу на 2018. годину</p>	<p>⇒ Индикатор 1: укупан приход остварен у пољопривредној производњи на подручју општине Мркоњић Град</p> <p>⇒ Индикатор 2: Број број регистрованих пољопривредних газдинстава по годинама</p> <p>⇒ Индикатор 3: Укупна износ подстицаја МПШВ који остварују локални пољопривредни произвођачи</p>
<p>2. Развијена прерађивачка индустрија и пратеће дјелатности са посебним фокусом на ПЗ „Подбрдо“</p>	<p>⇒ До 2024. године вриједност инвестиција у прерађивачку индустрију и пратеће дјелатности оставрена у износу већем од 1.000.000 КМ</p> <p>⇒ До 2024. године укупан број новоотворених радних мјеста у прерађивачкој индустрији и пратећим дјелатностима повећан за 10% у односу на 2018. годину</p>	<p>⇒ Индикатор 1: вриједност инвестиција у прерађивачку индустрију и пратеће дјелатности</p> <p>⇒ Индикатор 2: број новоотворених радних мјеста у прерађивачкој индустрији и пратећим дјелатностима</p>
<p>3. Убрзан развој туризма</p>	<p>⇒ До 2024. године повећан број ноћења у општини Мркоњић Град за 30% у односу на 2018 годину</p>	<p>⇒ Индикатор 1: број евидентираних ноћења у општини Мркоњић Град</p>

	⇒ До 2024. године повећан број посјета у општини Мркоњић Град за 30% у односу на 2018. годину	⇒ Индикатор 2: евидентирани број посјета у општини Мркоњић Град
--	---	---

V.2.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа

Секторски циљеви економског развоја општине Мркоњић Град усклађени су са стратешким циљевима Стратегије запошљавања Републике Српске 2016 – 2020, Стратегије развоја малих и средњих предузећа Републике Српске за период 2016–2020. година као и са циљевима садржаним у Стратегији и политици развоја индустрије у Републици Српској за период 2016-2020. године.

Поред тога, други циљ економског развоја општине је у складу са свим самосталним циљевима Стратешког плана развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2016–2020, који су такође компатибилни са циљевима Стратешког плана руралног развоја Босне и Херцеговине (2018-2021) – оквирни документ.

V.2.3. Иницијативе међуопштинске сарадње

У области економског развоја, кроз иницијативе међуопштинске сарадње могу се реализовати следећи пројекти:

- Промоција инвестиционих могућности за изградњу капацитета за прераду воћа и поврћа;
- Успостављање кластера љековитог и ароматичног биља;
- Путеви ракије,
- Археолошки локалитети у служби културног туризма,
- Бициклизам римским путевима,
- Пецка – Нова екотуристичка дестинација (Pecka Outdoor Resort)

V.2.4. Програми, пројекти и мјере

За реализацију плана економског развоја општине Мркоњић Град дефинисано је 22 пројеката и мјера груписаних у 3 програма:

Табела број 2.2.: Преглед програма и пројеката/мјера у сектору локалног економског развоја

ПРОГРАМ	МЈЕРА/ПРОЈЕКАТ
ПРОГРАМ 1.1.1. Јачање локалних капацитета у производњи, преради и пласману воћа и поврћа	П 1.1.1.1 Географска ознака „Мркоњићке шљивовице“
	П 1.1.1.2 Путеви ракије
	П 1.1.1.3 Набавка опреме за производњу сира
	П 1.1.1.4 Набавка пчеларске опреме
	П 1.1.1.5 Набавка пољопривредне механизације

	П 1.1.1.6 Практична обука младих пољопривредних инжењера
	П 1.1.1.7 Израда студије инвестиционих могућности у пољопривреди
	П 1.1.1.8 Успостављање кластера љековитог и ароматичног биља
	П 1.1.1.9 Производња и прерада меркатилног кромпира на подручју Подрашничког поља
	М 1.1.1.10 Подршка развоју пољопривреде
ПРОГРАМ 1.2.1. Развој пословног окружења и предузетништва	П 1.2.1.1 Наставак активности на успостаљању и уређењу Пословне зоне „Подбрдо“
	П 1.2.1.2 Промоција инвестиционих могућности за изградњу капацитета за прераду воћа и поврћа
	М 1.2.1.3 Подршка самозапошљавању незапослених лица са подручја општине Мркоњић Град
	М 1.2.1.4 Подршка развоју МСП и предузетника
ПРОГРАМ 1.3.1. Обнова и изградња туристичких локалитета	П 1.3.1.1 Изградња видиковца на Дабрацу
	П 1.3.1.2 Археолошки локалитети у служби културног туризма
	П 1.3.1.3 Обнова музеја ЗАВНОБИХ-а
	П 1.3.1.4 Обнова тврђаве „Призрен“-
ПРОГРАМ 1.3.2. Креирање туристичких садржаја	П 1.3.2.1 Успостаљање ски стаза на Балкани
	П 1.3.2.2 Израда студије о квалитету воде у језеру Балкана и притокама
	П 1.3.2.3 Бициклизам римским путевима
	П 1.3.2.4 Пецка – Нова екотуристичка дестинација (Реска Outdoor Resort)

Укупна очекивана улагања за реализацију секторског плана економског развоја су: 3.603.500КМ

V.3. План друштвеног развоја

У погледу друштвеног развоја општина Мркоњић Град је определијелена да у наредном периоду посебну пажњу посвети рјешавању најважнијег проблема локалне заједнице а то је заустављање негативног тренда одлива становништва. У том правцу будуће интервенције односиће се на побољшање укупног квалитета друштвеног живота кроз побољшање услова у областима културе и спорта, побољшању доступности и квалитета социјалне, здравствене заштите и образовања те изградњу комуналне јавне инфраструктуре. Секторски циљеви у области друштвеног развоја дефинисани су како слиједи:

- **Секторски циљ 1: Развијени култура и спорт**

- **Секторски циљ 2: Развијене комуналне услуге у областима саобраћаја, водоснабдијевања и канализације**
- **Секторски циљ 3: Створен стимулативан амбијент за развој младих и дјеловање цивилног сектора**
- **Секторски циљ 4: Побољшана сигурност грађана и ниво социјалне и здравствене заштите**

V.3.1. Преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима

Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
1. Развијени култура и спорт	<p>⇒ До 2024. године повећан број посјетилаца друштвеним садржајима у области културе за 20% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године повећан број друштвених садржаја у области спорта за 20% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024.године повећан број чланова спортских клубова и рекреативаца за 15% у односу на 2018. годину</p>	<p>⇒ Индикатор 1: број посјетилаца друштвених садржаја у области културе</p> <p>⇒ Индикатор 2: број друштвених садржаја у области спорта</p> <p>⇒ Индикатор 3: број чланова спортских клубова и рекреативаца</p>
2. Развијене комуналне услуге у областима саобраћаја, водоснабдијевања и канализације	<p>⇒ До 2024. године више од 60% анкетираних грађана изразило задовољство стањем комуналних услуга у области саобраћаја, водоснабдијевања и канализације</p> <p>⇒ До 2024. године смањен број кварова и трошкови одржавања комуналне инфраструктуре на градским улицама за 20% у односу на период прије</p>	<p>⇒ Индикатор 1: % анкетираних грађана изразило задовољство стањем комуналних услуга у области саобраћаја, водоснабдијевања и канализације</p> <p>⇒ Индикатор 2: трошкови одржавања комуналне инфраструктуре на градским улицама</p> <p>⇒ Индикатор 3: % становништва за које је осигурано квалитетно и</p>

	реконструкције реконструкције	сигурно снабдијевање воде
3. Створен стимулативан амбијент за развој младих и дјеловање цивилног сектора	<p>⇒ До 2024. године збирна просјечна оцјена ученика свих разреда средњих школа побољшана за 10% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године збирна просјечна оцјена ученика свих разреда основних школа побољшана за 3% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године за 5% повећан број пројеката које организације цивилног друштва реализују на подручју општине Мркоњић Град у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године учешће младих у пројектима и иницијативама организација цивилног друштва повећано за 10% у односу на 2018. годину</p>	<p>⇒ Индикатор 1: просјечна оцјена ученика средњих школа</p> <p>⇒ Индикатор 2: просјечна оцјена ученика основних школа</p> <p>⇒ Индикатор 3: број пројеката који организације цивилног друштва реализују на подручју општине Мркоњић Град</p> <p>⇒ Индикатор 4: број младих који учествује у пројектима и иницијативама организација цивилног друштва</p>
4. Побољшана сигурност грађана и ниво социјалне и здравствене заштите	<p>⇒ До 2024. године ријешено више од 80% укупних захтјева за становањем корисника Центра за социјални рад</p> <p>⇒ До 2024. године смањен број захтјева лица који су листи чекања за смјештај у установу социјалне заштите за 20% у односу на 2018. годину</p>	<p>⇒ Индикатор 1: % ријешених захтјева за становањем корисника Центра за социјални рад</p> <p>⇒ Индикатор 2: број захтјева лица који су листи чекања за смјештај у установу социјалне заштите</p> <p>⇒ Индикатор 3: број случајева рака дојке</p>

	<p>⇒ До 2024. године за 20% смањен број случајева рака дојке дијагностификованих у касној фази</p> <p>⇒ До 2024. године смањен број пријављених кривичних дијела на подручју општине за 5% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године смањен ниво штета насталих од пожара и елементарних непогода за 5% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године смањен број саобраћајних прекршаја за 10% у односу на 2018. годину</p>	<p>дијагностификованих у касној фази</p> <p>⇒ Индикатор 4: број пријављених кривичних дијела на подручју општине</p> <p>⇒ Индикатор 5: процијењени ниво штета насталих од елементарних непогода</p> <p>⇒ Индикатор 6: број евидентираних саобраћајних прекршаја</p>
--	--	---

V.3.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа

Приликом израде секторских планова развоја разматране су стратегије, планови и закони на вишим новима који директно или индиректно могу утицати или утичу на друштвени развој локалне заједнице. У складу с тим секторски циљеви повезани су са развојним приоритетима на вишим нивоима власти који су дефинисани у сљедећим стратешким документима и законским прописима:

V.3.3. Иницијативе међуопштинске сарадње

У области друштвеног развоја најзначајније иницијативе и потенцијали за међуопштинску сарадњу се односе на:

П 2.5.1.2 „Помоћ у кући“ за старија лица и лица са инвалидитетом,

П 2.5.1.3 Превенција рака дојке,

V.3.4. Програми, пројекти и мјере

За реализацију плана друштвеног развоја општине Мркоњић Град дефинисано је **29** пројеката и мјера груписаних у 8 програма:

Табела број V 3.2. : Преглед програма и пројеката/мјера у сектору локалног друштвеног развоја

ПРОГРАМ	МЈЕРА/ПРОЈЕКАТ
---------	----------------

ПРОГРАМ 2.1.1. Развој културе	П 2.1.1.1 Санација објеката културе на подручју општине
	П 2.1.1.2 Санација и Реконструкција КИНО САЛЕ
	П 2.1.1.3 Успостављање и јачање институционалне сарадње са дијаспором у области културе
ПРОГРАМ 2.1.2. Развој спорта	П 2.1.2.1 Изградња Спортско -рекреативног центра „ЛУКЕ“
	П 2.1.2.2 Изградња спортског и дјечијег игралишта у насељу Збориште
	М 2.1.2.3 Суфинансирање спортских клубова (2019 – 2023)
	М 2.1.2.4 Успостаљање и уређење излетишта на погодним локацијама на подручју општине Мркоњић Град (2020 – 2022)
ПРОГРАМ 2.2.1. Реконструкција и изградња путне мреже	П 2.2.1.1 Асфалтирање локалних и некатегорисаних путева (2019 -2023)
	П 2.2.1.2 Реконструкција градских улица и пратеће комуналне инфраструктуре (2019 -2023)
	П 2.2.1.3 Реконструкција саобраћајница и паркинг простора у градском насељу Бркић башта и Ријека (ул. Цара Душана) (2019 – 2020)
	П 2.2.1.4 Изградња пјешачке стазе (тротоара) дуж магистралног пута М15 и регионалног пута Мркоњић Град Бјелајце (2019-2023)
ПРОГРАМ 2.2.2. Реконструкција и изградња водоводне и канализационе мреже	П 2.2.2.1 Изградња водоводне мреже у насељу Шибови
	П 2.2.2.2 Изградња водовода за Сурјан
	П 2.2.2.3 Изградња водовода у Баљвинама
	П 2.2.2.4 Зона санитарне заштите питке воде (2019 -2023)
	П 2.2.2.5 Израда главног пројекта за уградњу пречистача за отпадне воде-израда главног пројекта (2020 – 2021)
	П 2.2.2.6 Проширење водоводне и канализационе мреже у градском подручју (2019 – 2023)
ПРОГРАМ 2.3.1. Опремање основних и средњих школа	П 2.3.1.1 Опремање кабинета физике у Гимназији
	П 2.3.1.2 Опремање школске радионице и набавка CNC машина
	П 2.3.1.3 Набавка наставне опреме, учила и намјештаја у основним школама
ПРОГРАМ 2.3.2. Подршка раду невладиног сектора и неформално образовање младих	П 2.4.1.1 Пројекат Омладинске банке
	М 2.4.1.2 Подршка пројектима НВО сектора
ПРОГРАМ 2.4.1. Побољшање нивоа	П 2.5.1.1 Изградња и реконструкција стамбених објеката за кориснике ЦСР

социјалне и здравствене заштите	П 2.5.1.2 „Помоћ у кући“ за старија лица и лица са инвалидитетом
	П 2.5.1.3 Превенција рака дојке
ПРОГРАМ 2.4.2. Сигурност грађана у саобраћају	П 2.6.1.1 Пројекат уређења дијела три градска водотока, Црљенице, Митрића потока и Вилењака
	П 2.6.1.2 Реконструкција Ватрогасног дома и набавка техничке опреме и средстава
	П 2.6.1.3. Инсталација видео надзора на подручју општине Мркоњић Град
	П 2.6.1.4 Семафоризација раскрснице улице Симе Шолаје и Регионалног пута Р-412 (Транзитни пут)
	П 2.6.1.5 Унапређење капацитета цивилне заштите
	М 2.6.1.6 Пошумљавање у приватним шумама општине Мркоњић Град

Укупна очекивана улагања за реализацију секторског плана друштвеног развоја су: **12.009.150КМ.**

V.4. План заштите животне средине

У домену заштите животне средине општина Мркоњић Град ће у наредном периоду настојати да искористи и максимизира своје најважније снаге које се односе на богате и очуване природне ресурсе (квалитетно земљиште, богати водни и шумски ресурси, релативно добро очуван биодиверзитет). На том путу један од највећих изазова биће рјешавање проблема водоснабдијевања, проблем управљања отпадом, дивљих депонија и непостојања система селективног прикупљања отпадом. Прилике које омогућавају и олакшавају рјешавање уочених проблема су међуопштинска и регионална сарадња, кориштење фондова ЕУ за финансирање еколошких пројеката, расположивост екстерних извора финансирања за пројекте водоснабдијевања те јачање сарадње локалне самоуправе и невладиног сектора за заштиту животне средине.

Секторски циљеви у области заштите животне средине дефинисани су како слиједи:

- **Секторски циљ 1: Повећана енергетска ефикасност**
- **Секторски циљ 2: Смањено загађење тла и ваздуха**
- **Секторски циљ 3: Осигурано одрживо управљање простором**

V.4.1. Преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима

Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
---------------	-----------------	-----------

<p>1. Повећана енергетска ефикасност</p>	<p>⇒ До 2024. године примјеном мјера енергетске ефикасности смањени трошкови електричне енергије на објектима јавне инфраструктуре за 30% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године примјеном мјера енергетске ефикасности смањена трошкови енергената за гријање у јавним објектима за 30% у односу на 2018. годину</p>	<p>⇒ Индикатор 1: трошкови електричне енергије на објектима јавне инфраструктуре на којима су примјењене мјере енергетске ефикасности</p> <p>⇒ Индикатор 2: трошкови енергената за гријање у јавним објектима у власништву Општине на којима су примјењене мјере енергетске ефикасности</p>
<p>2. Смањено загађење тла и ваздуха</p>	<p>⇒ До 2024. године повећана количина издвојеног отпада за рециклирање за 10% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године нису идентификоване нове дивље депоније на подручју општине</p> <p>⇒ До 2024. године смањена емисија штетних гасова за 20% у складу са законски прописаним стандардима у односу на почетне вриједности по успостављању система мјерења</p>	<p>⇒ Индикатор 1: количина издвојеног отпада за рециклирање</p> <p>⇒ Индикатор 2: број нових дивљих депонија на територији општине</p> <p>⇒ Индикатор 3: резултати мјерења квалитета ваздуха на подручју општине Мркоњић Град</p>

<p>3. Осигурано одрживо управљање простором</p>	<p>⇒ До 2024. године повећани приходи од комуналних такси (градске грађевинске ренте) за 15% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године смањен број случајева дивље градње и постављања нелегалних објеката за 10% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године смањен број случајева оштећења комуналне инфраструктуре за 20% у односу на 2018. годину</p>	<p>⇒ Индикатор 1: остварени приходи од градске грађевинске ренте</p> <p>⇒ Индикатор 2: број случајева дивље градње</p> <p>⇒ Индикатор 3: број евидентираних случајева оштећења комуналне инфраструктуре током реконструкције</p>
--	---	--

V.4.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа

Приоритети у области заштите животне средине су усклађени са развојним приоритетима на вишим нивоима власти. Први секторски циљ у оквиру сектора животне средине је у складу са Стратегијом управљања отпадом Републике Српске за период 2017-2026.године, Стратегијом апроксимације прописа правној стечевини ЕУ у области заштите околиша/животне средине Босне и Херцеговине као и са Стратешким планом развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2016-2020. године.

Други секторски циљ у оквиру сектора животне средине је у складу са Стратегијом интегралног управљања водама Републике Српске за период 2015-2024.године, Стратегијом апроксимације прописа правној стечевини ЕУ у области заштите околиша/животне средине Босне и Херцеговине и као и са Стратешким планом развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2016-2020. године.

Трећи секторски циљ у оквиру сектора животне средине је у складу са Стратегијом развоја енергетике Републике Српске до 2035.године као и са Стратешким планом развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2016-2020. године.

V.4.3. Иницијативе међуопштинске сарадње

Најзначајније иницијативе и потенцијали међуопштинске сарадње у домену заштите животне средине су:

- Постављање мјерних станица за праћење квалитета ваздуха на подручју општине Мркоњић Град,

-Едукација и кампања подизања свијести о заштити животне средине

V.4.4. Програми, пројекти и мјере

За реализацију плана заштите животне средине општине Мркоњић Град дефинисано је **23** пројеката и мјера груписаних у **5** програма:

Табела број V.4.1.: Преглед програма и пројеката/мјера у сектору заштите животне средине

ПРОГРАМ	МЈЕРА/ПРОЈЕКАТ
ПРОГРАМ 3.1.1. Унапређење енергетске ефикасности у јавним објектима	П 3.1.1.1 Пројекат енергетске санације објекта КСЦ “Петар Кочић“
	П 3.1.1.2 Пројекат енергетске ефикасности у Основној школи „Иван Горан Ковачић“
	П 3.1.1.3 Реконструкција фасаде на згради ЈУ Гимназија и Машинска школа
	П 3.1.1.4 Пројекат енергетске ефикасности на објекту ЈУ дјечији вртић „Миља Ђукановић“
	П 3.1.1.5 Реконструкција и адаптација зграде Црвеног крста у Мркоњић Граду
	П 3.1.1.6 Пројекат енергетске ефикасности на објекту ЈУ Центар за социјални рад
	П 3.1.1.7 Израда Студије енергетских потенцијала општине Мркоњић Град
	П 3.1.1.8 Реконструкција система расвјете на подручју општине Мркоњић Град
ПРОГРАМ 3.2.1. Збрињавање комуналног отпада и јачање свијести о значају заштите животне средине	П 3.2.1.1 Идентификација и чишћење постојећих дивљих депонија
	П 3.2.1.2 Едукација и кампања подизања свијести о заштити животне средине
	П 3.2.1.3 Изградња рециклажног дворишта на градској депонији „Подови“
ПРОГРАМ 3.2.2. Унапређење квалитета ваздуха	П 3.2.2.1 Постављање мјерних станица за праћење квалитета ваздуха на подручју општине Мркоњић Град (2020 - 2021)
	П 3.2.2.2 Израда Студије енергетских потенцијала општине Мркоњић Град
	П 3.3.1.1 Израда просторно –планске документације за подручје Балкана и Зеленковац (2020-2021)
	П 3.3.1.2 Израда идејних рјешења за привремене објекте и мобилијар за ужу зону ТРЦ „Балкана“ (2020)

	П 3.3.1.3 Израда техничке документације за изградњу јавне инфраструктуре на подручју Балкане (2019)
	П 3.3.1.4 Регулациони план Центар, за дио насеља Брдо, дио насеља Подоругла, за дио насеља Томићи (2021-2023)
	П 3.3.1.5 Израда урбанистичког плана општине Мркоњић Град 2018-2038. година (2019 – 2020)
ПРОГРАМ 3.3.2. Уређење простора	П 3.3.2.1 Израда web GIS мапе (2019)
	П 3.3.2.2 Санација градске зелене пијаце (2020 – 2021)

Укупна очекивана улагања за реализацију секторског плана заштите животне средине су:
3.524.000KM

VI. ОПЕРАТИВНИ ДИО

VI.1. План имплементације стратешких пројеката и мјера 2019-2021, за 3 године (1+2)

Већа са стратешким и секторским циљевима/ циљевима	Пројекат / мјера (вријеме трајања)	Укупни исходи	Укупни оријент. издаци (до завршетка пројекта)	Укупни предвиђени издаци (за III године)	Финансирање из буџета ЈЛС				Финансирање из осталих извора				Носиоци имплементације	Већа са буџетом и/или ознака екстерног извора	Општинско одјељење/служба одговорно за праћење	Година почетка импл. и А-Е класификација	Ознака сектора
					Преглед по годинама				Преглед осталих извора по годинама								
					год. I	год. II	год. III	укупно (I+II+III)	год. I	год. II	год. III	укупно (I+II+III)					
1	2	3	4	5=9+21	6	7	8	9=6+7+8	18=Zbir 10-17	19	20	21=18+19+20	22	23	24	25	26
СЦП/СЕК 1.1	П 1.1.1.1.1 Географска ознака „Мркоњичке шљивовице“ (2019 – 2020)	До почетка 2021. године приходи локалних произвођача шљивовице са ознаком географског поријекла повећани за 30% у односу на 2018. годину	50.000	50.000		25.000		25.000	25.000			25.000	Општина		Одјељење за привреду и финансије	2019 (C)	ES
СЦП/СЕК 1.1	П 1.1.1.2 Путеви ракије (2019 – 2021)	До 2022. године код корисника пројекта повећани приходи за 20% у односу на 2018. годину	50.000	50.000		10.000	10.000	20.000	0	15.000	15.000	30.000	Општина		Одјељење за привреду и финансије	2020 (E)	ES
СЦП/СЕК 1.1	П 1.1.1.3 Производња и прерада меркантилног кромпира на подручју Подрашничког поља (2019 – 2021)	До почетка 2022. године повећани приноси меркантилног кромпира код корисника пројекта за најмање 40% у односу на 2018. годину	150.000	150.000		20.000		20.000	0	130.000		130.000	Општина		Одјељење за привреду и финансије	2019 (C)	ES
СЦП/СЕК 1.1	П 1.1.2.1 Набавка опреме за производњу сира (2019 – 2020)	До почетка 2021. године мини сирара производи 600 килограма сира на мјесечном нивоу До почетка 2021. године у оквиру успостављене мини сираре запослено 6 жена	30.000	30.000		17.500		17.500	12.500			12.500	Општина		Одјељење за привреду и финансије	2020 (E)	ES

СЦ/СЕК 1.1	П 1.1.2.2 Набавка пчеларске опреме (2019 – 2020)	До почетка 2020. године код чланова Пољопривредне задруге повећана просјечна количина произведеног млијека за 20% у односу на 2018. годину	3.400	3.400		750		750	2.650			2.650	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2019 (C)	ES
СЦ/СЕК 1.1	П 1.1.2.3 Набавка пољопривредне механизације (2019)	До 2021. године код чланова Пољопривредне задруге повећана просјечна количина произведеног млијека за 20% у односу на 2018. годину	103.100	103.100	38.120		38.120	64.980				64.980	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2019 (E)	ES
СЦ/СЕК 1.1	П 1.1.2.4 Практична обука младих пољопривредних инжењера (2019 – 2020)	До почетка 2021. године повећани приноси код пољопривредних произвођача којима је пружена савјетодавна подршка за 10% у односу на 2018. годину	15.000	15.000	7.500	7.500		15.000	0			0	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2019	ES
СЦ/СЕК 1.1	П 1.1.2.5 Успостављање кластера љековитог и ароматичног биља (2019 – 2023)	До почетка 2024. године количина љековитог и ароматичног биља која је пласирана на тржиште повећана за 30% у односу на 2018. годину	60.000	36.000		18.000	18.000	36.000	0			0	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2020 (B)	ES
СЦ/СЕК 1.1	М 1.1.2.6 Подршка развоју пољопривреде (2019 – 2020)	До почетка 2021. године код подржаних пољопривредних произвођача повећани приходи за 10% у односу на 2018. годину	150.000	90.000	30.000	30.000	30.000	90.000	0			0	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2019	ES
СЦ/СЕК 1.1	П 1.1.2.7 Израда студије инвестиционих могућности у пољопривреди (2019 – 2023)	о почетка 2024. године општина Мркоњић Град у сарадњи са другим актерима ће реализовати најмање 10 значајнијих инвестиционих пројеката	10.000	6.000			6.000	6.000	0			0	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2021 (B)	ES
СЦ/СЕК 1.2	П 1.2.1.1 Наставак активности на успостаљању и уређењу Пословне зоне „Подбрдо“ (2020 – 2023)	До 2024. године запослено најмање 50 нових радника са подручја општине Мркоњић Град у ПЗ „Подбрдо“	500.000	375.000	10.000	50.000	100.000	160.000	150.000		65.000	215.000	Општина , Електрокрајина, приватни инвеститори	Одјељење за привреду и финансије	2020 (B)	ES

СЦЦ/СЕК 1.2	П 1.2.1.2 Промоција инвестиционих могућности за изградњу капацитета за прераду воћа и поврћа (2019 – 2023)	До почетка 2024. године покрета најмање 2 прерађивачка капацитета за воће и поврће у складу са расположивом сировинском осномом	10.000	10.000		3.000	7.000	10.000	0		0	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2020	ES	
СЦЦ/СЕК 1.2	М 1.2.2.1 Подршка самозапошљавањ у незапослених лица са подручја општине Мркоњић Град (2019 – 2020)	До почетка 2021. године регистровано најмање 10 нових предузетничких радњи као резултат мјера подршке	30.000	30.000	15.000	15.000		30.000	0		0	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2019	ES	
СЦЦ/СЕК 1.2	М 1.2.2.2 Подршка развоју МСП и предузетника (2019-2021)	До 2022. године повећан обим производње код подржаних корисника за 10% до 2020. године	750.000	750.000	250.000	250.000	250.000	750.000	0		0	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2019 (C)	ES	
СЦЦ/СЕК 1.3	П 1.3.1.1 Изградња видиковца на Дабрацу (2019- 2022)	До почетка 2023. године евидентирано више од 2.500 посјета видиковцу До почетка 2023. године на друштвеним мрежама забијежено више од 10.000 импресија које се односе на видиковац и туристичку понуду Мркоњић Града	30.000	30.000			10.000	10.000	0		20.000	20.000	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2021 (A)	ES
СЦЦ/СЕК 1.3	П 1.3.1.2 Археолошки локалитети у служби културног туризма (2019 – 2023)	До почетка 2024. године забијежено 50% више посјета археолошким локалитетима на подручју општине Мркоњић Град у односу на 2018. годину	70.000	70.000			14.000	14.000	0		56.000	56.000	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2020 (B)	ES
СЦЦ/СЕК 1.3	П 1.3.1.3 Обнова музеја ЗАВНОБИХ-а (2019 – 2023)	До 2024. године евидентирано више од 3.000 посјета Музеју	250.000	250.000				0	0	50.000	200.000	250.000	Ентитеск и и државни органи	Одјељење за привреду и финансије	2020 (A)	ES
СЦЦ/СЕК 1.3	П 1.3.1.4 Обнова тврђаве „Призрен“ (2019 – 2023)	До 2024. године повећан број посјетилаца тврђави „Призрен“ за 100% у односу на 2018. годину	187.000	187.000		50.000	50.000	100.000	0	87.000		87.000	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2020 (B)	ES

СЦЦ/СЕК 1.3	П 1.3.2.1 Успостаљање ски стаза на Балкани (2019 – 2022)	Најмање 2500 корисника ски стазе после прве године реализације	300.000	300.000				0	0	150.000	150.000	300.000	Инвеститор	Одјељење за привреду и финансије	2020 (А)	ES
СЦЦ/СЕК 1.3	П 1.3.2.2 Израда студије о квалитету воде у језеру Балкана и притокама (2019)	До почетка 2022. године повећан број посјетилаца на језеру Балкана за 10% у односу на 2018. годину	5.000	5.000	5.000			5.000	0			0	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2019	ES
СЦЦ/СЕК 1.3	П 1.3.2.3 Бициклизам римским путевима (2019 – 2023)	До 2024. године 30% више бициклических група годишње посећује општину Мркоњић Град у односу на 2018. годину	50.000	50.000		5.000		5.000	15.000	15.000	15.000	45.000	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2020 (Б)	ES
СЦЦ/СЕК 1.3	П 1.3.2.4 Пецка – Нова еко туристичка дестинација (Рецка Outdoor Resort) (2019 – 2023)	До 2024. године 30 младих особа и 20 домаћинстава запослено или остварује додатни приход од туристичких дјелатности	800.000	400.000		20.000	20.000	40.000	0	180.000	180.000	360.000	Општина	Одјељење за привреду и финансије	2020 (Б)	ES
СЦЦ/СЕК 2.1	П 2.1.1.1 Санација објеката културе на подручју општине (2019-2022)	До почетка 2023. године број организованих догађаја и манифестација у Културном центру „Петар Кочић“ повећан за 10% у односу на 2018. годину До почетка 2023. повећан број изнајмљених термина за одржавање представа/манифестацијек оји се користе у Културном центру „Петар Кочић“ током зимских мјесеци за 30% у односу на 2018. годину До краја 2022. године смањени трошкови гријања Културног центра за 30% у односу на 2018. годину	410.000	307.500	30.000	30.000	30.000	90.000	72.500	72.500	72.500	217.500	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (А)	DS
СЦЦ/СЕК 2.1	П 2.1.1.2 Санација и	До 2022. године, број пројекција и организованих догађаја током зимског периода у Кино сали повећан за 15% у односу на период прије реконструкције простора.	100.000	100.000		40.000		40.000	0	60.000		60.000	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (Б)	DS

	Реконструкција КИНО САЛЕ (2020 – 2021)	До 2022 године најмање 10 манифестација одржаних током зимског периода у реконструисаном објекту. До 2024. године одржано/изведено најмање 5 камерних представа годишње или других културних догађаја у Кино сали															
СИЗ/СЕК 2.1	П 2.1.1.3 Успостављање и јачање институционалне сарадње са дијаспором у области културе (2020-2023)	До 2024. године у сарадњи са представницима дијаспоре организована најмање 3 заједничка друштвена (културно-забавна) догађаја До 2024. године више од 80 представника дијаспоре активно учествује у друштвеним догађајима на подручју општине Мркоњић Град.	30.000	20.000		3.000	3.000	6.000	0	7.000	7.000	14.000	Општина , завичајна удружења а у Србији, Аустрији и Словенији		Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (B)	DS
СИЗ/СЕК 2.1	П 2.1.2.1 Изградња Спортско - рекреативног центра „ЛУКЕ“ (2019 – 2023)	До 2024. године више од 1.500 спортиста и рекреативаца учествовало у спортским догађајима организованим у оквиру СРЦ „Луке“. До 2024. године организовано најмање једно фудбалско такмичење по ФИФА, УЕФА, НС БИХ и ФСРС стандардима у општини Мркоњић Град. До 2024. године основана најмање два нова спортска клуба/удружења са више од 30 чланова. До 2024. године уведено најмање 5 спортских манифестација у оквиру СРЦ „Луке“.	1.700.000	1.700.000	600.000	150.000	150.000	900.000	400.000	200.000	200.000	800.000	Општина		Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (B)	DS
СИЗ/СЕК 2.1	П 2.1.2.2 Изградња спортског и дјечијег игралишта у насељу Збориште (2019 - 2021)	До почетка 2022. године 100 становника насеља Збориште користе спортско игралиште	45.000	45.000	37.500			37.500	7.500			7.500	Општина		Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (E)	DS

СПЦ/СЕК 2.1	М 2.1.2.3 Суфинансирање спортских клубова (2019 - 2023)	До почетка 2024. године подржани спортски клубови раде са свим такмичарским категоријама, укључујући и категорије младих. До почетка 2024. године подржани спортски клубови организовали најмање 6 годишњих спортских догађаја за категорију младих.	1.500.000	1.500.000	300.000	300.000	300.000	900.000	200.000	200.000	200.000	600.000	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (Е)	DS
СПЦ/СЕК 2.1	М 2.1.2.4 Успостаљање и уређење излетишта на погодним локацијама на подручју општине Мркоњић Град (2020 – 2022)	До краја 2022. године забиљежено најмање 1.000 посјета на новом излетишту	300.000	300.000				0	0	150.000	150.000	300.000	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2020 (А)	DS
СПЦ/СЕК 2.2	П 2.2.1.1 Асфалтирање локалних и некатегорисаних путева (2019 - 2023)	До 2024. године проширена мрежа локалних путева за 10% у односу на 2018. годину	1.500.000	900.000	300.000	300.000	300.000	900.000	0			0	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (Е)	DS
СПЦ/СЕК 2.2	П 2.2.1.2 Реконструкција градских улица и пратеће комуналне инфраструктуре (2019 – 2023)	До 2024. године смањен број кварова на водоводној и канализационој мрежи за 10% у односу на период прије реконструкције	1.500.000	900.000	300.000	300.000	300.000	900.000	0			0	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (Е)	DS
СПЦ/СЕК 2.2	П 2.2.1.3 Реконструкција саобраћајница и паркинг простора у градском насељу Бркић башта и Ријека (ул. Цара Душана) (2020 – 2020)	До почетка 2021 године за 20% скраћено просјечно вријеме потребно за улазак или излазак из насеља аутомобилом, мјерено у односу на 2019. годину	230.000	230.000		230.000		230.000	0			0	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2020 (Е)	DS
СПЦ/СЕК 2.2	П 2.2.1.4 Изградња пјешачке стазе (тротоара) дуж магистралног пута М15 и регионалног пута Мркоњић Град Бјелајце (2019-2020)	До почетка 2024. године више од 500 пјешака, укључујући и 70 ученика Основне школе у Бјелајцима, користи пјешачку стазу за кретање дуж дионице магистралног пута М15 и регионалног пута Мркоњић Град - Бјелајце	927.000	927.000				0	627.000	300.000		927.000	РС Силикон, ЈП Путеви РС, Општина	Одјељење за изградњу града и управљање имовином	2019 (Д)	DS

СПЦ/СЕК 2.2	П 2.2.2.1 Изградња водоводне мреже у насељу Шибови (2020)	До краја 2021. године 20 мјештана у насељу Шибови прикључено на водоводни систем	60.000	60.000		30.000		30.000	30.000			30.000	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (Е)	DS
СПЦ/СЕК 2.2	П 2.2.2.2 Изградња водовода за Сурјан (2020 – 2021)	До краја 2021. године 100 мјештана у селу Сурјан прикључено на водоводну мрежу	600.000	600.000		300.000	300.000	600.000	0			0	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2020	DS
СПЦ/СЕК 2.2	П 2.2.2.3 Изградња водовода у Баљвинама (2021 – 2023)	До почетка 2024. године 300 мјештана у насељу Баљвине (од тога 70% повратничке популације) прикључено на водоводни систем	1.000.000	300.000			300.000	300.000	0			0	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2021 (В)	DS
СПЦ/СЕК 2.2	П 2.2.2.4 Зона санитарне заштите питке воде (2019 -2023)	До краја 2023. исходована употребна дозвола за водоводни систем	52.500	52.500	12.500	15.000	15.000	42.500	0	5.000	5.000	10.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2020	DS
СПЦ/СЕК 2.2	П 2.2.2.5 Уградња пречистача за отпадне воде-израда главног пројекта (2020 – 2021)	До почетка 2022. године понуђена техничка рјешења за пречистач отпадних вода	50.000	50.000		12.500	12.500	25.000	0	12.500	12.500	25.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2020 (В)	DS
СПЦ/СЕК 2.2	П 2.2.2.6 Проширење водоводне и канализационе мреже у градском подручју (2019 – 2013)	До 2024. године више од 90% урбаног подручја покривено водоводном и канализационом мрежом	710.000	490.000	290.000	100.000	100.000	490.000	0			0	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019	DS
СПЦ/СЕК 2.3	П 2.3.1.1 Опремање кабинета физике у Гимназији (2019 - 2023)	До краја школске 2023/2024. године 20% укупног број часова физике на којима се изводи практична настава уз кориштење огледа и експеримената До краја школске 2023/2024. године средња оцјена из физике побољшана са 2,3 на 3 До почетка 2024. године	6.000	6.000		6.000		6.000	0			0	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2020 (В)	DS

		ученици Гимназије награђени на најмање 4 регионална и републичка такмичења из физике														
СПЦ/СЕК 2.3	П 2.3.1.2 Опремање школске радионице и набавка CNC машина (2019 – 2021)	До почетка школске 2021/2022 године забиљежен већи број заинтересованих ученика за занимање техничар за CNC технологије у односу на могућност пријема До краја 2021. године средња школа остварује приход по основу кориштења CNC машине	100.000	100.000		40.000		40.000	60.000			60.000	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (B)	DS
СПЦ/СЕК 2.3	М 2.3.1.3 Набавка наставне опреме, учила и намјештаја у основним и средњим школама (2019 - 2023)	До краја школске 2023/2024. године 100% укупног број часова предвиђених наставним планом и програмом у основним школама изводи се уз употребу савремених наставних учила и опреме на којима се изводи практична настава уз кориштење огледа и експеримената	100.000	60.000	10.000	10.000	10.000	30.000	10.000	10.000	10.000	30.000	Општина, основне школе	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2020 (C)	DS
СПЦ/СЕК 2.3	П 2.3.2.1 Пројекат Омладинске банке (2019 – 2023)	До 2024. године у реализованим пројектима и иницијативама учествовало више од 200 младих До 2024. године покренуто најмање 5 друштвено одговорних бизниса од стране младих	135.000	81.000	12.000	12.000	12.000	36.000	15.000	15.000	15.000	45.000	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (D)	DS
СПЦ/СЕК 2.3	М 2.3.2.2 Подршка пројектима НВО сектора (2019-2023)	До 2024. године повећан број активних удружења за 10% у односу на 2018. годину До 2024. године као резултат рада подржаних удружења развијено више од 20 различитих садржаја за дјецу и младе	20.000	72.000	20.000	20.000	20.000	60.000	4.000	4.000	4.000	12.000	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (D)	DS
СПЦ/СЕК 2.4	П 2.4.1.1 Изградња и реконструкција стамбених објеката за кориснике ЦСР (2020 – 2023)	До краја 2023. године усељено 25 социјално угрожених породица	25.000	25.000		12.500		12.500	0	12.500		12.500	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2020 (C)	DS

СП2/СЕК 2.4	П 2.4.1.2 „Помоћ у кући“ за старија лица и лица са инвалидитетом (2019 – 2023)	До краја 2023. године извршено 300 теренских обилазака годишње и пружена услуга помоћи у кући за 50 корисника До почетка 2024. године за 10% смањена социјална искљученост старијих лица без породичног старања и лица са инвалидитетом у односу на 2018. годину	90.000	54.000	12.600	12.600	12.600	37.800	5.400	5.400	5.400	16.200	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (B)	DS
СП2/СЕК 2.4	П 2.4.1.3 Превенција рака дојке (2019-2023)	До краја 2023. године обављено 1.000 превентивних мамографских прегледа	70.000	21.000	3.000	3.000	3.000	9.000	4.000	4.000	4.000	12.000	Дом здравља, Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2020 (B)	DS
СП2/СЕК 2.4	П 2.4.2.1 Инсталација видео надзора на подручју општине Мркоњић Град (2020 -2023)	До краја 2023. године скраћено вријеме откривања починиоца саобраћајних прекршаја за 30% у односу на 2018. годину	45.000	45.000		45.000	0	45.000	0			0	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019	DS
СП2/СЕК 2.4	П 2.4.2.2 Семафоризација раскрснице улице Симе Шолаје и Регионалног пута Р-412 (Транзитни пут) (2019 – 2021)	До почетка 2022. године смањен број насталих саобраћајних незгода на посматраној дионици пута Р-412 за 50% у односу на период прије постављања семафора - тежи се ка 0. До почетка 2022. године смањен број саобраћајних прекршаја на посматраној дионици пута Р-412 за 50% у односу на период прије постављања семафора	53.650	53.650	33.650	0		33.650	0	20.000		20.000	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2020 (C)	DS
СП2/СЕК 2.4	П 2.4.3.1 Пројекат уређења дијела три градска водотока, Црљенице, Митрића потока и Вилењака (2019 -2021)	До 2022. године смањена учесталост појаве поплава на регулисаном подручју за 30% у односу на 2018. годину	350.000	350.000	50.000	50.000	0	100.000	80.000	80.000	90.000	250.000	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (B)	DS
СП2/СЕК 2.4	П 2.4.3.2 Реконструкција Ватрогасног дома и набавка техничке опреме и средстава (2019 – 2021)	До 2024. године повећана брзина изласка на интервенције за 30% у зимском периоду у односу на 2018. годину	120.000	120.000	105.000	5.000		110.000	5.000	5.000		10.000	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019 (D)	DS

СПЗ/СЕК 2.4	П 2.4.3.3 Унапређење капацитета цивилне заштите (2019 – 2021)	До почетка 2022. године повећана број опремљених чланова ЦЗ учествују у интервенцијама у случају елементарних непогода за 20% у односу на 2018. годину	30.000	30.000	10.000	10.000	10.000	30.000	0			0	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019	DS
СПЗ/СЕК 2.4	М 2.4.3.4 Пошумљавање у приватним шумама општине Мркоњић Град (2019 – 2023)	До почетка 2024. године смањен броја активираних клизишта на пошумљеном подручју за 20%	150.000	90.000	10.000	10.000	10.000	30.000	12.000	23.000	25.000	60.000	Општина	Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности	2019	DS
СПЗ/СЕК 3.1	П 3.1.1.1 Пројекат енергетске санације објекта КСЦ „Петар Кочић“ (2019- 2021)	До краја 2021. године смањена просјечна потрошња енергената за гријање у објекту КСЦ „Петар Кочић“ за 30% у односу на период прије реконструкције	330.000	330.000	10.000	55.000	60.000	125.000	65.000	70.000	70.000	205.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2019 (B)	SO
СПЗ/СЕК 3.1	П 3.1.1.2 Пројекат енергетске ефикасности у Основној школи „Иван Горан Ковачић“ (2020 - 2021)	До почетка 2022. године смањена потрошња топлотне енергије у школском објекту за 20% у односу на 2018. годину	250.000	250.000	0	50.000	50.000	100.000	0	75.000	75.000	150.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2020 (B)	SO
СПЗ/СЕК 3.1	П 3.1.1.3 Реконструкција фасаде на згради ЈУ Гимназија и Машинска школа (2019)	До почетка 2020. године смањена потрошња топлотне енергије у школском објекту за 20% у односу на 2018. годину	117.000	117.000	0	45.000		45.000	0	72.000		72.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2019 (C)	SO
СПЗ/СЕК 3.1	П 3.1.1.4 Пројекат енергетске ефикасности на објекту ЈУ дјечији вртић „Миља Ђукановић“ (2020)	До почетка 2021. године смањена потрошња енергената у ЈУ дјечији вртић „Миља Ђукановић“ за 30% у односу на 2018. годину	150.000	150.000		60.000		60.000	0	90.000		90.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2020 (C)	SO
СПЗ/СЕК 3.1	П 3.1.1.5 Енергетска ефикасност зграде Црвеног крста у Мркоњић Граду (2020- 2021)	До почетка 2022. године смањена потрошња енергената за гријање за 30% у односу на 2018. годину	60.000	60.000		10.000	10.000	20.000	0	20.000	20.000	40.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2020 (B)	SO

СЦЗ/СЕК 3.1	П 3.1.1.6 Пројекат енергетске ефикасности на објекту ЈУ Центар за социјални рад (2021-2022)	До 2023. године и ЈУ Центар за социјални рад смањена потрошња енергента за гријање за 30% у односу на 2018. годину	100.000	100.000			40.000	40.000	0		60.000	60.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2021 (B)	SO
СЦЗ/СЕК 3.1	П 3.1.1.7 Реконструкција система расвјете на подручју општине Мркоњић Град (2019 – 2021)	До почетка 2022. године смањена инсталисана снага на систему јавне расправе, односно утрошена ел. енергија за 76% у односу на 2018. годину До почетка 2022. године смањени трошкови редовног одржавања система јавне расвјете за 95% у односу на 2018. годину	1.730.000	1.730.000	20.000	336.000	336.000	692.000	346.000	346.000	346.000	1.038.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2019 (B)	SO
СЦЗ/СЕК 3.2	П 3.2.1.1 Идентификација и чишћење постојећих дивљих депонија (2019 – 2021)	До почетка 2022. године санирано 90% дивљих депонија на подручју општине Мркоњић Град	150.000	150.000	20.000	20.000	20.000	60.000	30.000	30.000	30.000	90.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2019 (B)	SO
СЦЗ/СЕК 3.2	П 3.2.1.2 Едукација и кампања подизања свијести о заштити животне средине (2019 – 2021)	До краја 2021. године више од 1.000 грађана годишње учествује у едукативној кампањи о значају заштите животне средине и адекватном збрињавању отпада	20.000	20.000	5.000	7.500	7.500	20.000	0			0	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2020	SO
СЦЗ/СЕК 3.2	П 3.2.1.3 Изградња рециклажног дворишта на градској депонији „Подови“ (2021 - 2023)	До почетка 2024. године количине рециклираног отпада су довољне за испоруку фирмама за откуп и прераду отпада	200.000	200.000			50.000	50.000	0		150.000	150.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2020 (B)	SO
СЦЗ/СЕК 3.2	П 3.2.2.1 Постављање мјерних станица за праћење квалитета ваздуха на подручју општине Мркоњић Град (2020 - 2021)	Од почетка 2022. године врши се редовно квартално праћење квалитета ваздуха на подручју општине Мркоњић Град Од почетка 2022. године евидентирана сва прекорачења када је у питању прописани минимум квалитета ваздуха	200.000	200.000			100.000	100.000	0		100.000	100.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2021 (B)	SO

СЦЗ/СЕК 3.2	П 3.2.2.2 Израда Студије енергетских потенцијала општине Мркоњић Град (2021)	До почетка 2022. године реализована најмање два пројекта на основу Студије енергетских потенцијала општине Мркоњић Град	10.000	10.000			4.000	4.000	0		6.000	6.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2021 (B)	SO
СЦЗ/СЕК 3.3	П 3.3.1.1 Израда просторно – планске документације за подручје Балкана и Зеленковац (2020-2021)	До почетка 2022. године најмање 4 инвеститора заинтересована за градњу на предметном подручју у складу са просторно-планском документацијом До почетка 2022. године издате најмање 4 грађевинске дозволе за објекте предвиђене планом	32.000	32.000	20.000	6.000	6.000	32.000	0			0	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2020	SO
СЦЗ/СЕК 3.3	П 3.3.1.2 Израда идејних рјешења за привремене објекте и мобилијар за ужу зону ТРЦ „Балкана“ (2020)	До краја 2020. године реализовано 50% активности на постављању привremenих објеката и мобилијара предвиђеног планом	10.000	10.000		10.000		10.000	0			0	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2020	SO
СЦЗ/СЕК 3.3	П 3.3.1.3 Израда техничке документације за изградњу јавне инфраструктуре на подручју Балкане (2019)	До 2020. године започела изградња објеката јавне инфраструктуре на подручју Балкане у складу са техничком документацијом	20.000	20.000	20.000			20.000	0			0	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2019	SO
СЦЗ/СЕК 3.3	П 3.3.1.4 Регулациони план Центар, за дио насеља Брдо, дио насеља Подоругла, за дио насеља Томићи (2021-2023)	До краја 2023. године број захтјева за грађевинску дозволу повећан за 10% у односу на 2018. годину	30.000	10.000			10.000	10.000	0			0	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2022	SO
СЦЗ/СЕК 3.3	П 3.3.1.5 Израда урбанистичког плана општине Мркоњић Град 2018-2038. година (2019-2020)	До 2021 године омогућено проширење урбаног подручја општине за 20% у односу на период прије усвајања Урбанистичког плана	25.000	25.000	25.000	0		25.000	0			0	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2019	SO
СЦЗ/СЕК 3.3	П 3.3.2.1 Израда web GIS мапе (2019)	До почетка 2020. године за 20% убрзано рјешавање захтјева грађана гдје се предметна документација односи на податке из ГИС мапе	20.000	20.000	20.000			20.000	0			0	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2019	SO

СЦБ/СЕК 3.3	П 3.3.2.2 Санација градске зелене пијаце (2020 – 2021)	До почетка 2022. године смањена саобраћајна гужва пијачним данима у ужем градском језгру за 30% у односу на 2018. годину	70.000	70.000		35.000		35.000	0	35.000		35.000	Општина	Одјељење за просторно планирање и комуналне послове	2019	SO	
			Укупни оријент. издаци (до завршетка пројекта)	Укупни предвиђени издаци (за III године)	Финансирање из буџета ЈЛС				Финансирање из осталих извора								
					год. I	год. II	год. III	укупно (I+II+III)	год. I	год. II	год. III	укупно (I+II+III)					
УКУПНО:			19.216.650	16.114.150	2.631.870	3.202.850	3.096.600	8.931.320	2.258.530	2.565.900	2.358.400	7.182.830					

VI.2. План организационих и људских капацитета за имплементацију, праћење и вредновање стратегије

План организационих и институционалних капацитета за успјешну имплементацију Стратегије израђен је на основу закључака који су произашли као резултат анализе коју је спровео Општински развојни тим у оквиру процеса ревизије Стратегије развоја а на бази препорука за побољшања која су дефинисана у оквиру активности ИЛДП пројекта, те препорука средњорочне евалуације Стратегије развоја општине Мркоњић Град.

Преглед постојећих капацитета за имплементацију стратегије

Према препорукама ИЛДП-а, оптималан модел за управљање развојем у Општини Мркоњић Град чине два радна мјеста у Кабинету начелника – једно радно мјесто са координационом улогом у процесима развоја и друго радно мјесто, као подршка економском развоју. Уз то, препоручено је да се свим актерима унутар општинске управе додијеле обавезе везане за реализацију послова развоја.

Препоручени модел реализован је након усвајања Стратегије. Према Правилнику о организацији и систематизацији радних мјеста у општинској управи општине Мркоњић Град из 2015. године, јединицу за управљање развојем (у даљем тексту: ЈУРА) чине:

- Стручни савјетник за координацију развоја и подршку ЛЕР-у;
- Виши стручни сарадник за подршку економском развоју.

Оба радна мјеста смјештена су у Кабинету начелника Општине. У току 2015. године по успостављању ЈУРА-е, попуњено је радно мјесто вишег стручног сарадника за подршку економском развоју. Уз то, у активности везане за управљање развојем у ЈУРА-и су били ангажовани стручни сарадници из сваког одјељења (5 сарадника).

У току 2017. године попуњено је и радно мјесто стручног савјетника за координацију развоја и подршку ЛЕР-у. Процјењује се да је кадровска попуњеност ЈУРА-е у протеклом периоду била недовољна с обзиром на реалан обим послова на управљању развојем. Додатни проблем огледа се у честим промјенама кадрова у ЈУРА-и (протекле 4 године, 3 особе су се измијениле на овим пословима). Олакшавајућа околност јесте подршка начелнице Општине и добра сарадња са свим ресорним одјељењима. У сваком одјељењу по један службеник задужен је за контакте са ЈУРА-ом, а сва одјељења имају обавезу да реализују релевантне дијелове Стратегије, тј. да се баве развојним питањима. Као подршка систему управљања развојем, рјешењем начелнице Општине именован је Тим за праћење, вредновање и извјештавање о реализацији Стратегије развоја општине са 12 људи из различитих области, који се по потреби укључују у све фазе стратешког планирања.

Тим је задужен за квартални преглед напретка у процесима управљања локалним развојем, као и за квартално извјештавање Начелнику општине и ILDP-у и такође у сарадњи са ILDP тимом, врши годишњу процјену остварења стања функција управљања локалним развојем.

У Правилнику о организацији и систематизацији радних мјеста, у описима послова појединих службеника свих организационих јединица, на које се директно или индиректно односе стратешки пројекти и мјере, дефинисани су и послови сарадње са ЈУР-ом. Основне функције планирања, праћења и вредновања развоја су укључене и у описе послова кључних руководилаца Општине. Општинске службе партиципирају у процесима имплементације и операционализације Стратегије поступајући по захтјевима за траженим

информацијама и подацима. Што се тиче капацитета у службама, настоји се кроз процесе обука за управљање пројектним циклусом и стратешко планирање укључити што више актера из различитих служби.

Усвајањем ППВИ процедуре, односно Правилника о планирању, праћењу и вредновању годишњег рада и извјештавању у Општини Мркоњић Град, у децембру 2018. године, те доношењем календара кључних активности ЈУРА-е, на почетку сваке године, обезбијеђује се системско управљање развојем, те јачају системи за одговорно бављење развојем и досљедно поштовање рокова за све фазе процеса, а кључну улогу у имплементацији, праћењу и вредновању Стратегије имају:

Начелник општине кроз јасно успостављање механизма и дефинисање одговорности служби у погледу имплементације дијелова Стратегије из њихове надлежности те осигуравања њихове координације.

Скупштина општине која разматра Информацију о реализацији стратешких докумената општине, укључујући и Ревидовану интегрисану Стратегију развоја као водећи стратешки документ који је основа за креирање и усвајање свих осталих развојних политика Општине.

Јединица за управљање развојем (ЈУРА). Као таква, ЈУРА се експертно бави изработом и имплементацијом Стратегије развоја општине као цјелине, затим иницира, координира и олакшава интерну и екстерну координацију активности свих актера од промоције, припреме и иницирања пројеката, извођења, праћења, извјештавања до иницирања и ажурирања Стратегије те перманентног праћења могућих извора финансирања на свим нивоима.

Општински развојни тим (ОРТ) чији је задатак да учествује у процесу планирања на општинском нивоу и да прати имплементацију Стратегије развоја те учествује у изради годишњег плана имплементације и извјештаја о реализацији Стратегије, којег ЈУРА подноси Начелнику, односно Скупштини општине на усвајање. ОРТ је састављен од представника: општинских служби, јавних установа и предузећа те представника невладиног сектора и привредног сектора.

Тим за мониторинг процеса управљања локалним развојем општине Мркоњић Град, који се састоји од представника различитих ресора из управе и који је задужен за квартални преглед напретка у провођењу обавеза дефинисаних Протоколом о сарадњи између Општине Мркоњић Град и Пројекта интегрисаног локалног развоја (ILDП III), као и за квартално извјештавање Начелнику општине и ILDP-у. Тим такође у сарадњи са ILDP тимом, врши годишњу процјену остварења стања функција управљања локалним развојем.

Партнерска група, састављена од кључних актера локалног развоја, која као консултативно тијело учествује у процесу планирања, ревидирања и праћења имплементације Стратегије.

Комисија за привреду и развој општине Мркоњић Град која разматра актуелна питања, прати и анализира стање и проблематику из области привреде и стратешког развоја Општине, разматра пројекте из области привреде, дефинисане Стратегијом развоја и прати њихово спровођење, те предлаже мјере и активности којима се подстиче економски развој

Општине. Комисија је сачињена од представника општинске администрације, општинских одборника, локалних привредника и представника невладиног сектора.

Потребе за унапређењем приступа управљању развојем

У протеклом средњорочном периоду међусобна комуникација и размјена информација и искустава везаних за Стратегију између појединих општинских служби је била на задовољавајућем нивоу. Ипак, у циљу континуираног побољшања управљања локалним развојем, Општински развојни тим се на радионици током израде ревидоване Стратегије развоја општине Мркоњић Град усагласио са сљедећим приједлозима и препорукама, који су произашли из средњорочне евалуације имплементације стратегије развоја општине Мркоњић Град:

- Систематски приступ стратешком планирању и имплементацији Стратегије локалног развоја дјелимично је заживио у свакодневnoj пракси општинских управних органа и шире локалне заједнице. Оцјена „дјелимично“ стоји из разлога што већина запослених у управи подразумијева да стратешко планирање и имплементација Стратегије искључиво припадају ЈУРА-и (Одсјеку за локални развој и људске ресурсе), а руководиоци општинских одјељења и одсјека достављају тражене информације само по захтјеву ЈУРА-е, а не по успостављеном аутоматизму. За побољшање система управљања развојем препоручује се сљедеће:
 - ✓ Одржавати јединствену базу података о имплементацији пројеката (АПИС) и даље јачати системе за праћење пројектних активности, дефинисаних индикатора у Стратегији (укључујући податке о излазним резултатима, исходима и утицајима) и макро индикатора локалног развоја,
 - ✓ Наставити детаљно праћење финансијских информација о пројектима, како би се водила уредна евиденција о свим изворима финансирања и висини уложених фондова, чак и када донатори не реализују донације путем Општинског буџета,
 - ✓ Јачати институционалне канале за интерну комуникацију између одјељења и запослених у управи. Нарочито је важно успоставити системе за редовну размјену информација о имплементацији стратешких пројеката између свих ресорних одјељења и ЈУРА-е, како би база података о имплементацији Стратегије била ажурна у било ком моменту,
 - ✓ Диверсификовати и ојачати постојеће канале за екстерну комуникацију. У комуникацији према социо-економским актерима представници Општине требају интензивирати објављивање информација о стратешким циљевима и пројектима и ојачати улогу локалног партнерства у праћењу имплементације Стратегије. Према организацијама цивилног друштва и институцијама, које су од значаја за поједина развојна питања, потребно је развити посебне канале комуникације и укључивати их у консултације и праћење пројеката,
 - ✓ Наставити добру праксу израде годишњих извјештаја о реализацији Стратегије, који се презентују члановима Привредног савјета и одборницима, а затим усвајају на Скупштини општине. Информације из годишњих извјештаја треба користити за одлучивање о даљем току реализације појединачних пројеката и Стратегије у цјелини,

- У смислу реализације пројеката, Општина је показала досљедност у реализацији и праћењу те вредновању пројекатних резултата те је неопходно наставити са овим праксама.

Контролно вредновање имплементације ревидиране стратегије развоја извршиће се са истеком петогодишњег развојног периода, што се поклапа са финалним вредновањем имплементације стратегије (2023). Финално вредновање ће послужити и као подлога за нови циклус стратешког планирања.

Преглед основних активности и одговорности за имплементацију Ревидоване стратегије развоја општине Мркоњић Град

Основне улоге и одговорности за имплементацију, праћење, вредновање и извјештавање	
Активности ^(*)	Надлежност (ко?)
Дефинисање приоритета за <u>наредну годину</u> на основу стратешко-програмских докумената и израда Плана имплементације (1+2)	Иницијатор и власник процеса: Руководилац ЈУРА-е (шеф Одсјека за локални развој и људске ресурсе) Носиоци и учесници у процесу: Шефови надлежних одјељења ЈЛС Колегијум начелника ЈЛС Остали службеници ЈУРА-е
Припрема планова служби за <u>наредну годину</u> , укључујући пројекте из Стратегије развоја и редовне послове	Иницијатор и власник процеса: Шефови надлежних одјељења ЈЛС Носиоци и учесници: Руководилац ЈУРА-е (шеф Одсјека за локални развој и људске ресурсе)
Припрема обједињеног Годишњег плана рада ЈЛС за <u>наредну годину</u>	Иницијатор и власник процеса: Руководилац ЈУРА-е Носиоци и учесници у процесу: Колегијум начелника ЈЛС
Укључивање стратешких пројеката и мјера у план буџета за <u>наредну годину</u>	Иницијатор и власник процеса: Руководилац Одјељења за финансије Носиоци и учесници процеса: Руководилац ЈУРА-е Колегијум начелника ЈЛС
Усклађивање планова рада служби/одјељења и годишњег плана ЈЛС са усвојеним Буџетом за <u>наредну годину</u>	Иницијатор и власник процеса: Руководилац ЈУРА-е Носиоци и учесници процеса: Шефови надлежних служби/одјељења Колегијум начелника ЈЛС
Усвајање обједињеног Годишњег плана рада општинске управе за <u>наредну годину</u>	Иницијатор и власник процеса: Колегијум начелника ЈЛС Носиоци и учесници у процесу: Руководилац ЈУРА-е
Припрема календара за праћење реализације Годишњег плана ЈЛС	Иницијатор и власник процеса: Руководилац ЈУРА-е Носиоци и учесници процеса: Остали службеници ЈУРА-а
Разрада пројеката	Иницијатор и власник процеса: Руководилац ЈУРА-е

	Носиоци и учесници процеса: Остали службеници ЈУРА-е/РТ-а Надлежна одјељења
Праћење екстерних извора финансирања	Иницијатор и власник процеса: Руководилац ЈУРА-е Носиоци и учесници процеса: Надлежна одјељења Остали службеници ЈУРА-е/РТ-а
Праћење провођења Плана имплементације стратегије	Иницијатор и власник процеса: Руководилац ЈУРА-е Носиоци и учесници процеса: Остали службеници ЈУРА-е/РТ-а Шефови одјељења
Праћење имплементације и израда извјештаја о реализацији годишњих планова рада служби	Иницијатор и власник процеса: Шефови одјељења Носиоци и учесници процеса: Колегијум начелника ЈЛС Руководилац ЈУРА-е Остали службеници ЈУРА-е/РТ-а
Укључивање Партнерске групе у праћење имплементације стратегије	Иницијатор и власник процеса: Руководилац ЈУРА-е Носиоци и учесници у процесу: Остали службеници ЈУРА-е/РТ-а Партнерска група/Општински развојни тим
Израда Годишњег извјештаја о реализацији стратегије развоја	Иницијатор и власник процеса: Руководилац ЈУРА-е Носиоци и учесници у процесу: Остали службеници ЈУРА/РТ Шефови одјељења
Припрема, разматрање и вредновање извјештаја о реализацији Годишњег плана рада ЈЛС	Иницијатор и власник процеса: Руководилац ЈУРА-е Носиоци и учесници процеса: Шефови одјељења Колегијум начелника ЈЛС
Усвајање и објављивање Годишњег извјештаја о реализацији Годишњег плана рада ЈЛС	Иницијатор и власник процеса: Начелник ЈЛС Носиоци и учесници процеса: Скупштина општине
Остале важне активности: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Редовно ажурирање веб странице ЈЛС у домену информација које се односе на развојне активности ▪ Редовни контакти са вишим нивоима власти ▪ Успостављање и унапријеђење међуопштинске сарадње 	Иницијатор и власник процеса: Руководилац ЈУРА-е Носиоци и учесници: Остали службеници ЈУРА-е/РТ-а

VII. ПРИЛОЗИ

**Прилог 1: Интегрисани преглед ревидиране Стратегије локалног развоја општине
Мркоњић Град (за период 2019-2024)**

Веза са стратешким и секторским циљем и програмом	Пројекат/мјера	Укупни очекивани исход пројекта/мјере		Извори финансирања			
				Буџет	Екстерни извори	Укупно	
1. СТРАТЕШКИ ЦИЉ	Расположиви ресурси стављени у функцији привредног развоја						
1.1. Секторски циљ	Развијена пољопривреда	Очекивани секторски исходи	<p>⇒ До 2024. године повећан укупан приход остварен у пољопривредној производњи на подручју општине Мркоњић Град за најмање 10% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године повећан број регистрованих пољопривредних газдинстава за 10% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године локални пољопривредни произвођачи остварују од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде 30% више подстицаја у односу на 2018. годину</p>	Индикатори секторског циља	<p>⇒ Индикатор 1: укупан приход остварен у пољопривредној производњи на подручју општине Мркоњић Град</p> <p>⇒ Индикатор 2: Број регистрованих пољопривредних газдинстава по годинама</p> <p>⇒ Индикатор 3: Укупна износ подстицаја МПШВ који остварују локални пољопривредни произвођачи (базна вриједност = 360.000 КМ</p>		
ПРОГРАМ 1.1.1. Подршка пласману пољопривредних производа							
ПРОГРАМ 1.1.1	П 1.1.1.1 Географска ознака „Мркоњићке шљивовице“ (2019 – 2020)	До почетка 2021. године приходи локалних произвођача шљивовице са ознаком географског поријекла повећани за 30% у односу на 2018. годину			25.000	25.000	50.000

	П 1.1.1.2 Пuteви ракије (2019 – 2021)	До 2022. године код корисника пројекта повећани приходи за 20% у односу на 2018. годину	20.000	30.000	50.000
	П 1.1.1.3 Производња и прерада меркантилног кромпира на подручју Подрашничког поља (2019 – 2021)	До почетка 2022. године повећани приноси меркантилног кромпира код корисника пројекта за најмање 40% у односу на 2018. годину	20.000	130.000	150.000
ПРОГРАМ 1.1.2. Јачање људских и техничких капацитета за развој пољопривреде					
ПРОГРАМ 1.1.2	П 1.1.2.1 Набавка опреме за производњу сира (2019 – 2020)	До почетка 2021. године мини сирара производи 600 килограма сира на мјесечном нивоу До почетка 2021. године у оквиру успостављене мини сираре запослено 6 жена	17.500	12.500	30.000
	П 1.1.2.2 Набавка пчеларске опреме (2019 – 2020)	До почетка 2021. године повећан број пчелињих друштава на подручју општине Мркоњић Град за 15% у односу на 2018. годину До почетка 2021. године повећана годишња произведена количина меда за 10% у односу на 2018. годину.	750	2.650	3.400
	П 1.1.2.3 Набавка пољопривредне механизације (2019)	До почетка 2020. године код чланова Пољопривредне задруге повећана просјечна количина произведеног млијека за 20% у односу на 2018. годину	38.120	64.980	103.100
	П 1.1.2.4 Практична обука младих пољопривредних инжењера (2019 – 2020)	До почетка 2021. године повећани приноси код пољопривредних произвођача којима је пружена савјетодавна подршка за 10% у односу на 2018. годину	15.000	0	15.000
	П 1.1.2.5. Успостављање кластера љековитог и ароматичног биља (2019 – 2023)	До почетка 2024. године количина љековитог и ароматичног биља која је пласирана на тржиште повећана за 30% у односу на 2018. годину	60.000	0	60.000

	М 1.1.2.6 Подршка развоју пољопривреде (2019 – 2020)	До почетка 2021. године код подржаних пољопривредних произвођача повећани приходи за 10% у односу на 2018. годину		150.000	0	150.000
	П 1.1.2.7 Израда студије инвестиционих могућности у пољопривреди (2019 – 2023)	До почетка 2024. године општина Мркоњић Град у сарадњи са другим актерима ће реализовати најмање 10 значајнијих инвестиционих пројеката		10.000	0	10.000
1.2. Секторски циљ	Развијена прерађивачка индустрија и пратеће дјелатности	Очекивани секторски исходи	⇒ До 2024. године вриједност инвестиција у прерађивачку индустрију и пратеће дјелатности остварена у износу већем од 1.000.000 КМ ⇒ До 2024. године укупан број новоотворених радних мјеста у прерађивачкој индустрији и пратећим дјелатностима повећан за 10% у односу на 2018. годину	Индикатори секторског циља	⇒ Индикатор 1: вриједност инвестиција у прерађивачку индустрију и пратеће дјелатности ⇒ Индикатор 2: број новоотворених радних мјеста у прерађивачкој индустрији и пратећим дјелатностима	
ПРОГРАМ 1.2.1. Развој пословног окружења						
ПРОГРАМ 1.2.1	П 1.2.1.1 Наставак активности на успостаљању и уређењу Пословне зоне „Подбрдо“ (2019 – 2023)	До 2024. године запослено најмање 50 нових радника са подручја општине Мркоњић Град у ПЗ „Подбрдо“		200.000	300.000	500.000
	П1.2.1.2 Промоција инвестиционих могућности за изградњу капацитета за прераду воћа и поврћа (2019 – 2023)	До почетка 2024. године покренута најмање 2 прерађивачка капацитета за воће и поврће у складу са расположивом сировинском основом		10.000	0	10.000
ПРОГРАМ 1.2.2. Развој предузетништва						

ПРОГРАМ 1.2.2.	М 1.2.2.1 Подршка самозапошљавању незапослених лица са подручја општине Мркоњић Град (2019 – 2020)	До почетка 2021. године регистровано најмање 10 нових предузетничких радњи као резултат мјера подршке		30.000	0	30.000
	М 1.2.2.2 Подршка развоју МСП и предузетника (2019-2021)	До 2022. године повећан обим производње код подржаних корисника за 10% до 2020. године		750.000	0	750.000
1.3. Секторски циљ	Убрзан развој туризма	Очекивани секторски исходи	⇒ До 2024. године повећан број ноћења у општини Мркоњић Град за 30% у односу на 2018. годину ⇒ До 2024. године повећан број посјета у општини Мркоњић Град за 30% у односу на 2018. годину	Индикатори секторског циља	⇒ Индикатор 1: број евидентираних ноћења у општини Мркоњић Град ⇒ Индикатор 2: евидентирани број посјета у општини Мркоњић Град	
ПРОГРАМ 1.3.1. Обнова и изградња туристичких локалитета						
ПРОГРАМ 1.3.1.	П 1.3.1.1 Изградња видиковца на Дабрацу 2019-2022	До почетка 2023. године евидентирано више од 2.500 посјета видиковцу До почетка 2023. године на друштвеним мрежама забиљежено више од 10.000 импресија које се односе на видиковац и туристичку понуду Мркоњић Града		10.000	20.000	30.000

	П 1.3.1.2 Археолошки локалитети у служби културног туризма (2019 – 2023)	До почетка 2024. године забиљежено 50% више посјета археолошким локалитетима на подручју општине Мркоњић Град у односу на 2018. годину	14.000	56.000	70.000
	П 1.3.1.3 Обнова музеја ЗАВНОБИХ-а (2019 – 2023)	До почетка 2024. године евидентирано више од 3.000 посјета Музеју	0	250.000	250.000
	П 1.3.1.4 Обнова тврђаве „Призрен“ (2020 – 2023)	До 2024. године повећан број посјетилаца тврђави „Призрен“ за 100% у односу на 2018. годину	100.000	87.000	187.000
ПРОГРАМ 1.3.2. Креирање туристичких садржаја					
ПРОГРАМ 1.3.2.	П 1.3.2.1 Успостаљање ски стаза на Балкани (2019 – 2022)	Најмање 2500 корисника ски стазе послје прве године успостављања ски стаза	0	300.000	300.000
	П 1.3.2.2 Израда студије о квалитету воде у језеру Балкана и притокама (2019 - 2021)	До почетка 2022. године повећан број посјетилаца на језеру Балкана за 10% у односу на 2018. годину	5.000	0	5.000

	П 1.3.2.3 Бициклизам римским путевима (2019 – 2023)	До 2024. године 30% више бициклических група годишње посјећује општину Мркоњић Град у односу на 2018. годину	5.000	45.000	50.000
	П 1.3.2.4 Пеџка – Нова еко туристичка дестинација (Pecka Outdoor Resort) (2019 – 2023)	До 2024. године 30 младих особа и 20 домаћинстава запослено или остварује додатни приход од туристичких дјелатности	80.000	720.000	800.000
УКУПНО ЗА СЕКТОР ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА			1.560.370	2.043.130	3.603.500
2. СТРАТЕШКИ ЦИЉ	Побољшана економска и социјална димензија квалитета живота грађана				
2.1. Секторски циљ	Развијени култура и спорт	Очекивани секторски исходи	<p>⇒ До 2024. године повећан број посјетилаца друштвеним садржајима у области културе за 20% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године повећан број друштвених садржаја у области спорта за 20% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године повећан број чланова спортских клубова и рекреативаца за 15% у односу на 2018. Годину</p>	Индикатори секторског циља	<p>⇒ Индикатор 1: број посјетилаца друштвених садржаја у области културе</p> <p>⇒ Индикатор 2: број п друштвених садржаја у области спорта</p> <p>⇒ Индикатор 3: број чланова спортских клубова и рекреативаца</p>
ПРОГРАМ 2.1.1. Развој културе					

ПРОГРАМ 2.1.1.	П 2.1.1.1 Санација објеката културе на подручју општине (2019-2022)	До почетка 2023. године број организованих догађаја и манифестација у Културном центру „Петар Кочић“ повећан за 10% у односу на 2018. годину До почетка 2023. повећан број изнајмљених термина за одржавање представа/манифестацијекоји се користе у Културном центру „Петар Кочић“ током зимских мјесеци за 30% у односу на 2018. годину До краја 2022.године смањени трошкови гријања Културног центра за 30% у односу на 2018. годину	130.000	280.000	410.000
	П 2.1.1.2 Санација и Реконструкција КИНО САЛЕ (2019 – 2021)	До почетка 2022. године, број пројекција и организованих догађаја током зимског периода у Кино сали повећан за 15% у односу на период прије реконструкције простора. До почетка 2022. године најмање 10 манифестација одржаних током зимског периода у реконструисаном објекту. До краја 2021. године одржано/изведено најмање 5 камерних представа годишње или других културних догађаја у Кино сали.	40.000	60.000	100.000
	П 2.1.1.3 Успостављање и јачање институционалне сарадње са дијаспором у области културе (2019-2023)	До почетка 2024. године у сарадњи са представницима дијаспоре орагнизована најмање 3 заједничка друштвена (културно-забавна) догађаја До почетка 2024. године више од 80 представника дијаспоре активно учествује у друштвеним догађајима на подручју општине Мркоњић Град.	9.000	21.000	30.000
ПРОГРАМ 2.1.2. Развој спорта					

ПРОГРАМ 2.1.2.	<p>П 2.1.2.1 Изградња Спортско-рекреативног центра „ЛУКЕ“ (2019 – 2023)</p>	<p>До почетка 2023. године број организованих догађаја и манифестација у Културном центру „Петар Кочић“ повећан за 10% у односу на 2018. годину До почетка 2023. повећан број изнајмљених термина за одржавање представа/манифестацијекоји се користе у Културном центру „Петар Кочић“ током зимских мјесеци за 30% у односу на 2018. годину До краја 2022.године смањени трошкови гријања Културног центра за 30% у односу на 2018. годину</p>	900.000	800.000	1.700.000
	<p>П 2.1.2.2 Изградња спортског и дјечијег игралишта у насељу Збориште (2019-2021)</p>	<p>До почетка 2023. године број организованих догађаја и манифестација у Културном центру „Петар Кочић“ повећан за 10% у односу на 2018. годину До почетка 2023. повећан број изнајмљених термина за одржавање представа/манифестацијекоји се користе у Културном центру „Петар Кочић“ током зимских мјесеци за 30% у односу на 2018. годину До краја 2022.године смањени трошкови гријања Културног центра за 30% у односу на 2018. годину</p>	37.500	7.500	45.000
	<p>М 2.1.2.3 Суфинансирање спортских клубова (2019 – 2023)</p>	<p>До почетка 2023. године број организованих догађаја и манифестација у Културном центру „Петар Кочић“ повећан за 10% у односу на 2018. годину До почетка 2023. повећан број изнајмљених термина за одржавање представа/манифестацијекоји се користе у Културном центру „Петар Кочић“ током зимских мјесеци за 30% у односу на 2018. годину До краја 2022.године смањени трошкови гријања Културног центра за 30% у односу на 2018. годину</p>	900.000	600.000	1.500.000

ПРОГРАМ 2.1.1.	М 2.1.2.4 Успостаљање и уређење излетишта на погодним локацијама на подручју општине Мркоњић Град (2020 – 2022)	<p>До почетка 2023. године број организованих догађаја и манифестација у Културном центру „Петар Кочић“ повећан за 10% у односу на 2018. годину</p> <p>До почетка 2023. повећан број изнајмљених термина за одржавање представа/манифестацијекоји се користе у Културном центру „Петар Кочић“ током зимских мјесеци за 30% у односу на 2018. годину</p> <p>До краја 2022.године смањени трошкови гријања Културног центра за 30% у односу на 2018. годину</p>	0	300.000	300.000
СЕКТОРСКИ ЦИЉ 2.2					
2.2. Секторски циљ	Развијене комуналне услуге у областима саобраћаја, водоснабдијевања и канализације	Очекивани секторски исходи	<p>⇒ До 2024. године више од 60% анкетираних грађана изразило задовољство стањем комуналних услуга у области саобраћаја, водоснабдијевања и канализације</p> <p>⇒ До 2024. године смањен број кварова и трошкови одржавања комуналне инфраструктуре на градским улицама за 20% у односу на период прије реконструкције</p> <p>⇒ До 2024. године осигурано квалитетно и сигурно снабдијевање водом за 80% становништва низводно од општине Мркоњић Град</p>	Индикатори секторског циља	<p>⇒ Индикатор 1: % анкетираних грађана изразило задовољство стањем комуналних услуга у области саобраћаја, водоснабдијевања и канализације</p> <p>⇒ Индикатор 2: трошкови одржавања комуналне инфраструктуре на градским улицама</p> <p>⇒ Индикатор 3: % становништва за које је осигурано квалитетно и сигурно снабдијевање воде</p>

ПРОГРАМ 2.2.1. Реконструкција и изградња путне мреже					
ПРОГРАМ 2.2.1.	П 2.2.1.1 Асфалтирање локалних и некатегорисаних путева (2019 -2023)	До 2024. године проширена мрежа локалних путева за 10% у односу на 2018. годину	1.500.000	0	1.500.000
	П 2.2.1.2 Реконструкција градских улица и пратеће комуналне инфраструктуре (2019 – 2023)	До 2024. године смањен број кварова на водоводној и канализационој мрежи за 10% у односу на период прије реконструкције	1.500.000	0	1.500.000
	П 2.2.1.3 Реконструкција саобраћајница и паркинг простора у градском насељу Бркић башта и Ријека (ул. Цара Душана) (2019 – 2020)	До почетка 2021 године за 20% скраћено просјечно вријеме потребно за улазак или излазак из насеља аутомобилом, мјерено у односу на 2019. годину	230.000	0	230.000
	П 2.2.1.4 Изградња пјешачке стазе (тротоара) дуж магистралног пута М15 и регионалног пута Мркоњић Град – Бјелајце (2019-2023)	До почетка 2024. године више од 500 пјешака, укључујући и 70 ученика Основне школе у Бјелајцима, користи пјешачку стазу за кретање дуж дионице магистралног пута М15 и регионалног пута Мркоњић Град - Бјелајце	0	927.000	927.000
	ПРОГРАМ 2.2.2. Реконструкција и изградња водоводне и канализационе мреже				
ПРОГРАМ 2.3.2	П 2.2.2.1 Изградња водоводне мреже у насељу Шибови (2020)	До краја 2021. године 20 мјештана у насељу Шибови прикључено на водоводни систем	30.000	30.000	60.000
	П 2.2.2.2 Изградња водовода за Сурјан (2020 – 2021)	До краја 2021. године 100 мјештана у селу Сурјан прикључено на водоводну мрежу	600.000	0	600.000
	П 2.2.2.3 Изградња водовода у Баљвинама (2021 – 2023)	До почетка 2024. године 300 мјештана у насељу Баљвине (од тога 70% повратничке популације) прикључено на водоводни систем	1.000.000	0	1.000.000
	П 2.2.2.4 Зона санитарне заштите питке воде (2019 -2023)	До краја 2023. исходована употребна дозвола за водоводни систем	42.500	10.000	52.500

	П 2.2.2.5 Израда главног пројекта за уградњу пречистача за отпадне воде-израда главног пројекта (2020 – 2021)	До почетка 2022. године понуђена техничка рјешења за пречистач отпадних вода	25.000	25.000	50.000
	П 2.2.2.6 Проширење водоводне и канализационе мреже у градском подручју (2019 – 2023)	До почетка 2024. године више од 90% урбаног подручја покривено водоводном и канализационом мрежом	710.000	0	710.000

СЕКТОРСКИ ЦИЉ 2.3

2.3. Секторски циљ	Створен стимулативан амбијент за развој младих и дјеловање цивилног сектора	Очекивани секторски исходи	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ До 2024. године збирна просјечна оцјена ученика свих разреда средњих школа побољшана за 10% у односу на 2018. годину ⇒ До 2024. године збирна просјечна оцјена ученика свих разреда основних школа побољшана за 3% у односу на 2018. годину ⇒ До 2024. године за 5% повећан број пројеката које организације цивилног друштва реализују на подручју општине Мркоњић Град у односу на 2018. годину 	Индикатори секторског циља	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Индикатор 1: просјечна оцјена ученика средњих школа ⇒ Индикатор 2: просјечна оцјена ученика основних школа ⇒ Индикатор 3: број пројеката који организације цивилног друштва реализују на подручју општине Мркоњић Град ⇒ Индикатор 4: број младих који учествује у пројектима и иницијативама организација цивилног друштва
--------------------	---	----------------------------	---	----------------------------	--

ПРОГРАМ 2.3.1. Квалитет образовања у основним и средњим школама

ПРОГРАМ 2.3.1	П 2.3.1.1 Опремање кабинета физике у Гимназији (2019 - 2023)	До краја школске 2023/2024. године 20% укупног број часова физике на којима се изводи практична настава уз кориштење огледа и експеримената До краја школске 2023/2024. године средња оцјена из физике побољшана са 2,3 на 3 До почетка 2024. године ученици Гимназије награђени на најмање 4 регионална и републичка такмичења из физике	6.000	0	6.000
	П 2.3.1.2 Опремање школске радионице и набавка CNC машина (2019 – 2021)	До почетка школске 2021/2022 године забиљежен већи број заинтересованих ученика за занимање техничар за CNC технологије у односу на могућност пријема До краја 2021. године средња школа остварује приход по основу кориштења CNC машине	40.000	60.000	100.000
	П 2.3.1.3 Набавка наставне опреме, учила и намјештаја у основним и средњим школама (2019-2023)	До краја школске 2023/2024. године 100% укупног број часова предвиђених наставним планом и програмом у основним школама изводи се уз употребу савремених наставних учила и опреме на којима се изводи практична настава уз кориштење огледа и експеримената.	50.000	50.000	100.000
ПРОГРАМ 2.3.2.	ПРОГРАМ 2.3.2. Подршка раду невладиног сектора и неформално образовање младих				
	П 2.3.2.1 Пројекат Омладинске банке (2019 – 2023)	До краја 2023. године у реализованим пројектима и иницијативама учествовало више од 200 младих До краја 2023. године покренуто најмање 5 друштвено одговорних бизниса од стране младих	60.000	75.000	135.000

			До почетка 2024. године повећан број активних удружења за 10% у односу на 2018. годину До почетка 2024. године као резултат рада подржаних удружења развијено више од 20 различитих садржаја за дјецу и младе	80.000	20.000	100.000
СЕКТОРСКИ ЦИЉ 2.4						
2.4. Секторски циљ	Побољшана сигурност грађана и ниво социјалне и здравствене заштите	Очекивани секторски исходи	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ До 2024. године ријешено више од 80% укупних захтјева за становањем корисника Центра за социјални рад ⇒ До 2024. године смањен број захтјева лица који су листи чекања за смјештај у установу социјалне заштите за 20% у односу на 2018. годину ⇒ До 2024. године за 20% смањен број случајева рака дојке дијагностификованих у касној фази ⇒ До 2024. године смањен број пријављених кривичних дијела на подручју општине за 5% у односу на 2018. годину ⇒ До 2024. године смањен ниво штета насталих од пожара и елементарних непогода за 5% у односу на 2018. годину 	Индикатори секторског циља	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Индикатор 1: % ријешених захтјева за становањем корисника Центра за социјални рад ⇒ Индикатор 2: број захтјева лица који су листи чекања за смјештај у установу социјалне заштите ⇒ Индикатор 3: број случајева рака дојке дијагностификованих у касној фази ⇒ Индикатор 4: број пријављених кривичних дијела на подручју општине ⇒ Индикатор 5: процијењени ниво штета насталих од елементарних непогода ⇒ Индикатор 6: број евидентираних саобраћајних прекршаја 	

			⇒ До 2024. године смањен број саобраћајних прекршаја за 10% у односу на 2018. годину			
ПРОГРАМ 2.4.1. Побољшање нивоа социјалне и здравствене заштите						
ПРОГРАМ 2.4.1	П 2.4.1.1 Изградња и реконструкција стамбених објеката за кориснике ЦСР (2020 – 2023)	До краја 2023. године уселиће се 25 социјално угрожених породица	12.500	12.500	25.000	
	П 2.4.1.2 „Помоћ у кући“ за старија лица и лица са инвалидитетом (2019 – 2023)	До краја 2023. године извршено 300 теренских обилазака годишње и пружена услуга помоћи у кући за 50 корисника До почетка 2024. године за 10% смањена социјална искљученост старијих лица без породичног старања и лица са инвалидитетом у односу на 2018. годину	60.000	30.000	90.000	
	П 2.4.1.3 Превенција рака дојке (2019-2023)	До краја 2023. године обављено 1.000 превентивних мамографских прегледа	28.000	42.000	70.000	
ПРОГРАМ 2.4.2. Сигурност грађана у саобраћају						
ПРОГРАМ 2.4.2	П 2.4.2.1. Инсталација видео надзора на подручју општине Мркоњић Град (2019 -2023)	До краја 2023. године скраћено вријеме откривања починиоца саобраћајних прекршаја за 30% у односу на 2018. годину	45.000	0	45.000	
	П 2.4.2.2 Семафоризација раскрснице улице Симе Шолаје и Регионалног пута Р-412 (Транзитни пут) (2019 – 2021)	До почетка 2022. године смањен број насталих саобраћајних незгода на посматраној дионици пута Р-412 за 50% у односу на период прије постављања семафора - тежи се ка 0. До почетка 2022. године смањен број саобраћајних прекршаја на посматраној дионици пута Р-412 за 50% у односу на период прије постављања семафора	33.650	20.000	53.650	
ПРОГРАМ 2.4.3. Смањење ризика од елементарних непогода						
ПРОГРАМ 2.4.3	П 2.4.3.1 Пројекат уређења дијела три градска водотока,	До 2022. године смањена учесталост појаве поплава на регулисаном подручју за 30% у односу на 2018. годину	100.000	250.000	350.000	

	Црљенице, Митрића потока и Вилењака (2019 -2021)				
	П 2.4.3.2 Реконструкција Ватрогасног дома и набавка техничке опреме и средстава (2019 – 2021)	До почетка 2022. године повећана брзина изласка на интервенције у зимском периоду за 30% у односу на 2018. годину	110.000	10.000	120.000
	П 2.4.3.3 Унапређење капацитета цивилне заштите (2019 – 2021)	До почетка 2022. године повећана број опремљених чланова ЦЗ учествују у интервенцијама у случају елементарних непогода за 20% у односу на 2018. годину	30.000	0	30.000
	М 2.4.3.4 Пошумљавање у приватним шумама општине Мркоњић Град (2019 – 2023)	До почетка 2024. године смањен броја активираних клизишта на пошумљеном подручју за 20%	50.000	100.000	150.000
УКУПНО ЗА СЕКТОР ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА			8.359.150	3.730.000	12.089.150
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3:	Очувана, енергетски ефикасна и просторно уређена животна средина				
3.1. Секторски циљ	Повећана енергетска ефикасност	Очекивани секторски исходи	<p>⇒ До 2024. године примјеном мјера енергетске ефикасности смањени трошкови електричне енергије на објектима јавне инфраструктуре за 30% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године примјеном мјера енергетске ефикасности смањена трошкови енергената за гријање у јавним објектима за 30% у односу на 2018. годину</p>	Индикатори секторског циља	<p>⇒ Индикатор 1: трошкови електричне енергије на објектима јавне инфраструктуре на којима су примјењене мјере енергетске ефикасности</p> <p>⇒ Индикатор 2: трошкови енергената за гријање у јавним објектима у власништву Општине на којима су примјењене мјере енергетске ефикасности</p>
ПРОГРАМ 3.1.1. Унапређење енергетске ефикасности у јавним установама и објектима јавне инфраструктуре					

ПРОГРАМ 3.1.1	П 3.1.1.1 Пројекат енергетске санације објекта КСЦ „Петар Кочић“ (2019-2021)	До краја 2021. године смањена просјечна потрошња енергената за гријање у објекту КСЦ „Петар Кочић“ за 30% у односу на период прије реконструкције	125.000	205.000	330.000
	П 3.1.1.2 Пројекат енергетске ефикасности у Основној школи „Иван Горан Ковачић“ (2020 - 2021)	До почетка 2022. године смањена потрошња топлотне енергије у школском објекту за 20% у односу на 2018. годину	100.000	150.000	250.000
	П 3.1.1.3 Реконструкција фасаде на згради ЈУ Гимназија и Машинска школа (2019)	До почетка 2020. године смањена потрошња топлотне енергије у школском објекту за 20% у односу на 2018. годину	45.000	72.000	117.000
	П 3.1.1.4 Пројекат енергетске ефикасности на објекту ЈУ дјечији вртић „Миља Ђукановић“ (2020)	До почетка 2021. године смањена потрошња енергента у ЈУ дјечији вртић „Миља Ђукановић“ за 30% у односу на 2018. годину	60.000	90.000	150.000
	П 3.1.1.5 Енергетска ефикасност зграде Црвеног крста у Мркоњић Граду (2020 – 2021)	До почетка 2022. године смањена потрошња енергента за гријање за 30% у односу на 2018. годину До почетка 2022. године смањена издвајања из буџета за рад ООЦКМГ за 10% у односу на 2018. годину	20.000	40.000	60.000
	П 3.1.1.6 Пројекат енергетске ефикасности на објекту ЈУ Центар за социјални рад (2021 – 2022)	До почетка 2023. године и ЈУ Центар за социјални рад смањени потрошња - енергента за 30% у односу на 2018. годину	40.000	60.000	100.000
	П 3.1.1.7 Реконструкција система расвјете на подручју општине Мркоњић Град (2019 – 2021)	До почетка 2022. године смањена инсталисана снага на систему јавне расправе, односно утрошена ел. енергија за 76% у односу на 2018. годину До почетка 2022. године смањени трошкови редовног одржавања система јавне расвјете за 95% у односу на 2018. годину	692.000	1.038.000	1.730.000
3.2. Секторски циљ	Смањено загађење тла и ваздуха	Очекивани секторски исходи	⇒ До 2024. године повећана количина издвојеног отпада	Индикатори секторског циља	⇒ Индикатор 1: количина издвојеног

			<p>за рециклирање за 10% у односу на 2018. годину</p> <p>⇒ До 2024. године нису идентификоване нове дивље депоније на подручју општине</p> <p>⇒ До 2024. године смањена емисија штетних гасова за 20% у складу са законски прописаним стандардима у односу на почетне вриједности по успостављању система мјерења</p>		<p>отпада за рециклирање</p> <p>⇒ Индикатор 2: број нових дивљих депонија на територији општине</p> <p>⇒ Индикатор 3: резултати мјерења квалитета ваздуха на подручју општине Мркоњић Град</p>
ПРОГРАМ 3.2.1. Збрињавање комуналног отпада и јачање свијести о значају заштите животне средине					
ПРОГРАМ 3.2.1	П 3.2.1.1 Идентификација и чишћење постојећих дивљих депонија (2019 – 2021)	До почетка 2022. године санирано 90% дивљих депонија на подручју општине Мркоњић Град	60.000	90.000	150.000
	П 3.2.1.2 Едукација и кампања подизања свијести о заштити животне средине (2019 – 2021)	До краја 2021. године више од 1.000 грађана годишње учествује у едукативној кампањи о значају заштите животне средине и адекватном збрињавању отпада	20.000	0	20.000
	П 3.2.1.3 Изградња рециклажног дворишта на градској депонији „Подови“ (2021 -2023)	До почетка 2024. године количине рециклираног отпада су довољне за испоруку фирмама за откуп и прераду отпада	50.000	150.000	200.000
ПРОГРАМ 3.2.2. Унапређење квалитета ваздуха					

ПРОГРАМ 2.4.2	П 3.2.2.1 Постављање мјерних станица за праћење квалитета ваздуха на подручју општине Мркоњић Град (2020 - 2021)	Од почетка 2022. године врши се редовно квартално праћење квалитета ваздуха на подручју општине Мркоњић Град Од почетка 2022. године евидентирана сва прекорачења када је у питању прописани минимум квалитета ваздуха	100.000	100.000	200.000
	П 3.2.2.2 Израда Студије енергетских потенцијала општине Мркоњић Град (2021)	До почетка 2022. године реализована најмање два пројекта на основу Студије енергетских потенцијала општине Мркоњић Град	4.000	6.000	10.000
СЕКТОРСКИ ЦИЉ 33					
3.3. Секторски циљ	Осигурано одрживо управљање простором	Очекивани секторски исходи	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ До 2024. године повећани приходи од комуналних такси (градске грађевинске ренте) за 15% у односу на 2018. годину ⇒ До 2024. године смањен број случајева дивље градње и постављања нелегалних објеката за 10% у односу на 2018. годину ⇒ До 2024. године смањен број случајева оштећења комуналне инфраструктуре за 20% у односу на 2018. годину 	Индикатори секторског циља	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Индикатор 1: остварени приходи од градске грађевинске ренте ⇒ Индикатор 2: број случајева дивље градње ⇒ Индикатор 3: број евидентираних случајева оштећења комуналне инфраструктуре током реконструкције
ПРОГРАМ 3.3.1. Израда просторно-планске документација					

ПРОГРАМ 3.3.1	П 3.3.1.1 Израда просторно – планске документације за подручје Балкана и Зеленковац (2020-2021)	До почетка 2022. године најмање 4 инвеститора заинтересована за градњу на предметном подручју у складу са просторно-планском документацијом До почетка 2022. године издате најмање 4 грађевинске дозволе за објекте предвиђене планом	32.000	0	32.000
	П 3.3.1.2 Израда идејних рјешења за привремене објекте и мобилијар за ужу зону ТРЦ „Балкана“ (2020)	До 2021. године реализовано 50% активности на постављању привремених објеката и мобилијара предвиђеног планом	10.000	0	10.000
	П 3.3.1.3 Израда техничке документације за изградњу јавне инфраструктуре на подручју Балкане (2019)	До 2020. године започела изградња објеката јавне инфраструктуре на подручју Балкане у складу са техничком документацијом	20.000	0	20.000
	П 3.3.1.4 Регулациони план Центар, за дио насеља Брдо, дио насеља Подругла, за дио насеља Томићи (2021-2023)	До краја 2023. године број захтјева за грађевинску дозволу повећан за 10% у односу на 2018. годину	30.000	0	10.000
	П 3.3.1.5 Израда урбанистичког плана општине Мркоњић Град 2018-2038. година (2019 – 2020)	До 2021 године омогућено проширење урбаног подручја општине за 20% у односу на период прије усвајања Урбанистичког плана	25.000	0	25.000
ПРОГРАМ 3.3.2. Уређење простора					
ПРОГРАМ 3.3.2	П 3.3.2.1 Израда web GIS мапе (2019)	До почетка 2020. године за 20% убрзано рјешавање захтјева грађана гдје се предметна документација односи на податке из ГИС мапе	20.000	0	20.000
	П 3.3.2.2 Санација градске зелене пијаце (2020 – 2021)	До почетка 2022. године смањена саобраћајна гужва пијачним данима у ужем градском језгру за 30% у односу на 2018. годину	35.000	35.000	70.000
УКУПНО ЗА СЕКТОР ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ			1.488.000	2.036.000	3.524.000
УКУПНО ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ СТРАТЕГИЈЕ			11.407.520	7.809.130	19.216.650

Прилог 2: Алат за кохерентност и листа варијабли за праћење индикатора ревидиране Стратегије локалног развоја

Алат за кохерентност и
Листа варијабли Мркоњић

Прилог 3: План имплементације стратешких пројеката и мјера за 3 године (1+2) у ехцелу

Мркоњић Град
Оперативни план 2019-

Прилог 4: Пројектне фише

Прилог 5: Процјена могућности финансирања приоритета Стратегије локалног развоја

Мркоњић Град
Прогнозе могућности

Прилог 6: Пројекти који нису обухваћени планом имплементације

Општински развојни тим је у процесу стратешког планирања идентификовао пројекте који могу допринијети остварењу секторских циљева, али се нису могли са сигурношћу утврдити извори финансирања. Уколико се у међувремену пронађу финансијска средства за реализацију ових пројеката, ЈУРА ће у сагласности са надлежном Општинском службом ове пројекте укључити у План имплементације 1+2. У наредној табели приказана је листа таквих пројеката.

Листа пројеката који нису обухваћени Планом имплементације 1+2 и релевантним секторским плановима

Р.б	Назив стратешког пројекта	Сектор	Процијењена вриједност пројекта
1	Изградња туристичко-рекреативног комплекса на језеру Врбас	Економски сектор	1.000.000 КМ
2	Изградња топлификационог система	Сектор заштите животне средине	7.500.000 КМ
3	ТВ Инфо МГ канал	Сектор друштвеног развоја	100.000 КМ